

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav pro archeologii

Bakalářská práce

Anastázie Ryšková

Opory absolutní chronologie keramiky v Čechách 11. – 16. století
Supports of the absolute chronology of ceramics in Bohemia (11th – 16th centuries)

Praha 2017

vedoucí práce: PhDr. Jiří Militký, Ph.D.
konzultant: prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu práce PhDr. Jiřímu Militkému, Ph.D. a konzultantu prof. PhDr. Janu Klápštěmu, CSc. za doporučenou literaturu, poznámky k práci a upozornění na materiál pro katalog. Vděčná jsem také za ochotu a čas, který mé práci věnovali. Za zpřístupnění keramického materiálu, nálezových zpráv a dokumentace děkuji pracovníkům Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Městského muzea a galerie Lomnice nad Popelkou, Městského muzea Horažďovice, Městského muzea Týn nad Vltavou, Muzea hlavního města Prahy, Muzea Cheb, Muzea Milevsko, Muzea Mladoboleslava, Muzea Podblanicka-pobočka Benešov, Muzea Vysočiny v Havlíčkově Brodě, Regionálního muzea a galerie Jičín, Ústavu archeologické památkové péče středních Čech, Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech, Vlastivědného muzea ve Slaném a Východočeského muzeum v Pardubicích, pracovníkům společnosti Archaia Jih o.p.s. a Archaia Praha o.p.s. Lidem mně blízkým děkuji za podporu a trpělivost.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 13. července 2017

.....

Anastázie Ryšková

Abstrakt

Práce shromáždí reprezentativní výběr archeologické literatury vydané po roce 1970, která věnuje pozornost chronologii keramiky 11. až 16. století. Tento základ umožní kategorizaci opor využívaných k danému úkolu. Naváže diskuse o možnostech a omezeních, které s jednotlivými kategoriemi souvisejí.

Zvláštní pozornost se zaměří na evidenci, dokumentaci a rozbor informační hodnoty nádob použitých k uložení souborů mincí, evidovaných po vydání Korpusu keramiky datované mincemi v roce 1974. Součástí diskuse o těchto nálezech bude srovnání Korpusu české středověké keramiky s obdobně zaměřenými publikacemi z dalších evropských zemí. Na podkladě této diskuse bude stanoven způsob, jímž budou dané nálezy prezentovány v bakalářské práci.

Abstract

The work gathers a representative selection of archaeological literature published after 1970, which focuses on the chronology of ceramics from the 11th to the 16th century. This collection allows categorization of supports used for the given task, establishing a discussion of the possibilities and limitations associated with each category.

Particular attention is paid to the evidence, documentation and analysis of information values of ceramic vessels, dated by coins registered after the release of the Corpus of Czech Medieval Ceramics in 1974. Part of the discussion is the comparison of the Corpus of the Czech Medieval Ceramics with similarly oriented publications from other European countries. This discussion defines the way of presenting findings in the bachelor thesis.

Klíčová slova

středověk – absolutní datování – keramika

Key words

the Middle Ages – absolute chronology – ceramics

Obsah

1. Úvod	7
2. Chronologie středověké keramiky	8
2.1 Potíže při tvorbě chronologie keramiky	9
3. Opory absolutní chronologie keramiky	12
3.1 Omezení	13
3.2 Využití opor v praxi	13
4. Schéma opor absolutní chronologie	15
4.1 Mince	15
4.1.1 Hromadné mincovní nálezy	15
4.1.2 Ztrátové/jednotlivé mince	19
4.2 Písemné prameny	20
4.2.1 Historicky datované objekty	20
4.2.2 Historicky datované vrstvy	22
4.3 Datované artefakty	23
4.4 Přírodovědné metody	24
4.4.1 Dendrochronologie	24
4.4.2 Radiokarbonová metoda	26
4.5 Okrajové opory	26
4.5.1 Nápisy	27
4.5.2 Slohové analogie a ikonografie	27
5. Mince jako archeologický pramen	29
5.1 Jednotlivé mincovní nálezy	31
5.2 Mince v hrobech	32
5.3 Mince v základech staveb	34
5.4 Peněžokazecké dílny	35
6. Katalogy nádob datovaných mincemi	36
6.1 Čechy	36
6.2 Morava a Slezsko	37
6.3 Zahraniční práce	37
7. Zhodnocení získaného materiálu	40
7.1 Mladohradištní období: 950–1200	41
7.2 13. století: 1200–1305	42
7.3 14. století: 1305–1400	42
7.4 15. století: 1400–1500	43

7.5	16. století: 1500–1600	44
7.6	17. století: 1600–1652	45
8.	Závěr	47
9.	Použitá literatura a prameny	49
10.	Katalog	58
10.1	Jmenný rejstřík lokalit	58
10.2	Seznam autorů a zdrojů obrazové dokumentace	59
10.3	Zkratky	62
10.4	Katalog nádob datovaných mincemi	63
11.	Přílohy	124

1. Úvod

Datování české středověké keramiky je předmětem mnoha diskuzí. Neexistuje jasně daný konsenzus, jak s touto problematikou nakládat a navrhované postupy nejsou často dále brány na zřetel. Pokusy o vytvoření jednotného schématu jsou tak opakovaně publikovány, aniž by byly zohledněny starší závěry. Jako přínosné se už od počátků bádání jeví možnosti využití opor absolutní chronologie. Těžištěm práce je snaha o vytvoření schématu, které by mělo usnadnit orientaci v dostupných oporách absolutní chronologie keramického materiálu.

Informační hodnota jednotlivých opor je často zpochybňována a kriticky je pohlíženo i na možnosti absolutní chronologie. Práce si klade za cíl upozornit na potenciál využití těchto opor s ohledem na jejich omezení, a to s ukázkami na konkrétních příkladech. Za jednu z hlavních opor jsou považovány hromadné mincovní nálezy, uložené do keramických schránek. V bakalářské práci tedy řešena především tato problematika. Na základě dosud vydaných domácích i zahraničních prací byl vytvořen katalog nádob, který zahrnuje nově získané i starší nepublikované nálezy a zčásti také revidovaný materiál z prostoru historického území Čech, datovaný mincovním obsahem od 10. až do poloviny 17. století. Nejde o kompletní nálezový fond nádob datovaných mincemi. Zahrnuty byly pouze tvary publikované, popřípadě dohledatelné a zpřístupněné ke zdokumentování.

Mincím je v archeologii věnováno stále více pozornosti. V následující kapitole je řešena jejich role nejen jako datačního prostředku, ale také přínos pro další otázky, ke kterým značnou mírou přispívají. Vybrány byly zajímavé případy, kdy je stěžejním archeologickým pramenem právě mince.

2. Chronologie středověké keramiky

Řada badatelů, zabývajících se českou středověkou keramikou, se pokoušela o vytvoření její všeobecně přijímané chronologie. Jednotné schéma by umožnilo snadnější orientaci v nových i dříve zjištěných nálezech. V literatuře se nezdá objevují pokusy využít keramiku samotnou jako oporu chronologie. V první řadě je ale nutné zpracovat chronologii právě tohoto artefaktu. Zároveň by pak bylo schéma využitelné pro datování dalších archeologických nálezů, případně i objektů a staveb.

Archeologie středověku převzala z archeologie prehistorické již vypracované interpretační a chronologické metody a zásady chronologického ukotvení předmětů na základě vertikální a horizontální stratigrafie až v padesátých letech minulého století (*Smetánka 1987, 295*). Následně byly publikovány základní práce, zabývající se středověkou keramikou. Již zde lze sledovat dva směry, jimiž se bádání ubírá dodnes, a které je možné označit jako kvantitativní a kvalitativní (*Doležalová 2015, 43*). Vývoj přístupů k možnostem určení stáří artefaktů souvisí celkově s vývojem výzkumu české středověké keramiky, jehož nástin vypracovala K. Doležalová (*Doležalová 2015*).

Na konci let padesátých byl publikován článek, ve kterém se Z. Smetánka a M. Richter pokusili o vytvoření chronologie keramického materiálu na základě jisté „datovací konvence“ (*Smetánka 1958, 254*). Ta slouží k odhadnutí přibližného stáří keramického materiálu. Prozatím jediným větším souhrnným dílem je *Středověká keramika v Čechách a na Moravě* V. Nekudy a K. Reichertové z roku 1968, jejíž následné využití je však komplikované a některé závěry autorů sporné (*Richter – Smetánka 1970, 93*). V sedmdesátých letech minulého století upozornil M. Zápotocký na nutnost zpřesnění relativní chronologie, tedy vyhodnocení materiálu v rámci regionu a detailní analýzu souboru (*Zápotocký 1978*). Od 70. let byly vydávány práce, zabývající se regionální keramikou. Významné je zpracování pražské keramiky I. Pavlů z roku 1971, severočeského materiálu M. Zápotockým roku 1978 a jihočeského, kterým se zabýval R. Krajíc v 80. a 90. letech minulého století (*Doležalová 2015, 45*). Na Mostecku se středověké keramice věnoval J. Klápště, plzeňskou v nedávné době zpracoval J. Orna.

Regionálně zpracované relativní chronologii následně poskytují oporu historicko-archeologické a přírodovědné metody absolutní chronologie (*Smetánka 1987, 297*). Základem je přenos získaných absolutních dat na analogické, avšak přímo nedatovatelné situace.

2.1 Potíže při tvorbě chronologie keramiky

V literatuře jsou často zmiňovány dosud neúspěšné pokusy při zpracovávání chronologie keramických nádob. Řada autorů nabízí v podstatě obdobná vysvětlení. M. Zápotocký zdůrazňuje rozrůzněnost zpracování keramiky v rámci regionů a také regionální odchylky ve vývoji středověké keramiky (Zápotocký 1978, 218). Podle I. Boháčové je problematická nesouměřitelnost nálezových souborů (Boháčová 1993, 508). Nutnost korelace jednotlivých regionů pokládá i řada dalších badatelů za velice důležitou (Vařeka 1998, 128). Značně problematická je rozdílná kritika pramenů, což v důsledku znemožňuje širší zhodnocení konkrétního souboru v kontextu větších celků. K omylům dochází podle L. Hrdličky kvůli statistickému pojetí pramenů a podceňování postdepozičních procesů (Hrdlička 1993, 93).

Komparace materiálu však může být značně problematická, a to zvláště v případě převzetí závěrů ze starších výzkumů. Potíže nastávají také při využití nejbližší situovaných lokalit, poskytujících analogické soubory, není-li zohledňován jejich specifický charakter (Matějková 2014, 112).

Vytvoření systému chronologie středověké keramiky brání fakt, že chybí navazující zaniklé krátkodobě osídlené lokality v rámci regionu a také nedostatek uzavřených nálezových celků, které by bylo možné zkoumat a vypracovat na tomto základě tolik žádané schéma (Hrdlička 1993, 93). Vhodné jsou soubory vymezené prostorově, časově nebo ty, vykazující jistou komplexitu (Matějková 2014, 90). Vyzdvihoval byl potenciál materiálu, pocházejícího z užších nálezových celků, jako jsou pece, studně, sklepy nebo žumpy apod. (Richter – Smetánka 1959, 93). Dnes je však poukazováno na některé závažné nesrovnalosti při výzkumech materiálu z těchto situací. Značně problematické je například nálezové prostředí, ze kterého pochází soubory použité při tvorbě chronologických řad plzeňské keramiky. Tento materiál je především ze studní a odpadních jímek, kde je složitější sledovat přirozenou stratigrafii, neboť tyto objekty byly pravděpodobně vybírány po mechanických vrstvách (Orna 2011, 7).

Oproti výsledkům, vycházejícím ze zpracování co největšího množství materiálu, upozorňuje K. Matějková na vyšší vypovídací hodnotu několika menších a výběrových souborů (Matějková 2014, 112). V menším měřítku však podle L. Hrdličky badatelé často preferují bohaté, avšak smíšené soubory a podceňují vypovědní hodnotu nálezově chudých situacím, které označuje za „čisté“ (Hrdlička 1993, 95).

L. Hrdlička rovněž upozorňuje na problematiku postdepozičních procesů a stratigrafických vztahů. Co se týče sídlištních vrstev, za nejvhodnější k tvorbě chronologie jsou považovány situace postupně či plynule narůstající, které se snad nejvíce blíží označení

„uzavřené nálezové prostředí“ (Hrdlička 1993, 95). Jedná se však o vzácné případy. Specifická je v tomto ohledu Praha, kde docházelo k mnohem rychlejšímu nárůstu vrstev, což umožňuje kombinovat horizontální a vertikální statigrafii (Hrdlička 1993, 93). Další výhodou lokalit tohoto charakteru jsou často se opakující nálezy, avšak s rizikem jejich možného promíchání.

Rozdílné možnosti vyhodnocení poskytují taktéž samotné keramické nádoby. Obecně je za nejcitlivější chronologický prvek považován okraj (Pavlů 1971, Zápotocký 1978, Gabriel – Smetana 1983, Čiháková 1984, Hrdlička 1993 a další). Jako přínosnější se jeví v celku dochované tvary. U nich však není možné provést řez, a tudíž nelze uplatnit například metodu makroskopického pozorování keramické hmoty (Orna 2011, 12). V rámci keramického souboru z Plzně, zpracovaného J. Ornou, to zapříčinilo zařazení až 94 % nádob do jedné keramické třídy. Záleží však i na badatelem stanovených otázkách.

Problematickou stránkou je rovněž chybující lidský faktor (Boháčová 1993, 509). Potíže nastávají zvláště při samotném slovním popisu nálezového souboru. U vizuálního popisu se autoři vyrovnávají s tímto problémem po svém a volí tak různé metody a postupy (Tomková 1993, 113). Takovou tvorbu chronologie označuje L. Hrdlička jako „osobní“ (Hrdlička 1993, 109). Autoři vytvářejí chronologii na základě poznatků z vlastních výzkumů a budují tak chronologii izolovanou, což v důsledku způsobuje nesrovnatelnosti. Tyto odlišně zpracované soubory nelze dále využít. „Osobní chronologie“ se postupně vyvíjí s nově nabytými poznatky, avšak závěry a změny v definicích nebývají akceptovány jako obecně platné (Boháčová – Herichová 2008, 263). Nevalné hodnoty je podle I. Boháčové a I. Herichové také publikování absolutních dat osobních chronologií bez souvislostí, kdy tyto informace nejsou přebírány dalšími autory, neboť jsou vytrženy z kontextu.

Často je zdůrazňována potřeba vytvoření jednotného, všeobecně přijímaného deskripčního systému. Publikovanými deskripčními systémy, které vznikaly od 70. let 20. století, se zabývala K. Doležalová (Doležalová 2015).

Keramické soubory jsou zhruba posledních patnáct let zpracovávány tak, že je vytvořena klasifikace jednotlivých keramických tříd a následně jejich kvantifikace (Orna 2011, 53). Jedním z primárních prvků deskripce keramiky jsou keramické třídy a jejich skupiny, které jsou definovány na základě makroskopicky zachytitelných vlastností, technologie vytváření a podle výpalu nádob (Orna 2011, 12). Hlavními kritérii při zařazování materiálu do keramických tříd jsou faktory jako struktura hrnčířské hmoty; textura, modelace a úpravy povrchu; výpal a také barva. Tyto jsou považovány za odraz soudobé technologicko-výrobní úrovně (Pícka – Hůrková – Schneiderwinklová 2009, 147). J. Orna upozorňuje na úskalí při užívání této metody, například na příliš detailní charakteristiku jednotlivých tříd. Tu ovlivňuje

počet zlomků, které tak mohou být zařazeny do více tříd, což dosažené výsledky znehodnocuje (Orna 2011, 53). Potíže nastávají ve chvíli, kdy tyto třídy nejsou jednotné. Každý autor si zpravidla vypracuje vlastní třídy pro svůj výzkum, čímž je pak znemožněna jejich korelace. Jediným omezením však není pouze subjektivní hodnocení badatele, ale rovněž tzv. limitní rozpětí jednotlivých tříd. Keramické třídy jsou tedy přínosné zejména u materiálu, vykazujícího jistou míru unifikovanosti a za předpokladu určité úrovně specializace výroby (Pícka – Hůrková – Schneiderwinklová 2009, 147). Při definování keramických tříd je nutné brát v potaz, že výroba, zvláště v mladších obdobích, není výsledkem mechanizované a standardizované produkce, ale že zde působí mnoho těžko postižitelných faktorů, které nastaly již při samotné výrobě, za jejich užívání, vlivem postdepozičních procesů či až při laboratorním zpracování (Orna 2011, 21).

3. Opory absolutní chronologie keramiky

Při tvorbě chronologie středověkého materiálu je využíváno množství opor, poskytujících pevněji uchopitelná, tzv. absolutní data. Nabízejí se tradiční historické i moderní vědecké metody datování. Cílem této práce je sestavení stručného přehledu opor datování keramických nádob s ohledem na jejich omezení a přínos pro středověkou keramiku.

Během padesátých let 20. století publikovali M. Richter a Z. Smetánka několik příspěvků, ve kterých upozorňují na řadu opor absolutní chronologie středověké keramiky. Za nejpřínosnější při určování stáří artefaktů jsou v české archeologii považovány mince. Pro chronologii nádob jsou to zvláště soubory mincí, uschované v keramických schránkách. Rovněž písemné prameny, zaznamenávající jistou historickou událost, jsou často využívány k zpřesnění chronologického zařazení souborů. V tomto ohledu jsou vhodnými lokalitami zejména hrady, tvrže apod. V písemných pramenech dochované zmínky, například o požáru, lze zase spojit s konkrétní archeologicky zjištěnou požárovou vrstvou obsahující nálezy, což umožní jejich dataci, případně dataci materiálu, nacházejícího se ve vrstvách před nebo naopak po této události (*Richter – Smetánka 1959*, 86). Rovněž datované archeologické artefakty, pocházející z kontextu s keramikou, mohou usnadnit její chronologické zařazení. Předně jsou tak využívány středověké a novověké kachle.

Rozvoj přírodovědných metod přinesl oporu především v dendrochronologii. Další novou metodou 20. století, poskytující absolutní data, je sledování kolísání vlastností magnetického pole, zaznamenaného v nálezech z pálené hlíny a měření poločasu rozpadu radioaktivního uhlíku C14 v nálezech z organických hmot (*Smetánka 1987*, 297). Aplikace řady těchto moderních metod na nálezy středověké archeologie je však v našem prostředí problematická. Změny vlastností, využitelných k takovýmto analýzám, probíhají velice pomalu a nelze je vztahovat na období relativně blízké současnosti. Vhodnější jsou tedy spíše pro archeologický materiál prehistorického období. Nevýhodou jsou rovněž vyšší finanční nároky na jejich provedení a často nutnost odebrat vzorek.

Prameny, sloužící jako opory při datování keramického materiálu, lze rozdělit na přímé a nepřímé (*Čiháková 2012*, 94). Určujícím je fakt, zda se nacházely v kontextu keramiky nebo jej datují pouze vzdáleně. Příмым pramenem je tak například mincovní depot uložený do keramické nádoby nebo dendrochronologické datum z dřevěné konstrukce. Nepřímým pramenem jsou podle autorky prameny písemné.

3.1 Omezení

Využitelnost opor absolutní chronologie je v některých případech značně omezená. S. Vencl vznesl námitky vůči řadě z nich jako reakci na revizi výzkumu mostecké studny (Vencl 2001, 601). Obecně lze za problematickou považovat otázku uzavřenosti nálezového celku. Tento faktor může být ovlivněn badatelem již při samotném výzkumu a sběru materiálu. Podle S. Vencla autoři přebírají termín „nálezový celek“ nekriticky a často ho používají nesprávně, jelikož nebyl dosud jednoznačně definován. Ani datování konkrétní využitou oporou není naprosto spolehlivé. Získané poznatky z absolutně datovaných nálezů je třeba revidovat a srovnávat s dalšími relativními aspekty, což pomáhá datovací závěry ověřovat a dále zpřesňovat (Radoměřský 1964, 71). Záleží však především na konkrétním případě, kdy je nutné brát v potaz rozdílnou vypovídací hodnotu jednotlivých nálezů. Nelze všeobecně posuzovat a kategorizovat nálezová prostředí (Klápště 2001, 802). Dalším problematickým aspektem je věnována pozornost u jednotlivých opor.

3.2 Využití opor v praxi

Řada badatelů upozorňuje na klady využití více opor absolutního datování pro jeden soubor. Umožňuje nejen jejich korelaci, ale zvyšuje se také pravděpodobnost přesnějšího časového ukotvení sledovaného materiálu (Renfrew – Bahn 2001, 161). Na základě absolutně ukotveného materiálu je možné vytvoření relativní chronologie dalších nálezů.

Na konci 80. let minulého století se pokusil o rozbor keramiky severočeského Polabí a o zachycení základních rysů jejího vývoje M. Zápotocký. Zpřesnění relativní chronologie je podle něj možné jednak zpracováním materiálu v rámci regionů a pak jeho přesnou morfologickou analýzu, spojenou s numerickou deskripcí (Zápotocký 1978, 173). M. Zápotocký tedy pro materiál ze zvoleného prostoru vypracoval popisný systém a provedl jeho analýzu. Na tomto základě se pokusil o vytvoření relativní chronologie daného souboru. Pro svou práci vybral soubory z několika lokalit, které poskytovaly tzv. absolutní data. Zvolil si několik hradů, u kterých je znám letopočet jejich vzniku a zániku a také střepišť s nálezy renesančních a barokních kachlů. Následně vydělil v rámci zvoleného regionu čtyři fáze keramické produkce a jejich subfáze. Relativní chronologii každé z fází opřel o některé prvky absolutně datované. Pro první fázi jsou to zejména mince uložené v keramických nádobách. Druhá a třetí fáze má opory v nálezech z hradů. Pro čtvrtou fázi jsou absolutní opory nejčtenější, kromě nálezů z hradů jsou jimi také nálezy renesančních a barokních kachlů (Zápotocký 1978, 217).

Dalším příkladem může být mostecká keramika, přestože absolutních dat se nenabízelo mnoho (*Klápště 2002*, 19). J. Klápště si zvolil za oporu materiál spojený s novostavbou chrámu Panny Marie a také soubory keramiky z hradů, kde byly oporou písemné prameny. Srovnání poskytly rovněž nálezy mincí a dendrochronologie z výdřevy odpadních jámek.

K. Nováček vyhodnotil soubor keramiky druhé poloviny 15. století nalezený při archeologickém výzkumu v Sedláčkově ulici v Plzni. Také zde využil nepřímých opor pro absolutní datování (*Nováček 2000*, 22).

4. Schéma opor absolutní chronologie

Při snaze o vytvoření přehledného schématu opor absolutní chronologie byla zvolena za základní kritérium forma nálezu a jeho interpretace v archeologické literatuře. Následně je zde vyděleno několik kategorií, které se však navzájem prolínají ve snaze o zohlednění co nejvíce dílčích otázek. Soupis byl sestaven podle důležitosti, jaká bývá oporám přisuzována v literatuře. Práce se zabývá oporami využitelnými pro datování keramických nádob, proto je kladen důraz především na možné snazší datování těchto archeologických nálezů. Mohou být samozřejmě využity i jako vodítko při určování stáří dalších artefaktů nebo celých situací.

4.1 Mince

Pro chronologické ukotvení celého objektu či jen samotného artefaktu považuje většina badatelů za nejprínosnější mince. Mince poskytuje termín archeologického uložení „post quem“. Jde tedy o termín „po němž“ nejdříve se předmět mohl dostat do archeologické situace.

Klíčovou je pro tento druh nálezu numismatika. Nálezy mincí mohou být jednotlivé či hromadné (*Petráň – Radoměřský 1996, 196*). Hromadné jsou následně děleny na peněžní nálezy, tedy soubory mincí, obíhajících najednou v dané době. Ty byly vyřazeny z oběhu jako určitý vzorek, což je jejich hlavním přínosem. Druhou podskupinou jsou poklady, složené z mincí, ražených v delším časovém úseku, které mohly být shromažďovány po několika generacích (*Petráň – Radoměřský 1996, 197*). Výše uvedené prameny lze označit za opory absolutní chronologie keramiky. Forma tohoto nálezu ovlivňuje jeho interpretaci a možnosti následného využití při tvorbě chronologie v archeologii, proto jsou zde vyděleny a blíže popsány další kategorie.

4.1.1 Hromadné mincovní nálezy

V literatuře je vyzdvihován přínos zejména hromadných mincovních nálezů, uložených do keramických schránek. Předpokládá se, že jde o uzavřený nálezový celek a ražby se nachází v bezprostředním vztahu k jejich obalu. Mincovní složka je oporou přímo pro konkrétní nádobu, k níž lze následně hledat analogické tvary. Keramika datovaná mincemi je tedy významným pramenem pro archeologickou metodu srovnávací (*Frýda 1977, 41*). Pro ukrytí mincí byly užívány i nádoby, popřípadě obaly z jiných materiálů, z cínu, stříbra, dřeva, textilu apod.

Termínem „post quem“ by artefakt měla datovat právě ta nejmladší z mincí. Podstatné je složení souboru a také fakt, zda je nález kompletní. Následně tak lze určit časové rozpětí mincovní složky nejmladší a nejstarší ražbou. Nejmladší ražby jsou podle E. Nohejlové-Prátové

v souboru zastoupeny nejnižším počtem kusů (*Nohejlová-Prátová 1986*, 113). Z. Petráň a P. Radoměřský označují nejmladší složku datující celý nález jako tzv. nálezový kmen (*Petráň – Radoměřský 1996*, 197). Standardní datování nejmladší mincí je podle S. Vencla v rozporu s běžným datováním statistickým průměrem stáří nalezených artefaktů (*Vencl 2001*, 601). Zde je však nutné zdůraznit, že jde o oporu chronologie keramické produkce, a tak je k ní třeba přistupovat.

Depoty jsou převážně interpretovány jako nevyzvednutá finanční hotovost jedince (*Militký 2005b*, 48). Soubor byl často shromažďován hlavně pro hodnotu drahého kovu. Problematické může být delší časové období oběhu mince od data doby jejich vyražení, což rozšiřuje chorologické zařazení nálezu (*Petráň – Radoměřský 1996*, 197). Dále bývá zdůrazňováno, že k ukrytí pokladu nemuselo dojít ihned po vložení nejmladší mince. J. Militký upozornil na možnou selekci mincovních složek v rámci jednoho souboru (*Militký 2000*, 693). Východiskem je v takových případech srovnání s obdobnými nálezy. Nutné je také zohlednit nálezové okolnosti a další aspekty, týkající se konkrétních nálezů.

Dokladem uložení mincí přímo v nádobě může být zkorodovaná vrstva nebo jejich obtisky na vnitřní straně. Tak lze například pozorovat, po jakou část nádoby mince zasahovaly a zhruba odhadnout původní počet, jako tomu bylo u problematického depotu ze Sezimova Ústí (Katalog č. 54). Nezřídka však byly mince navíc obalené nějakou textilií nebo uložené v plátěném či koženého váčku, jejichž nálezy jsou ale vzácné. Na tuto formu ochranného obalu mohou ukazovat už zpravidla pouze jeho zbytky, případně otisky struktury látky na nádobách.

Dříve převládal názor, že byly ukrývány pouze určité tvary keramických nádob, a to především ty k tomuto účelu nejvhodnější, jako například nádoby s úzkým hrdlem, které lze snadněji uzavřít. E. Nohejlová-Prátová považuje za nejčastější obal mincovních nálezů užitkové dobové tvary. Obvykle se podle autorky jedná o nádoby přikryté dobovou pokličkou, často obrácenou pupkem dolů (*Nohejlová-Prátová 1986*, 108). Podle V. Buriana obaly zvlášť vybírány nebyly a užívaly se nádoby vyšlé z provozu anebo tvary nízké výtvarné hodnoty (*Burian 1958*, 260). Tomu by odpovídaly nálezy evidentně poškozené, olámané nebo deformované, již v době uložení, v Katalogu například České Budějovice II (Katalog č. 8), Lhota pod Rohanovem (Katalog č. 18). K zakrytí byl často užit keramický střep či fragment dna. S přibývajícím nálezy je zřejmé, že nádoby, sloužící jako obal na mince, byly velmi různorodé. Podle autorů Korpusu české středověké keramiky datované mincemi poskytly jimi shromážděné nálezy průřez celým bohatým inventářem středověké keramické produkce (*Radoměřský – Richter 1974*, 60).

Bylo už také poukazováno na využití starších nádob a přežívání archaických tvarů (*Burian 1958, Frýda 1977, Orna 2011, Militký 2000* a další). Na nádoby zařaditelné do 13. století, avšak mincemi datované až do století 15., upozornil F. Frýda. Při snaze o dohledání analogických tvarů k nálezu hrnku s archaickým dekorem z Rooseveltovi ulice, bylo možné přiřadit pouze nádoby značně starší (*Frýda 1977, 44*). F. Frýda zmiňuje i další stejně problematické nálezy. Mohlo se však také jednat o z provozu vyřazené a následně znovu jako mincovních obalů použité nádoby (*Orna 2011, 8*). V obalu tak majetek nemusel být uchováván po generace, ale mohl být vložen do starší nádoby až před ukrytím (*Militký 2001, 693*). J. Militký je považuje za „rodinné pokladničky“ (*Militký 2000, 696*). K tomuto názoru se přiklání i J. Orna. S. Vencel oponuje názoru J. Militkého, že by tyto rodinné pokladny měly odrážet tradicionalitu hmotné kultury vesnického prostředí, přičemž podle něj fungovaly jako jakési „sejfy“ (*Vencel 2001, 601*). Ty měly být po generace ukrývány za účelem průběžného vkládání a vybírání v případě potřeby.

Důležité jsou nálezové okolnosti souborů, ovlivňující jejich využitelnost pro bádání. J. Militký vyhodnotil nálezy mincovních depotů z Českokrumlovska. Převažuje zde uschování přímo do lidských sídel, se značnou převahou vesnického prostředí, ve volné krajině však nálezy také z větší části souvisí s vesnickým osídlením (*Militký 2005b, 48*). Tento výsledek nepovažuje za překvapivý, neboť ve městech měli obyvatelé více možností, jak uchránit svoji finanční hotovost. Nečetné nálezy jsou rovněž z prostoru kostelů. Objevují se poklady pečlivě ukryté do základů staveb, pod podlahu, v kořenech stromů apod. (*Nohejlová-Prátová 1986, 109*).

Majitele domu na parcele, kde byl zjištěn mincovní depot, lze také vzácně dohledat v písemných pramenech. Příkladem zde může být českokrumlovský nález mincí datovaný po roce 1646 a uložený do útrob domu, který v tom čase vlastnil kloboučník Tomáš Walder (*Militký 2005b, 49*). Významným je v tomto ohledu nález z Tábora čp. 308, kde byly pod dlažbou gotického domu zjištěny dva džbány naplněné mincemi, datované nejmladší ražbou k roku 1524 (Katalog č. 46). Jeho pravděpodobně posledním vlastníkem byl zámožný měšťan Mikuláš Vlaský ze Sionu, který po požáru domu roku 1525 mizí z písemných pramenů (*Krajíc 2007, 325*). Zajímavé je také rozložení mincí, protože jedna z nádob obsahovala pouze cizí a drobné české mince. Podle R. Krajíce ten, kdo depot ukryl, mince znal a třídil si je. Suma peněz odpovídala ceně tehdejšího skromnějšího domku v Českých Budějovicích.

Z nálezových okolností nebo skladby depotu lze odhadovat důvody, vedoucí uložení mincí. Nálezy v okolí cest snad ukazují na neklidnou dobu, například válečné tažení nebo poválečná léta, kdy byl příčinou uschování pravděpodobně strach člověka o majetek

(Nohejlová-Prátová 1986, 107). Depoty, složené ze zahraničních ražeb, mohou dokládat zahraniční kontakty, přítomnost cizího kupce apod. Období neklidu se odráží mimo jiné i v četnosti ukrytých mincovních souborů. Jednotlivá století jsou tak nerovnoměrně zastoupena. Určení, zda se jedná o tzv. poklad nebo peněžní nález, je možné na základě detailního průzkumu obsahu. V případě depotu mincí z Bělčic u Ostředka (Katalog č. 10) byly mince odebrány postupně za účelem ověření, zda šlo o dlouhodobě strádanou nebo jednorázově uloženou hotovost. Na základě tohoto postupu se v tomto případě jeví jako pravděpodobnější druhá varianta.

Problematické jsou obecně dříve zjištěné nálezy. Často nejsou k dispozici právě obaly mincovní složky, neboť je nálezce nepovažoval za podstatnou část svého objevu a keramiku zahodil. Mince, které upoutaly pozornost nejvíce, byly nezdědky rozchváčeny. Mincovní soubory byly také nezdědky rozprodány až po jejich evidenci (Petráň – Radoměřský 1996, 197). Rovněž není vzácností archeologická dokumentace, ve které neuvedl autor souvislost mezi nádobou a mincemi. V muzejních sbírkách se tak nacházejí nádoby bez možnosti přiřazení ke zbytku nálezu a případného absolutního datování. Z mincovního depotu o osmi nádobách, objevených na konci 19. století v Plzni v dnešní Rooseveltově ulici, se sice po letech podařilo dohledat pět nádob, avšak nedochoval se soupis mincí a k určení zbyly pouze tři kusy (Frýda 1977, 41).

Otázkou je, zda lze považovat mincovní složku za kompletní, což je pro určení stáří depotu klíčové. Z tohoto důvodu je tedy na místě argument, že nejmladší mince nemusí být skutečně těmi nejmladšími z původně ukrytého souboru. Podle S. Vencla zde jde spíše o „pseudodepoty“, protože nevznikaly jednorázově (Vencl 2001, 601). Přirovnává tento typ archeologického nálezu k obětištím. Zde je nutné upozornit na kompletně dochované nálezy. Řada nově získaných byla vyzvednuta odborně, a tudíž je doložitelná celistvost uloženého souboru, jako třeba u tetínského mincovního depotu z poloviny 13. století (Katalog č. 6) a dalších v Katalogu. Výjimkou nejsou ani později dohledané mince a revize některých nálezů, jako příklad lze uvést depot Kostelecké Horky, který byl zároveň nesprávně lokalizován (Katalog č. 47).

Nízký počet nálezů neumožnil autorům Korpusu české středověké keramiky datované mincemi postihnout vývoje keramické produkce. Pro 15. století však bylo možné vyčlenit dvě oblasti s produkcí s charakteristickými znaky, plzeňskou a berounskou (Radoměřský – Richter 1974, 67). Dodnes se situace příliš nezměnila, je však možné využít tyto absolutně datované nádoby jako oporu a závěry uplatnit při tzv. metodě srovnávací. Nelze však očekávat vytvoření chronologické řady keramické produkce jen na základě tohoto druhu nálezu.

4.1.2 Ztrátové/jednotlivé mince

Jednotlivě nalezené, tzv. ztrátové mince, datují příslušnou vrstvu či objekt. Pouze však za předpokladu, že jde o uzavřený nálezový celek. V kontextu takového nálezu se mohou nacházet keramické artefakty, zpravidla jsou ale zjištěny jen jejich fragmenty.

Ztrátové mince při jejich využití jako datační opory mají svá specifická omezení. Z. Petrůň a P. Radoměřský považují datování tzv. ztrátovou mincí za velmi nespolehlivé (*Petrůň – Radoměřský 1996*, 196). Jednotlivá mince mohla spíše proniknout do „uzavřeného nálezového celku“ jako intruze. Problematické je určení období, ve kterém se mince dostala do situace, tedy kdy byla „ztracena“. Lze jen odhadovat, zda se tak událo těsně po vyražení nebo jestli byly mince ještě po nějakou dobu v oběhu (*Militký – Omelka 2009*, 170). Ukazatelem v takovém případě může být opotřebovanost mince. Zde je však riziko znehodnocení artefaktu až v průběhu archeologizace, například korozí v důsledku specifických vlastností půd apod.

Na nutnost posuzování každého případu zvláště ukazuje výzkum domu čp. 973/1 na Národní třídě v Praze, kde byla v jednom z objektů zjištěna s keramikou i mince. Keramika, podle zaběhnuté chronologické řady datovaná do první poloviny 13. století, neodpovídala dataci mince, velmi kvalitně dochovanému denáru Vladislava II. z let 1120-1125 (*Dragoun 1998*, 119). Datování keramiky bývá rovněž v rozporu s datováním dalších situací písemnými prameny. Podle Z. Dragouna mohla být mince na jedno století vyjmuta z oběhu. Možností je také minimální proměnnost keramické produkce v tomto časovém rozmezí nebo problematika jejího zachycení. Podobné nálezy rovněž ukazují, že mince jsou zpravidla starší, než keramický materiál (*Dragoun 1998*, 120).

Jedinečný nálezový celek z vesnického prostředí přinesl výzkum usedlosti čp. 13 v Češnovicích. Zachycena byla část pozdně středověkého domu, který zanikl požárem. Tato vrstva je na základě nálezu kruhového penízu Jiřího z Poděbrad datována termínem *post quem* po roce 1460 (*Militký – Vařeka 1997*, 63). K požáru zde došlo snad ve válečných letech 1468–1470, kdy písemné prameny zaznamenaly nepokoje v obci. Záznamy také dokládají obnovení usedlosti až po roce 1490. V požárovém horizontu v zahlubené komoře byla odkryta kuchyňská keramika typologicky zařaditelná do druhé poloviny 15. století (*Militký – Vařeka 1997*, 63).

Výjimečné jsou situace, kdy bylo možno prozkoumat rozsáhlejší prostor, poskytující větší množství ztrátových mincí. Jedním z nejvýznamnějších byl nedávný výzkum na Náměstí Republiky v Praze (viz kapitola 5.1). Přínos tohoto nálezu pro absolutní chronologii středověké keramiky nelze zobecňovat, nutné je posouzení výpovědní hodnoty konkrétních případů.

4.2 Písemné prameny

Písemnou formou se dochovaly záznamy o významných událostech. Většinou je zaznamenáno dění týkající se nějakého významného objektu, což poskytuje datační oporu materiálu z něj jako celku, popřípadě jeho části. Pokud lze s písemným záznamem spojit konkrétní vrstvu, je tu pak rovněž možnost určit stáří artefaktů, které se nacházely v uzavřeném nálezovém celku v podobě vrstvy s archeologickým materiálem. Písemné prameny poskytují data absolutní, zatímco keramika relativní, je tedy třeba sladit oba typy pramenů (*Gabriel – Smetana 1983*, 119). Písemné prameny mohou být rovněž zdrojem informací o tehdy používaných tvarech keramického zboží, výrobě a dalších aspektech (*Orna 2011*, 6).

4.2.1 Historicky datované objekty

Záznamy v písemných pramenech, vztahujících se zpravidla k založení či zániku nějakého významného objektu, mohou vymezit dobu funkčnosti stavby. Datují tedy objekt celý a přeneseně lze určit i stáří materiálu z něj získaného. Nejčastěji zmiňovanou oporou absolutní chronologie keramiky jsou v tomto případě hrady, a to zvláště pro jejich relativně krátkou dobu existence. Rovněž fakt, že šlo o důležité stavby, hraje svou roli, neboť právě proto je častěji znám letopočet jejich založení a zániku. Popřípadě se dochovalo jen jedno datum a jde tak o polouzavřený časový interval. Problematickým se může stát určení, zda na místě nepokračovalo osídlení pouze v menším měřítku.

Omezením tohoto výjimečného nálezového prostředí je především nízký počet využitelných lokalit a také obtížné zachycení nástupu nebo dožívání jednotlivých keramických typů (*Richter – Smetánka 1959*, 86). Autoři upozorňují na řadu okolností, které je třeba při práci s tímto materiálem zohlednit. U keramických souborů, pocházejících z objektů dlouhodobějšího trvání, se nabízí možnost využití tzv. eliminační metody, avšak s ohledem na geografickou vzdálenost daných lokalit (*Richter – Smetánka 1959*, 94). Eliminační dvojice jsou uspořádány v eliminační řady. Pokud se z části překrývají, lze sledovat nástup a doznívání určitých keramických typů, samozřejmě za předpokladu využití pouze těch relevantních. To však omezuje neúplnost materiálu potřebného pro tuto metodu a také jeho odlišný vývoj v regionech (*Richter – Smetánka 1959*, 87).

Tzv. metodu eliminačního srovnání využili F. Gabriel a J. Smetana při studiu severočeské keramiky z vybraných hradů. Při zkoumání prezence a absence některých vlastností keramiky si stanovili za hlavní kritéria vzdálenost lokalit od výrobního centra a datování jejich vzniku či zániku na základě písemných pramenů (*Gabriel – Smetana 1983*, 120). Vytvořenou vývojovou řadu keramiky následně srovnali s vývojovou řadou keramického

materiálu, pocházejícího z hrnčířské dílny v České Lípě. Podle autorů je v tomto případě výhodou její neovlivněnost prostorovými relacemi ani prostředím užívání, neboť materiál pochází přímo z výrobního střediska. Vývojovou řadu, vytvořenou na základě četnosti a překrývání předem stanovených atributů, je následně možné porovnat s absolutně datovanými soubory.

Jako vhodnou lokalitu pro absolutní datování archeologického materiálu označuje T. Durdík Nový hrad u Kunratic, u kterého je známo jeho založení Václavem IV. roku 1411 a rovněž dobytí Pražany v roce 1421 (*Durdík 1980*, 361). Soubor z tohoto hradu porovnal s nálezy z obdobné hradní lokality Čejchanov v okrese Benešov, jehož existenci vymezují letopočty založení roku 1319 a dobytí v roce 1404 (*Durdík 1980*, 364). Keramika z obou hradů je však reprezentována především jejími fragmenty. Přesto lze podle T. Durdíka pozorovat patrnou stagnaci ve vývoji keramiky 14. století.

Významným nálezovým prostředím je manský dům na Křivoklátě. Tyto „malé české Pompeje“ byly vystavěny za vlády Václava IV. okolo roku 1400 a zanikly požárem 18.3. 1422. (*Durdík 1995*, 8). Dvoupatrový palác, ukončený na západní straně čtverhrannou obytnou věží a malou kuchyní vedle palácové části, poskytl bohatý inventář stolní keramiky a další předměty každodenního života vyšší společenské vrstvy.

Problémem jsou starší výzkumy se špatnou či nedostatečnou dokumentací. Při tvorbě chronologie keramiky z Plzně byl využit i soubor z hradu Lopata. I přestože jde o uzavřený nálezový soubor, neboť je znám zánik hradu k roku 1433 a vznik snad před rokem 1377, výzkum proběhl již na konci 19. století, kdy nebylo přesně zaznamenáno stratigrafické uložení zde zjištěných nálezů (*Orna 2011*, 7). Datován by tak mohl být materiál pouze do širšího časového úseku existence celé stavby.

Keramický materiál z několika stratigrafických úrovní poskytl výzkum na druhém nádvoří hradu Český Krumlov. Zjištěné metalurgické pracoviště z přelomu 13. a 14. století bylo vybudováno na navázkami upraveném terénu, vyrovnané ploše mezi hradební zdí a vrcholem skalního bradla (*Erné – Nováček 1999*, 26).

Písemné prameny se také mohou vztahovat například k městům, vesnicím, kostelům či klášterům. Za zmínku zde stojí výzkum předměstí Sezimova Ústí, středověkého městského sídliště na levém břehu řeky Lužnice. Město i předměstí existovalo po 170–180 let, bylo nejprve nuceně a narychlo opuštěno a v březnu roku 1420 vypáleno (*Richter – Krajíc 2001*, 6). Na ústeckém předměstí je doložena řemeslná výroba. V několika usedlostech a výplních studní bylo zjištěno množství keramických výrobků, především nádob, ale i kachle, cihly, drobná

hrnčířská plastika apod. Na základě stratigrafických vztahů bylo možné charakterizovat zdejší keramickou produkci 13. až počátku 15. století (*Richter – Krajíc 2001*, 16).

Písemné prameny, časově vymezující osídlení nádvoří městské radnice v Českých Budějovicích od druhé poloviny 15. až do první poloviny 16. století poskytly materiál, který byl podkladem pro zpracování sekvence vývoje lokální českobudějovické keramiky. Chronologický model lokality sleduje citlivé prvky středověké a novověké keramiky, jako keramické třídy, typy okrajů, výzdobu, a zohledňuje četnost jednotlivých znaků ve stratigrafických jednotkách (*Čapek – Preusz 2016*, 121). Využita byla metoda seriace a korespondenční analýza jako prostředky k řešení chronologických a typologických otázek (*Čapek – Preusz 2016*, 128). Studium prostorové distribuce artefaktů také umožnilo autorům sledovat funkční a sociálně-ekonomické využití jednotlivých částí zkoumané plochy (*Čapek – Preusz 2016*, 152).

4.2.2 Historicky datované vrstvy

Pokud lze záznamy o aktivitách přímo vztáhnout ke konkrétní vrstvě s archeologickým materiálem, jde o tzv. datované profily (*Richter – Smetánka 1959*, 87). Nejčastěji zaznamenávanými událostmi jsou požáry, přesto je však datovaných požárových vrstev velmi málo. Písemnými prameny lze rovněž datovat zeď, založenou do určité vrstvy, čímž je umožněna datace materiálu v ní obsaženém termínem „ante quem“ (*Richter – Smetánka 1959*, 88). Pomineme-li obvyklé riziko intruze, kdy se artefakt dostane mimo původní uložení, je většinou obtížné samotné přiřazení písemného pramene ke konkrétní vrstvě s archeologickým materiálem. Stejně tak jako situace datované nálezy ztrátových mincí, obsahují vrstvy datované písemnými prameny zpravidla jen střepový materiál. Často jde o značně poškozené artefakty, zvláště pak přepálené keramické fragmenty.

K zpřesnění datace tzv. archaicky zduřelého okraje byly využity také absolutně datované nálezové situace v prostoru bývalého biskupova domu na Pražské hradě (*Bartošková 1999*, 733). Fragment nádoby právě s takovýmto okrajem byl zjištěn v požárové vrstvě, přisouzené písemným pramenem k požáru roku 1142. To však A. Bartošková považuje za problematické, neboť není možné zaznamenanou událost s jistotou spojit právě s onou požárovou vrstvou, protože objekt vyhořel několikrát. Také tzv. klasicky zduřelý okraj se vyskytl v několika situacích datovaných písemnými prameny (*Hrdlička 1993*).

Velmi ojedinělým případem jsou datované vrstvy, související přímo s prostředím sloužícím k výrobě keramických nádob. Mezi hradební zdi Nového Města pražského směrem ke kostelu sv. Jindřicha je doložitelná činnost hrnčírny písemnými i archeologickými prameny

(Brych 2004, 8). Unikátní jsou písemnými zprávami přesně lokalizované hrnčířské dílny, zjištěné při výzkumu na Náměstí Republiky v Praze, kdy je známo hned několik jmen zdejších hrnčířských mistrů (Kašpar – Žegklitz 2009, 82). Zjištěny byly hrnčířské pece s keramickou vsázkou. Z vrstev, náležejících k horizontu těchto pecí, navíc pocházejí soudobé mince první poloviny 15. století (Žegklitz 2006, 87). Písemnými prameny jsou také doloženy hrnčířské dílny na plzeňském Litickém předměstí z počátku 15. století (Orna 2011, 6).

Přiradit konkrétní písemnými prameny doložené obyvatele pozdně středověké a raně novověké Plzně k parcelám, na kterých byl proveden výzkum odpadních jímek, se pokusili J. Orna a V. Dudková. To se jim podařilo v devíti případech, a to zejména na základě z nich pocházejícího specifického výrobního odpadu (Orna – Dudková 2016, 372).

4.3 Datované artefakty

Artefakt s již vypracovanou chronologií, nacházející se v kontextu s keramikou, může být také využit jako opora pro její datování. Nezřídka se však v literatuře objevují pokusy naopak datovat některé předměty na základě stratigrafických vztahů ke keramickému materiálu.

Nejčastěji využívaným artefaktem při snaze získat absolutní data jsou kachle, zpravidla renesanční a barokní. Řada autorů se zaměřila na vytvoření typologie kachlů a jejich datování. Od druhé poloviny 13. století lze na území Čech a Moravy pozorovat počátek produkce nádobkových kachlů, před polovinu 14. století jsou datovány první komorové/reliéfní kachle s vrcholem umělecké kvality kolem roku 1400 a následným vrcholem jejich produkce v 15. století (Brych 2004, 5). Zprvu jsou nálezy známy z nejvyššího sociálního a městského prostředí, od 15. století se již běžně objevují ve šlechtických i měšťanských domácnostech, v 16. století jsou pak i součástí obydlí majetných sedláků (Brych 2004, 8). Právě k vyššímu sociálnímu prostředí se vážou záznamy v písemných pramenech a poskytují jim tím absolutní datační oporu.

Obecně se předpokládá dlouhodobější užívání kachlů než kuchyňské a stolní keramiky (Klápště 2002, 27). Délka doby jejich funkčnosti by tak prodloužila také interval pro datování dalšího materiálu ze stejného nálezového prostředí. Problematické je určit, kdy přesně se dostaly do nálezové situace. Vzácně nesou kachle přímo konkrétní letopočet. Příkladem je zlomek renesančního kachle datovaný k roku 1550 ze Skorotic, zjištěný ve výplni objektu s keramikou (Zápotocký 1978, 217). M. Zápotocký jej využil jako opory při datování keramiky severočeského Polabí, konkrétně pro jím vyčleněnou čtvrtou fázi. Dále je možnost chronologického ukotvení takového předmětu pomocí ikonografie. Při výzkumu jedné z jímek na Náměstí Republiky čp. 232 v Plzni byl v jejím zásypu nalezen kachel, který je podle

J. Orny velmi dobře datovatelný. Je na něm vyobrazen plzeňský městský znak, který byl v těchto i následných letech ikonograficky modifikován (*Orna 2011*, 8). Na základě kachle tedy mělo dojít k zasypaní objektu po roce 1434, což je také oporou pro datování dalšího materiálu z jeho výplně.

Ve východní části dnešního domu č.p. 1110 na Náměstí Republiky v Praze je písemnými prameny doložena hrnčířská dílna jistého Adama Špačka, který zde pobýval mezi léty 1531–1572 (*Kašpar – Žegklitz 2009*, 82). V odpadní jámě, náležející k této hrnčířské dílně, s množstvím výrobních nástrojů i odpadem se našlo také několik portrétních kachlů. Porovnání podobizen na kachlích s portréty na soudobých jáchymovských medailích ukázalo na pravděpodobně stejného autora modelů pro jejich výrobu (*Žegklitz 2006*, 78).

Podobně mohou být pomocníkem při absolutním datování další archeologické artefakty. Zatímco nádoby užitě jako obal mincí bývají zpravidla domácího původu, jsou podle R. Turka šperky naopak součástí depotů spíše zahraniční provenience (*Turek 1987*, 37). Šperky jako možný chronologický ukazatel byly součástí depotu z Čistěvsi (*Polanský – Tomková 2006*). I. Pavlů posloužila jako opora absolutní chronologie keramiky ostruha s bodcem, rozdvojeným pro umístění kolečka, datovaná do konce 13. století, pocházející ze souboru nálezů z Mělníka (*Pavlů 1971*, 93).

4.4 Přírodovědné metody

Tradiční historické metody absolutního datování se kolem poloviny 20. století rozšířily o moderní technologie získávání pevných dat (*Renfrew – Bahn 2001*, 128). S jejich pomocí lze datovat buďto přímo konkrétní nádobu či její fragmenty nebo nálezový kontext, ze kterého artefakty pocházejí. Využívány jsou spíše pro materiál pravěké archeologie, je v nich však viděn velký potenciál do budoucna. Nejvyužívanější je v této kategorii dendrochronologie. Jako další zřídka užívanou lze uvést termoluminiscenční nebo náročnější paleomagnetickou metodu.

4.4.1 Dendrochronologie

Z moderních metod je za účelem získání absolutních dat nejčastěji využívána dendrochronologie, a to především díky její spolehlivosti a cenové dostupnosti. Metoda je založena na exaktním datování dřeva, při kterém je měřena vzdálenost mezi letokruhy, přičemž daný vzorek by měl mít minimálně 40–50 letokruhů (*Dvorská – Poláček 2000*, 437). Věrohodnější výsledky lze získat při srovnání více vzorků.

Dendrochronologická data poskytují datovací termín „post quem“ (*Klápště 2002*, 19). Komplikací může být úprava nebo míra dochování dřeva, využitého na datovanou konstrukci. Pokud chybí podkorní letokruh, podle kterého lze přesně určit letopočet pokácení stromu, je

možné datování pouze „po roce X“ (*Dvorská – Poláček 2000*, 437). Zkoumaný vzorek je tak zařazen do delšího časového úseku. U dubového dřeva lze za podmínky viditelnosti hranice bělového dřeva dubu chybějící letokruhy alespoň zhruba odpočítat. J. Dvorská a L. Poláček upozorňují na možné ovlivnění růstu stromu lokálními podmínkami.

Pro dendrochronologické datování jsou vhodná dřeva mokrá, vysušená, konzervovaná i dřevěné uhlíky (*Dvorská – Poláček 2000*, 437). Data lze získat z dřevěných prvků fortifikací a historických staveb, především krovů, dále z vydřevených objektů jako jsou studny či odpadní jámy a rovněž z požárových vrstev. Za předpokladu, že je vzorek dostatečně velký, jde tak datovat uzavřený nálezový kontext s dalším archeologickým materiálem.

Také u této exaktní metody datování se ukazují některá úskalí, spojená s jejím využitím v archeologii. Výpovědní limity má podle I. Boháčové shora otevřený interval „post quem“. Jeho případné využití je komplikované, neboť nelze jednoznačně určit časový rozptyl prvků jedné stavební etapy (*Boháčová 1999*, 697). Rovněž s datovaným materiálem mohou být potíže. Dřevo totiž může být starší než stavba samotná, za předpokladu nového využití už jednou použitého materiálu. Naopak mladší stavební materiál mohl být zabudován do již existující konstrukce při jeho přestavbě (*Renfrew – Bahn 2001*, 137). Podrobným průzkumem by ale měly být novější zásahy zjištěné.

Pro archeologický materiál přínosná dendrochronologická data bývají získávána zejména z vydřevy odpadních jímek. Právě v tomto případě však bylo zjištěno, že k tomuto účelu bylo nezřídka užíváno druhotně užitého dřeva. Zdokumentovány byly také postdepoziciční procesy jako občasné či částečné čištění jímek (*Orna 2011*, 7). Předpokládá se také kontaminace přemístěným starším keramickým materiálem z okolí, způsobená pravděpodobně průběžným zasypáváním objektů (*Nováček 2000*, 16).

Několik dendrochronologických dat poskytl výzkum jímek na náměstí v Kašperských Horách. Zjištěna zde byla řada objektů se dřevem a také množstvím keramického materiálu. Vydřevení nebylo možné datovat, datovány však byly fošny zjištěné v obsahu jímek. U nich se předpokládá původní uložení v horní části konstrukce, přičemž se do výplně nejspíš dostaly po ukončení funkce jámy (*Pícka – Hůrková – Schneiderwinklová 2009*, 147). Vzorky z několika objektů spadají do druhé poloviny 14. století. Autoři však varují před nekritickým přijmutím získaných dat, neboť doba nezávislé existence odpadní jámy a datovaného dřeva je stěží určitelná.

Značně problematickým nálezovým prostředím jsou studny. Rozpor v dendrochronologických a archeologických datech se ukázal při vytváření chronologie materiálu z mostecké studny. Datace objektu byla vytvořena na základě archeologického

datování jejího obsahu, podle kterého měla být užívána okolo roku 1300. Po dvaceti letech bylo možné provést dendrochronologické datování výdřevy studny, přičemž zkoumaný vzorek byl datován k roku 1364 (*Klápště – Kyncl, J. – Kyncl, T. 2000*, 683). S. Vencl považuje obsah studní za chronologicky méněcenný, nejsou podle něj tzv. náleзовým celkem. Výplň sestává z navážek a zásypů, vytvořených však až po době primárního užívání daného objektu. S dobou jejich funkčnosti je možné ztotožnit pouze bahnitě sedimenty na dně náležející konečné fázi (*Vencl 2001*, 606). J. Klápště zdůrazňuje důležitost kritického řešení konkrétních situací (*Klápště 2001*, 801).

Další dřevěné konstrukce umožňující získání dendrochronologických dat jsou například dřevěné součásti sídelní objektů a fortifikace. Na ploše III. nádvoří Pražského hradu byla zkoumána dřevěná výztuž opevnění severní části objektu. Tato konstrukce byla ve stratigrafickém vztahu s keramickým souborem z deprese na severním svahu (*Boháčová 1999*, 698). Podle I. Boháčové zde tak dendrochronologie poskytla pevné datum pro středohradištní keramiku z Pražského hradu. Získaná data mohou být navíc porovnána s nezávisle datovaným dřevěným materiálem z pražské Malé Strany.

4.4.2 Radiokarbonová metoda

Radiouhlíková metoda datování určuje okamžik vyloučení zkoumaného vzorku z přírodního uhlíkového koloběhu (*Nývltová-Fišáková 2002*, 96). Stáří vzorku je uváděno v časových intervalech s absolutní pravděpodobností. Nejčastěji datovanými materiály jsou dřevo, kosti a uhlíky, možné je také určit stáří textilií, kůží, půd atd. (*Světlík et al. 2007*, 84). Pro středověké nálezy jde však spíše o okrajovou oporu chronologie, neboť radiokarbonové datování neposkytuje pro posledních čtyři sta let dostatečně přesná data.

Radiouhlíková metoda datuje organický materiál, ne sediment, který tak může být starší (*Nývltová-Fišáková 2002*, 96). Navíc je zde nebezpečí kontaminace vzorku mladším nebo starším organickým materiálem. Metodu také omezují tzv. radiouhlíková plata. Příhodné je srovnání většího množství získaných vzorků i výsledků poskytnutých různými laboratořemi.

M. Nývltová-Fišáková upozorňuje na komplikace při datování hrobů a dřevěných staveb. Například při datování požáru dřevěného srubu nelze zjistit, kdy vyhořel, ale datována je tvorba biomasy stromu použitého jako stavební materiál, což může přinášet značný časový rozptyl. Objekt je tak vždy mladší než pro konstrukci využitě dřevo.

4.5 Okrajové opory

Jak už bylo řečeno, při určování stáří je vhodné pro jeden soubor využít více chronologických opor, je tedy příhodné zohlednit i ty okrajové. Pro doplnění jsou zde uvedeny

rovněž některé výjimečné případy, které mohou být taktéž přínosné při snaze o postihnutí stáří keramického materiálu.

4.5.1 Nápisy

Nápisy na nádobách jsou vzácně se vyskytujícím zdrojem přesného datování keramických nádob i dalších nálezů. Nápisy mohou být v různých formách. Zřídka jsou známá jména hrnčírů uvedena přímo na nádobách a současně dohledatelná v písemných pramenech. Jedinečným nálezem je reprezentační džbán berounského hrnčíře Šimona Nemazala, nesoucí letopočet 1577. Džbán s hnědým nástřepím a glazovaným dnem má na povrchu engobu a je zdoben zeleným a bělavým dekorem (*Scheufler 1972*, Příl. I, II). Specifická je tzv. habánská keramika. Novokřtění, později nazývaní habáni, přicházeli v migračních vlnách do Čech a na Moravu v 16. století (*Kybalová 1995*, 17). Nejstarší známý letopočet na nádobě je k roku 1593. Dekor byl v podobě nápisů, heraldických a květinových motivů s bílou, zřídka i modrou či žlutou polevou a barevným nebo pouze modrým malováním (*Kybalová 1995*, 19). Nálezy habánské produkce pochází především z prostoru Moravy a Slovenské republiky.

Nápisy, které neudávají přímo letopočet či bližší informace o konkrétní osobě, mohou být podrobeny epigrafickému rozboru. Tato metoda byla využita při rozboru materiálu pocházejícího z výzkumu odpadních jímek v Solné ulici v Plzni. B. Nechvátal si nechal vyhodnotit nápisy na dvou nádobách. Radýlkem provedené písmo ve formě gotické minuskule bylo zařazeno na přelom 14. a 15. století, čímž byl vymezen i chronologický rozsah celého souboru (*Orna 2011*, 8). Analogii k jedné z nádob poskytl materiál z hradu Sion, jehož zánik k roku 1437 lze dohledat v písemných pramenech (*Nechvátal 1976*, 95).

Nálezy nádob opatřených výzdobou ve formě nápisu pochází zvláště z prostoru jižních a jihovýchodních Čech (*Radoměský 1964*, 82). Příkladem jsou nádoby se Sezimova Ústí nebo Louňovic pod Blaníkem. Užívání kolků s gotickým písmem je typické pro jižní Čechy, kde nápisy odrážejí renesanci církevního mariánského kultu ve 14. století (*Richter 1978*, nestr.). Opakuje se v nich slovo „Maria“ nebo žádosti o pomoc. Světské nápisy se objevují jen velmi vzácně.

4.5.2 Slohové analogie a ikonografie

Slohové analogie promítající se do artefaktů z „oblasti vysokého umění“ odráží dobové tendence (*Richter – Smetánka 1959*, 87). Problémem je značně zpožděné promítání těchto tendencí do užitkové keramiky. Podle P. Radoměského a M. Richtera ovlivnilo renesanční umění keramickou výrobu novými výtvarnými prvky (*Radoměský – Richter 1974*, 67).

Vyobrazení keramických nádob se zřídka dochovalo prostřednictvím středověkého a spíše pak novověkého umění, zpravidla v rukopisech či na obrazech. Řada těchto ikonografických pramenů je součástí třetího svazku německé publikace s titulem *Handbuch zum mittelalterlichen Keramik in Nordeuropa*, zabývající se severoevropskou keramikou.

5. Mince jako archeologický pramen

Mince, primárně numismatický pramen, je také významným pramenem archeologickým. Na přínos mincí pro archeologii upozorňovala řada badatelů během 20. století. Na konci čtyřicátých let minulého století k této problematice významně přispěl R. Turek. Následně pak navázali další autoři, například K. Reichertová, V. Burian, M. Richter, Z. Smetánka nebo F. Frýda.

Práce se soustředí především na opory využitelné při tvorbě chronologie keramického materiálu. Publikováno již bylo také množství výjimečných případů, kdy mince sehrály zásadní roli při datování dalších nálezů. Tyto artefakty přináší rovněž celou řadu poznatků k dalším archeologickým otázkám. Numismatika přispívá k poznání hospodářských podmínek, společenského vývoje a nadstavbových jevů lidské kultury (*Turek 1987, 36*). Minci jako nálezu významnému pro archeologii se věnoval například J. Klápště. Mimo jiné poskytuje informace o směně a oběhu v určitém období nebo poměrech v tehdejší společnosti (*Klápště 1999, 774*). Některé nálezy umožňují poznat hodnotu peněz pro tehdejšího člověka. Zajímavé jsou dochované záznamy o cenách komodit či mzdách. Na význam rozboru složení mincovních nálezů upozornil již v padesátých letech minulého století R. Turek, který zkoumal obsah několika hromadných nálezů ze severovýchodních Čech. Určení teritoriální příslušnosti ražeb umožňuje jejich interpretaci a případně také rekonstrukci vztahů k zahraničním oblastem. Mohly být například ukryty cizím obchodníkem, místními obyvateli ve válečných dobách nebo se mohlo jednat o kořist apod. (*Turek 1954, 45*).

Funkce mincí nemusí být pouze platební, kdy je prostředkem při transakci. Numismatika se zabývá i dalšími datovatelnými artefakty, které nesloužily primárně jako platidlo. Těmi jsou korunovační, historické, památkové a novoroční peníze anebo morové, nouzové či početní peníze a mnohé další (*Nohejlová-Prátová 1986, 25*). Například korunovační mince mohou být velmi dobrým datovacím prostředkem. Avšak v našich zemích se až do roku 1611, kdy byla speciální korunovační mince vyražena při příležitosti nastolení Matyáše I. Habsburského, k těmto účelům užívaly mince běžných ražeb. Také další typy příležitostných mincí byly raženy až od raného novověku. Jako příklad zde mohou být uvedeny rožmberské početní peníze, vydávané za třicetileté války. Zajímavé jsou rovněž nálezy mincovních závaží a vah, nebo doklady výrobních předmětů či areálů k produkci mincí.

Mince přispívají také k poznání historie. Na základě vyobrazení na mincích byla v roce 1984 vytvořena rekonstrukce podoby přemyslovských knížat. E. Vlček se na základě antropologického materiálu pokusil závěry ověřit. Konstatoval, že realistické vyobrazení na

mincích bylo možné. Schematizovaná rekonstrukce se shoduje s některými charakteristickými dědičnými znaky Břetislava I. a jeho synů (*Vlček 1988*, 167).

Mince jsou specifickým pramenem a pro plné využití jejich informačního potenciálu je rovněž nutné poznat samotné artefakty. Dělení numismatických pramenů u nás vytvořila například E. Nohejlová-Prátová nebo P. Radoměský a Z. Petrář. Propracované dělení podle různých aspektů vypracoval polský badatel S. Suchodolski. Zařazení do skupin je však často problematické, zvláště nebývají-li známy okolnosti, za jakých mince vypadly z oběhu nebo pokud chybí informace o archeologickém kontextu nálezů.

Z hlediska kvantity jsou zpravidla numismatické prameny děleny na hromadné a jednotlivé nálezy. Do první skupiny náleží především tzv. poklady a rovněž hrobové a kultovní depozity, do druhé jednotlivé mince i mincovní nálezy do pěti kusů (*Suchodolski 1998*, 368). V praxi je to však složitější, zejména u rozptýlených nálezů a u tzv. intruzí. S. Suchodolski navrhuje další kategorii, a to „mince zanechané“ kvůli neobvyklým okolnostem, například přírodní katastrofě, požáru apod. Podle nálezového prostředí lze dělit nálezy na zjištěné v rámci osídlení a mimo něj. Dalším hlediskem pro dělení numismatických pramenů jsou okolnosti, za kterých se mince dostaly do země (*Suchodolski 1998*, 371). Už dříve bylo vytvořeno dělení na záměrně a nezáměrně uschované nálezy označené jako „ztráty“ a „depozity“. Depozity lze dále rozlišovat na uschované navždy a na uložené za účelem pozdějšího vyzvednutí, kam spadají hromadné nálezy, tzv. poklady. Čtvrtá skupina byla vyčleněna podle formy, která je mincím přisuzována jako archeologickému nálezů, a to na základě způsobu, jakým vypadly z oběhu a staly se historickým pramenem. S. Suchodolski převzal starší dělení do dvou kategorií, ekonomické a symbolické (*Suchodolski 1998*, 374). První zahrnuje poklady a jednotlivé mince. Symbolické povahy jsou hrobové a votivní nálezy, nepřímo související s ekonomickou sférou skrze symbolické jednání.

Mince jsou významnou oporou datování. Svá úskalí má však občas i datování ražeb samotných. Nejvhodnější jsou ražby nesoucí letopočet, ten je však jako vůbec první na české minci nese dukát Vladislava Jagellonského s rokem vyražení 1511 (*Nohejlová-Prátová 1986*, 39). Značně problematické jsou přemyslovské denáry 10. století, brakteáty a drobné ražby grošového období (*Petrář – Radoměský 1996*, 75). První české ražby s nápisem jsou až denáry knížete Oldřicha z počátku 11. století (*Petrář – Radoměský 1996*, 208). Datovat mince lze také podle uvedených jmen či vyobrazení významných osobností. Nápomocná může být při datování rovněž paleografie. Typ písma procházel vývojem, a tak odráží období, po které byla využívána jeho určitá forma, což usnadňuje chronologické zařazení mincí (*Nohejlová-Prátová 1986*, 38). Vybrané příklady roli mince jako archeologického pramene jsou rozebrány

v následujících kapitolách. V následujících kapitolách jsou uvedeny vybrané příklady, v nichž hrají mince roli archeologického pramene.

5.1 Jednotlivé mincovní nálezy

Nejvýznamnější nálezovou kategorií jsou jednotlivě zjištěné ražby, označované jako tzv. ztrátové mince. S. Suchodolski považuje za vhodnější termín jednotlivé nálezy. Takto lze označit nález v podobě jedné mince v situaci, kam se dostala bez vědomí a vůle jejího posledního majitele (*Militký 2005b*, 57). Záměrně zahazována snad mohla být dobová falza. Mohlo ale také jít o kultovní depozity. Z etnografických pramenů jsou známé také magické praktiky jako ukládání mincí pod stromy, na pole nebo do vody (*Suchodolski 1998*, 370).

Jak už vyplývá z charakteru této formy numismatického pramene, jde zpravidla o nominály nižší hodnoty ukazující na spektrum drobného oběživa (*Militký 2005b*, 57). Hromadné nálezy naopak bývají zastoupeny nominály vyššími, což může značně zkreslovat výsledky bádání. Nejde však o pravidlo. Například mincovní depot Opatov u Lubů I (Katalog č. 14), který obsahoval drobné mince s nízkou hodnotou, je považován za rodinnou hotovost (*Beránek 2014*, 42). Podle J. Militkého mohou být za ztrátové mince považovány rovněž větší soubory. Kritériem pro tuto interpretaci je však nehomogenita souboru, a především patrná nezáměrnost jeho uložení.

Jednotlivé, tzv. ztrátové mince se vykytují zvláště na místech s velkou intenzitou osídlení. Kromě funkce chronologické opory mohou sloužit jako ukazatel hospodářského významu určitého prostoru a poskytovat informace o peněžním oběhu (*Militký – Omelka 2009*, 170). Předpokladem pro zjištění nálezu je metodika vedení archeologického výzkumu (*Militký 2005b*, 57). Lze je zaznamenat především při plošných výzkumech a za pomoci detektoru kovů. Očekáván je nárůst nálezů v souvislosti s rozšířením jejich využití. Problémem je však nelegální detektorová prospekce, v jejímž důsledku tento pramen mizí. Publikované jsou zpravidla jednotlivé nálezy, ucelenější přehled o této problematice zatím chybí.

Nejpřínosnější jsou velkoplošné průzkumy, jakým byl v posledních letech například výzkum na Náměstí Republiky v Praze. Materiál, získaný při tomto výzkumu, umožnil charakterizovat jednotlivá období, čímž přispěl k řešení dalších, nejen numismatických otázek. Nejvíce nálezů pochází ze 40. až 80. let 12. století, kdy se dá předpokládat nejvyšší rozvoj lokality (*Militký – Omelka 2009*, 170). Přínos měl tento soubor z 12. století také k otázce tehdejších měnových poměrů. Feniky města Norimberku mohou ukazovat na přítomnost zahraničních kupců na tomto tržišti (*Militký – Omelka 2009*, 171). 13. století je zastoupeno pouze několika mincemi, což může být důsledek změny charakteru osídlení nebo skutečnosti,

že tenké brakteáty se dochovávají jen výjimečně. Množství ražeb lze zařadit do husitského období a výrazné je zastoupeno i 16. a 17. století. Dalšími nálezy numismatické povahy jsou zde například olovené plomby či závaží, početní peníze nebo hrací žetony.

5.2 Mince v hrobech

Jako obolus mrtvého je označována mince, vložená do hrobu spolu s tělem zesnulého. Tento jev lze sledovat v Čechách i na Moravě, v Polsku a Maďarsku, a to v podstatě ve stejném časovém horizontu (*Bartošková 1999, 729*). Zvyk nejspíše dorazil do Čech ze západoevropského prostředí, na Moravu pak díky kontaktům s Karpatskou kotlinou (*Marethová 2008, 8*). Oboly mrtvých pocházejí již z velkomoravských hrobů (*Petráň – Radoměský 1996, 222*). Nejstarším nálezem z prostoru Čech je podle A. Bartoškové denár Jindřicha I. Bavorského z poloviny 10. století z pohřebiště u kostela Panny Marie na Budči. Hojněji jsou zastoupeny ve století 11., s vrcholným výskytem v jeho polovině (*Bartošková 2013, 130*). Ačkoli se P. Radoměský domníval, že od 12. století zvyk postupně zanikal, bylo prokázáno, že došlo pouze ke změně míst pohřbívání (*Klápště 1999, 776*). Na etážovitých pohřebištích zvyk přetrval do konce 16. století (*Bartošková 2013, 130*). Zvyk zatěžování očních víček zemřelých mincemi je v některých oblastech východní Evropy a v romských komunitách udržován dodnes (*Marethová 2008, 8*).

Zpravidla byla do hrobu vložena jedna, výjimečně pak dvě nebo tři mince časově stejných ražeb, a to nejčastěji do ruky zemřelého (*Bartošková 2013, 131*). P. Radoměský označuje tímto termínem pouze jednu rituálně uloženou minci, E. Kolníková považuje za obol mrtvého i více mincí umístěných do hrobu stejným způsobem (*Bartošková 1999, 729*). Zřídka zjištěný větší obnos mincí by mohl být interpretován spíše jako „majetek zemřelého“. O větším počtu mincí se mluví také v antické tradici (*Váňa 1956, 371*). Za vícenásobný obolus mrtvých z Čech je však možné označit pouze tři slepené denáry Vladislava I. z Prahy-Břevnova (*Bartošková 2013, 130*). Na Moravě je takovýchto nálezů více. Podle A. Bartoškové dokládají právě vícenásobné oboly časově stejných ražeb aktuálnost pro tento účel užitých mincí. Tento závěr použila A. Bartošková při revizním zpracování hradiště Budeč, čímž určila jeho zánik a zpřesnila chronologii mladohradištní keramiky (*Bartošková 1999, 727*). Hrob s obolem mrtvých, umístěný do jeho pozůstatků umožnil dataci pohřebiště a také hradu.

Nálezy obolu mrtvého pochází z různých sociálních kontextů (*Klápště 1999, 780*). Zjištěny bývají na venkovských pohřebištích i na nekropolích v blízkosti správních center (*Marethová 2008, 14*). Kvůli torzovitosti antropologického materiálu však nelze určit nejpočetněji zastoupenou věkovou kategorií nebo pohlaví.

Archeologické nálezy nejsou schopné vysvětlit důvody vkládání mincí do hrobu (Marethová 2008, 7). Předložena byla řada teorií, které se snaží tento jev interpretovat. Nejčastěji je zmiňován přežitek řecké pověsti o poplatku pro převozníka Charóna, jenž převáží duše zemřelých přes řeku Styx tekoucí v podsvětí, za což musí duše zaplatit (Petráň – Radoměřský 1996, 221). Podle E. Nohejlové-Prátové se mohlo jednat o úplatek pro mrtvého, aby se jeho duše nevrátila do živého světa, čemuž by však odporoval nízký počet těchto nálezů. Další interpretace uvádí J. Klápště, s důrazem na fakt, že skutečné pozadí zvyku není známo (Klápště 1994, 169).

Absolutně datován může být uzavřený nálezový celek v podobě hrobu, do nějž byla vložena mince jako tzv. obolus mrtvých. Rovněž lze přeneseně datovat další vrstvy či objekty v jistém stratigrafickém vztahu k tomuto artefaktu, popřípadě prokazatelně soudobé hroby v jeho blízkosti i celé pohřebiště. Někteří badatelé předpokládají, že do hrobů byly vkládány ražby platné, tedy v oné době vyjmuté z oběhu (Bartošková 2000, 184), což by tak přidalo na váze tomuto artefaktu jako datační opoře. Otázkou je časový odstup mezi pohřby s mincemi a vlastním koncem pohřebišť (Klápště 1994, 169). Obolus mrtvého se však do situace mohl dostat jako intruze. Běžně jsou problémem nejisté nálezové okolnosti, a to zvláště u mladších etážovitých pohřebišť, kde se pohřbívalo po delší časový úsek, a proto není vždy možné s jistotou určit, do jaké vrstvy mince náležela (Marethová 2008, 14).

Pro absolutní datování keramického materiálu je výhodou umístění celé nádoby do situace, zpravidla je ale mincí datováno pouze přeneseně celé pohřebiště. Jen velice výjimečně se lze setkat s nádobou i mincí v jednom objektu. V Korpusu je takovýto nález zaznamenán pouze jedenkrát pod č. 13, přičemž mělo jít o značně opotřebovaný denár Bořivoje II. Tyto hrobové přídatky by se podle autorů měly dokonce navzájem vylučovat (Radoměřský – Richter 1974, 60). Dva známé případy, kdy byla v hrobě zjištěna zároveň mince i nádoba jsou pak známé z moravského prostředí (Procházka – Peška 2007, 147). Mince Oty I. Sličného byla objevena na pohřebišti v Sadech u Uherského Hradiště. Z pohřebiště v Prušánkách pak pochází ražba Štěpána Uherského. Podle B. Marethové se společně se zvykem vkládání mincí do hrobů zároveň vytrácejí další milodary (Marethová 2008, 7). Lze pozorovat dlouhodobý úbytek hrobových přídatků, avšak tvrzení, že mince nahradily jiné milodary je problematické, zvláště v případě keramiky (Váňa 1956, 372). Příliš zjednodušeně se také jeví termín „akeramické pohřebiště“ nebo názor, že milodar ve formě keramické nádoby vystřídala kolem roku 1000 mince (Klápště 1994, 175).

Mimo přínosu tohoto artefaktu jako datovacího prostředku zdůrazňuje J. Klápště také jeho roli ukazatele rozšíření a dostupnosti raženého kovu, což by mohlo být indikátorem

fungující směny i v odlehlejších oblastech již na počátku 11. století. Zároveň dokládá symbolické jednání tehdejšího člověka, neboť minci byla změněna její původní úloha v ekonomické sféře (*Klápště 1999*, 782). Podobně je tomu u ražeb s provrtaným otvorem, které tak mohly být připevněny na oděv či jeho součásti. Takto upravené mince měly také funkci přívěsku nebo amuletu. Jde o zvyk pocházející ze staromaďarského prostředí. Nálezy jsou však spíše výjimečné, zvláště pak v pozdějších obdobích (*Marethová 2008*, 8).

V hrobech se také velmi zřídka nachází větší obnos mincí, což bývá interpretováno jako tzv. „osobní hotovost“ jednotlivce. Pravděpodobně vypovídá o nezvyklých okolnostech uložení zemřelého do hrobu, například při epidemii nebo násilné smrti (*Marethová 2008*, 8). To by mohl být i důvod uložení přibližně 130 kusů ražeb do jednoho z hrobů na mladohradištním pohřebišti u románského kostela ve Vrbně u Mělníka. Neobvyklé množství mincí ražených v rozmezí téměř 38 let bylo uloženo ve váčku z hrubé tkaniny u pasu torza mužské kostry (*Hásková – Nechvátal 1993*, 85). Nejmladší ražba datuje situaci před rokem 1158. Z vrstev na pohřebišti pochází pouze střepový materiál. J. Hásková a B. Nechvátal se domnívají, že jediným vysvětlením vzácného nálezu je neobvyklá smrt jedince, který byl snad pohřben z obavy před nákazou i se svým majetkem.

5.3 Mince v základech staveb

Mincovní nálezy ze základů staveb jsou významné pro jejich dataci. Ty, do nichž byl depot uschován, jsou tak datované termínem „ante quem“ (*Militký 2005b*, 49). Větší mincovní soubory lze považovat za hotovost uschovanou jednotlivcem. Při výzkumu na náměstí v Kašperských Horách byl ve sklepním prostoru pravděpodobně gotického domu zjištěn depot obsahující 3750 kusů mincí uložených v keramické nádobě (Katalog č. 60). Vesnickou stavbou datovanou mincemi je například usedlost čp. 8 v Kučlíně u Bíliny. Pod dno předpeční jámy byl vložen džbán s 1579 stříbrnými mincemi, jejichž uložení je datováno po roce 1483 (*Klápště 1994*, 131). Nálezem 61 pražských grošů, který byl ukryt do základů stavby, byl mincovní depot z kostela nanebevzetí Panny Marie v Sedlci u Kutné Hory. J. Militký a T. Velemínský předpokládají, že šlo o hotovost jedince uschovanou z osobních důvodů. Ražby spadající do intervalu mezi léty 1311 až 1318/20 byly uloženy v chóru kostela, čímž mu poskytují absolutní chronologickou oporu (*Militký – Velemínský 2007*, 241).

Ojedinělým případem je mince vložená do základů objektu jako tzv. základová či stavební obětina. Tato interpretace je založena na specifických nálezových okolnostech. Jde většinou pouze o jeden kus, případně menší počet ražeb. Za základovou obětinou může být pravděpodobně považován nález dvou mincí ze záchranného výzkumu, který proběhl na

prostoru pozemku ppč. 481/1 v Plzni-Radčicích. V nároží obvodového zdiva středověkého domu byly nalezeny dvě drobné mince datované kolem roku 1500. Důvodem ukrytí do nároží domu je podle M. Čechury a M. Husa silný symbolický význam těchto míst, které bývá obecně považováno za citlivé místo celé stavby (*Čechura – Hus 2008*, 229). Do základů byly mince vkládány zpravidla bez obalu. Jako stavební obětina je interpretován nálezný dvou mincí ze 16. století a železné šipky, vložených do keramického džbánu z Rabí (Katalog č. 49).

5.4 Penězokazecké dílny

Výjimečně jsou doloženy penězokazecké dílny situované v jeskyni. Autorům Korpusu české středověké keramiky datované mincemi nálezy z tohoto specifického prostředí umožnily rozšířit inventář absolutně datovaných nádob o mísy a kahany, které v rámci nádob, sloužících k ukrytí mincí, nebyly postihnutečné, neboť jde o tvary k tomuto účelu ne příliš vhodné (*Radoměřský – Richter 1974*, 66).

Z období husitských válek je známo hned několik archeologicky prozkoumaných, zpravidla krasových či vápencových jeskyní s doklady penězokazeckých aktivit (*Petráň – Radoměřský 1996*, 231). Po velmi krátkou dobu fungovala jako penězokazecká dílna jeskyně na návrší Zlatý kůň u obce Koněprusy nedaleko Berouna, datovaná do 60. či 70. let 15. století. Dochovalo se zde množství předmětů, dokládajících ražbu falešných pražských haléřů. Nedaleko bylo také zjištěno provizorní obydlí se čtyřmi keramickými kahany a sedmi nádobami (*Matoušek – Peša – Jenč 2005*, 120). Písemnými prameny jsou tu doloženi i pravděpodobní majitelé páni Korenští z Terešova. Další penězokazecká dílna, zřízená v jeskynním prostoru, byla například v Babí peci u Kozákova v Českém ráji nebo v Čertově díře na vrchu Kotouči u Štramberka (*Matoušek – Peša – Jenč 2005*, 120).

6. Katalogy nádob datovaných mincemi

Pro sestavení předloženého katalogu keramických schránek mincovních depotů byly vzorem naše i zahraniční práce. Na přínos mincí pro datování keramiky u nás upozornil již R. Turek na konci čtyřicátých let minulého století. Zprvu vycházely pouze články o jednotlivých nálezech, jejichž autory byli například vedle již zmíněného R. Turka, také K. Reichertová, nebo M. Richter. Významným dílem, shromažďujícím mincovní nálezy, je vícedílná publikace E. Nohejlové-Prátové *Nálezy mincí v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, vydávaná v padesátých letech. Po zaznamenání většího množství keramických nádob, užitých jako schránek pro mincovní složku, byly nálezy publikovány souhrnně.

V bakalářské práci jsem vycházela především z díla P. Radoměrského a M. Richtera *Korpus české středověké keramiky datované mincemi* (dále jako *Korpus*), publikovaného v roce 1974 ve Sborníku Národního muzea v Praze. Původním záměrem autorů bylo vydání katalogu nálezů z celého území Československé republiky, od čehož však muselo být upuštěno a byl tak publikován pouze materiál z území Čech. V roce 1980 na *Korpus* navázal V. Nekuda s *Korpusem středověké keramiky datované mincemi z Moravy a Slezska*.

Podobně je tomu u zahraničních prací, kdy se zprvu jednalo pouze o jednotlivě zmiňované nálezy či kratší články. Ty vycházely již ve 30. a 40. letech 20. století především v Německu. Souhrnné práce byly publikovány převážně v sedmdesátých a osmdesátých letech. Nejnovější katalogy nádob datovaných mincemi vyšly v tomto století.

6.1 Čechy

Nádoby z hradištního období publikoval R. Turek již v roce 1948. Na něj navázal po jedenácti letech M. Richter, který shromáždil nálezy datované od 12. do počátku 14. století. Následně byl v roce 1974 vydán *Korpus české středověké keramiky datované mincemi*. Autoři, P. Radoměrský a M. Richter, do něj zahrnuli nálezy získané do roku 1973 (*Radoměrský – Richter 1974, 59*). Katalog obsahuje celkem 195 náleзовých celků datovaných do období od 10. století do roku 1620. Součástí je také zhodnocení keramické produkce ve vymezených časových úsecích. Pro každé toto stanovené období hodnotí autoři množství a vypovídací hodnotu nálezů, především vyskytující se tvary nebo charakteristickou výzdobu a hledají k nim rovněž analogie.

Zdrojem informací byla autorům *Korpusu* publikace *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Zajistili však také dosud neregistrované nálezy. Kritériem pro zařazení do katalogu bylo bezprostřední spojení mincovní složky s keramikou (*Radoměrský – Richter 1974, 59*). Stejně jako u většiny prací tohoto charakteru jsou i zde nádoby řazeny chronologicky

podle data jejich ukrytí. Popis byl proveden podle tehdejších „běžných zásad popisu středověké keramiky“. Tvar, profil ani výzdoba nebyla blíže popisována, neboť v tomto ohledu považovali autoři za přínosnější kresebnou a fotografickou dokumentaci, a soustředili se tedy více na popis technologie výroby (*Radoměský – Richter 1974*, 60).

Nálezy z prostoru Čech, získané k roku 1986, zahrnul do své bakalářské práce P. Starec. Od roku 1974 bylo evidováno dalších 37 nádob. U značné části však chybí vyobrazení a některé nálezy byly nově podrobněji publikovány nebo revidovány. Z toho důvodu byly zařazeny i do katalogu této práce.

6.2 Morava a Slezsko

Korpusem české středověké keramiky datované mincemi se inspiroval V. Nekuda v publikaci *Korpus středověké keramiky datované mincemi z Moravy a Slezska*, vydané v roce 1980. Na dílo P. Radoměského a M. Richtera autor navázal metodicky i chronologicky (*Nekuda 1980*, 389). Katalog obsahuje 94 nálezů, datovaných do 11. až 17. století. Některé moravské nálezy byly publikovány už v roce 1968, avšak v jiné formě, neboť původně měl být zpracován katalog nádob pro celou Československou republiku. Zhodnoceny byly charakteristické prvky keramické produkce, s výjimkou materiálu z 11. a 12. století, u kterého nebylo možné vytvořit nástin vývoje keramické produkce na Moravě, kvůli nedostatku nálezů. Nejzastoupenější je, stejně jako v Korpusu, 15. století. V. Nekuda porovná nálezy s těmi, které pochází z prostoru Čech. Zmíněny jsou také další možnosti studia středověké keramiky. Například pro 16. století jsou zdrojem písemné prameny, konkrétně statut jihlavského hrnčířského cechu (*Nekuda 1980*, 396).

6.3 Zahraniční práce

Většina zahraničních katalogů zahrnuje nádoby, spadající do období 10. až 18. století, výjimečně pak také nálezy datované do 8. a 9. století. Množství shromážděných keramických nádob ovlivňuje zpravidla zvláště povaha zařazeného materiálu. Některé publikace zahrnují také nádoby z jiných materiálů nebo pouze jejich fragmenty. Zpracování je značné různorodé. Některé obsahují také charakteristiku a rozbor nálezů, většina se však omezuje pouze na jejich výčet a poměrně stručný popis. Další využití do katalogů zahrnutého materiálu znemožňuje u některých publikací fakt, že neobsahují nákres či fotografii nádoby a někdy ani měřítko, v jakém jsou nálezy zobrazeny. V ojedinělých případech není součástí katalogu obrazová dokumentace vůbec.

Shrnutí prací vydaných do roku 1986 vypracoval P. Starec (*Starec 1987*, 6–9). Rovněž jsou přehledy dosavadního bádání součástí většiny publikací zabývajících se touto tematikou.

Zde je tedy věnována pozornost především nově vydaným, obsáhlejšími a dostupnějšími katalogům.

V roce 1977 vyšel v Polsku katalog s názvem *Naczynia datowane skarbami monet XIV–XVIII w. na ziemiach Polskich*, jehož autorem je A. Mikolajczyk. Pro 13. až 18. století bylo možné posbírat 135 nálezů z prostoru dnešního Polska. Poměrně rozsáhlé je zde zhodnocení keramického materiálu. Soustředí se na technologii výroby nádob, použitý materiál, výpal apod. Problematický zde může být fakt, že v Polsku bylo po vydání katalogu revidováno datování mincí (*Mittelstrass 2012*, 38). Kresby umístěné na konci katalogu jsou velmi různorodé kvality, fotografická dokumentace je omezena pouze na snímky několik nádob.

Dalšími katalogy z novějších prací jsou například dánský a nizozemský. Oba zahrnují kratší periodu, do které jsou nálezy datovány. Jako monografie vydaný katalog nálezů schránek datovaných mincemi z prostoru dnešního Dánska z roku 1979 považuje T. Mittelstrass za velmi kvalitní. N. K. Liebgott přehledný katalog doplnil barevnými fotografiemi přímo u konkrétních nálezů. Stejněho roku vyšel katalog nizozemských nálezů H. Sarfatije v německém jazyce. Součástí je také stručné zhodnocení získaného materiálu. Kresebná i fotografická dokumentace je umístěna obdobně jako v dánském katalogu.

Značné množství prací bylo vydáno pro nálezy z německých zemí. Součástí publikací, zabývajících se středověkou keramikou, byly již ve třicátých letech minulého století také absolutně datované nálezy. Jednou z novějších je publikace H. J. Stolla s názvem *Die Münzschatzgefasse auf dem Gebiet der DDR von den Anfängen bis zum Jahre 1700* z roku 1985, která si vzala za vzor právě starší německé katalogy (*Mittelstrass 2012*, 28). V katalogu jsou také několika nálezy zastoupeny dřevěné a kovové schránky na mince. Práce obsahuje množství grafů, mapek a rovněž rejstříky podle několika kritérií, jako například nálezových okolností, tvaru, výzdoby, typu keramiky apod., umožňující snazší vyhledávání v katalogu. Problémem je zde určitá nepřehlednost a chybějící fotografická dokumentace.

V roce 1985 byl také vydán katalog nálezů z prostoru dnešního Rakouska pod názvem *Die münzdatierte Keramik in Österreich: 12. bis 18. Jahrhundert: Fundkatalog*. H. Steininger vycházel ze své disertační práce, obhájené o téměř dvacet let dříve. V mezidobí publikoval také kratší články, zabývajících se touto problematikou. Celkem se mu podařilo získat 333 nálezů. Komplikací při vytváření katalogu bylo zvláště dochování nálezů, které šlo fyzicky dohledat jen velmi obtížně. Pro přehlednost vypovídací hodnoty získaného materiálu rozdělil katalog podle nálezových okolností. I tato práce postrádá barevnou fotografickou dokumentaci.

Nejnovějšími pracemi jsou katalogy nálezů z Porýní a Bavorska. Mincovní depoty z prostoru Porýní publikoval v roce 2003 H. Stilke. V rozsáhlé práci *Mittelalterliche*

keramische Münzschatzgefasse aus dem Rheinland je značný prostor věnován problematice mincovních depotů a datování keramiky tímto druhem pramene. Podrobně se věnuje místům využitým k uložení depotů, výběru a kvalitě obalů mincovní složky, přičemž materiál porovnává s nizozemským a dánským. Hodnotí přínos mincemi datované keramiky pro jednotlivé okruhy keramické produkce. Kresby jsou umístěny přímo v textu katalogu stejně jako v bavorské publikaci z roku 2012. Práce s titulem *Die Münzschatzgefasse des Mittelalters und Neuzeit aus Bayern T. Mittelstrasse* je rozdělena podle nálezových okolností a stavu dochování zahrnutého materiálu. Zvlášť jsou tedy ty nádoby, které mají jisté nálezové okolnosti, dále s nejistým přiřazením mincovní složky ke keramice, anonymní nálezy apod. Autor zahrnul také nádoby z jiných materiálů. Součástí je seznam nálezů, které nemohly být zdokumentovány. Jde pouze o katalog nádob bez zhodnocení získaného materiálu. Ve stručnosti se věnuje také mincovní složce ve zvláštní kapitole a roli nádob užitých k uložení mincí.

Nálezy z nejširšího prostoru byly zahrnuty do třísvazkového díla *Handbuch zum mittelalterlichen Keramik in Nordeuropa* z roku 2001. Katalog nádob z mincovních nálezů je součástí druhého svazku publikace keramického materiálu z oblasti severní Evropy, konkrétně z území od severní Francie k Polsku a od Porýní ke Švédsku. Práce se věnuje několika okruhům keramické produkce z daného prostoru, k nimž náleží i nádoby z nálezů datovaných mincemi. Vyobrazení se nachází až ve třetím svazku, značná část ale obrazovou dokumentaci postrádá.

7. Zhodnocení získaného materiálu

Do katalogu byly zařazeny nálezy zjištěné v přímém kontextu s mincemi datované od 10. až do poloviny 17. století z historického území Čech. Nálezy jsou řazeny stejně jako ve většině obdobných prací chronologicky podle datace nejmladší ražbou ze souboru, která je brána víceméně za určující pro dobu pravděpodobného uložení. V případě publikovaných nálezů byl popis mincovního obsahu i nádoby, stejně jako kresba a fotografická dokumentace, převzat z literatury uvedené na příslušném místě. Část nálezů a jejich dokumentace byla zpřístupněna institucemi, ve kterých jsou uloženy. Kresby byly vytvářeny za účelem postihnoutí tvaru a zjednodušeně i charakteru výzdoby, u nich je také připojena značka ukazující technologii vytváření dna. Stručné zhodnocení keramického materiálu z katalogu je členěno do časových úseků stejně jako v Korpusu.

Předložená mapka (Obr. 2) s místy nálezů je orientační. Odráží nálezový stav zdokumentovaného materiálu a publikované nálezy. Ilustruje možnosti poznání, které přinášejí mincovní depoty v keramických schránkách v rámci jednotlivých regionů. Číslování nálezů na mapce odpovídá jejich pořadí v katalogu.

Do katalogu byly zařazeny nádoby z 59 nálezových celků. Po roce 1973, tedy zhruba od roku dokončení Korpusu, bylo možné získat 34 nálezů. Podařilo se také dohledat některé dříve zjištěné, avšak nepublikované nálezy. Rovněž bylo zahrnuto 5 revizně zpracovaných nálezů. Z větší části se jedná o vcelku dochované tvary, popřípadě torza, byly ale také zařazeny některé nálezy dochované pouze ve střepech. S nálezy z Korpusu je tak k dnešku možné hovořit o 254 nálezových celcích.

Obdobně jako v Korpusu je nejpočetněji zastoupeno 15. století. Lze sledovat vzrůstající tendenci od několika nádob, náležejících mladohradištnímu období, až do nálezovým fondem nejbohatšího 15. století, po kterém nálezů opět ubývá (Obr. 1). Materiál je různorodý a vyvrací tak dřívější názor, že bylo k uschování mincovního souboru užíváno pouze nádob k tomu vhodných, jako například lahvovitých tvarů (*Radoměský – Richter 1974, 60*). Se značnou převahou jsou zastoupeny hrncovité nádoby, a to v každém století. Méně také lahvovité tvary, kterých je nejvíce v mladohradištním období. Podle P. Radoměského a M. Richtera lze od 13. století sledovat rozmanitější tvarovou škálu nádob. Džbánky se v materiálu keramických nádob datovaných mincemi objevují zhruba od přelomu 14. a 15. století. V 15. století je zaznamenán nástup pohárů většinou štíhlého tvaru (*Radoměský – Richter 1974, 65*). Do Korpusu byly zahrnuty také nálezy z penězokazecké dílny, čímž se inventář nádob rozšířil o mísy a kahany. Výjimečným nálezem je tavící tyglík z Chmelíku (Katalog č. 43), užitý jako transportní schránka pro mincovní hotovost.

Většina nádoby byla pravděpodobně uschována se záměrem jejich pozdější vyzvednutí. Prostředí, ve kterých byly nálezy zjištěny, jsou rozmanitá. Některé se nacházely ve volné krajině. Depot z Chýště (Katalog č. 2) byl uložen v blízkosti významné obchodní stezky z 10. století (*Nekvapil et al. 2016, 27*). Hromadný mincovní nález z Lhoty nad Rohanovem (Katalog č. 17) byl objeven u trasy historické komunikace, směřující do Kašperských Hor, kde se také předpokládá vztah depotu k nedaleko ležícímu kameni (*Militký 2015, 231*). Výjimkou nejsou nálezy z prostoru domů, jako příklad lze uvést tábořský depot (viz Kapitola 4.1.1; Katalog č. 44). Džbán z Kašperských Hor (Katalog č. 58) byl uložen v bývalém dvorním traktu původně gotického domu. Nálezy pochází rovněž z prostoru kostelů, jako například bošilecký depot (Katalog č. 56) nebo revizně zpracovaná nádobka z kaple sv. Lazara v Praze (Katalog č. 7).

Nálezy, odkryté při archeologických výzkumech, je možné z větší části považovat za kompletní. V posledních letech přibývá dobře zdokumentovaných situací, a tedy i celistvých nálezů. Jako příklad lze uvést mincovní depot zjištěný při výzkumu prostoru parcely v Praze-Štěpánské ulici 33 (Katalog č. 39) nebo v Táboře (Katalog č. 46). K zajištění co největšího počtu z původně ukryté mincovní složky také pomáhá detektorová prospekce v okolí místa uložení. Novější nálezy jsou častěji publikovány, a to i v obsáhlejších monografiích k jednotlivým nálezům.

7.1 Mladohradištní období: 950–1200

Nálezy z denárového období jsou nejvýznamnější, některé shromáždil již R. Turek v roce 1948. V 10. až 11. století převažují láhve a lahvovité tvary (*Radoměřský – Richter 1974, 61*). 12. století je v Korpusu zastoupeno především typologicky nejednotnými nádobami hrncovitých tvarů. Nejstarší nádobou v katalogu této práce je revizně zpracovaný starší nález z Čistěvsí (Katalog č. 1), jde také o nejstarší nádobu z mincovních depotů s reliéfní značkou na dně. Obsahoval mince a deformované, avšak celé či téměř celé, šperky, dříve uváděn jako depot zlomkového stříbra (*Polanský – Tomková 2006, 84*). Novým nálezem, datovaným na samý konec 10. století, je hrnec z Chýště (Katalog č. 2) dochovaný však pouze po maximální výduť.

14 z 25 nádob mladohradištního období zahrnutých do Korpusu je zdobeno různými formami vlnice. Svazkem vodorovných rýh a několikanásobnou vlnicí jsou zdobeny dva zlomky z těla nádoby z nálezu v Hradci Králové I (Katalog č. 3). Další nádoby jsou bez výzdoby nebo s vpichy, vrypy či šroubovicovými rýhami. K nim lze doplnit soudkovitý hrnec s rytou šroubovicí na plecích datovaný před polovinu 12. století, který byl objeven nedaleko Nové Vsi u Loun (Katalog č. 4). Posledním nově získaným tvarem náležejícím do

mladohradištního období je značně problematický nález pokličky z Prahy-Panenské cihelny (Katalog č. 5), který by měl náležet do 12. století.

7.2 13. století: 1200–1305

K materiálu spadajícímu do 13. století, zařadili autoři Korpusu nádoby datované až po rok 1305. 13. století v článku z roku 1959 zhodnotil M. Richter, do Korpusu byl tedy umístěn pouze výčet nových nálezů a zmíněny tvary pro toto období typické. Převažují hrncovité nádoby, nově se objevuje také hrneček s ouškem, poklička a miska (*Radoměský – Richter 1974, 62*).

Lahvovité nádoby z první poloviny 13. století jsou zdobeny rytou šroubovicí, která se udržela až do poloviny 13. století (*Radoměský – Richter 1974, 62*). Drobná láhev z Tetína (Katalog č. 6), jejíž uložení je datováno nejmladší mincí k roku 1247, je na podhrdlí zdobena rytou vlnicí. Snad souvisí s kolonizačními aktivitami v regionu (*Zaoral 2008, 92*).

Na hrncích v Korpusu je hlavním výzdobným prvkem rytá šroubovice. Zde zastoupeny třemi revizně zpracovanými nádobami, hrncem z pražské kaple sv. Lazara (Katalog č. 7), hrnečkem z Písku (Katalog č. 12) a hrncem z Českých Budějovic II (Katalog č. 8), který je na plecích zdoben kapkovitými vpichy, vlnicí a dvojnásobnou rytou šroubovicí. Tato nádoba tvarem a materiálem odpovídá českobudějovické keramické produkci třetí třetiny 13. století (*Militký 2005a, 160*). Rovněž torzo hrnce z Kolvína (Katalog č. 10) zdobí na podhrdlí vodorovná rýha. Obě naposledy zmíněné nádoby mají na dně reliéfní značku. Archaicky působí nezdobené hrnce z Bělčic u Ostředka (Katalog č. 9) a Pískové Lhoty (Katalog č. 11).

Vývalkovitou šroubovicí zdobené hrnce spadají svým uložením na samý přelom 13. a 14. století. Jsou jimi dvě podobné nádoby z Opatova u Lubů, zjištěné nedaleko od sebe. Hrnc z nálezů označeného jako Opatov u Lubů I (Katalog č. 13) má na dně reliéfní značku. Druhý hrnc z Opatova u Lubů II (Katalog č. 14), je o něco silnějšího střepe a na dně nese stopy po podsýpce.

Vymyká se láhev z Medového Újezdu (Katalog č. 16) datovaná mincovní složkou kolem roku 1305. Na podhrdlí je schematizované vyobrazení panáčka a na dně reliéfní značka.

7.3 14. století: 1305–1400

Poměrně klidné čtrnácté století je v Korpusu zastoupeno málo nálezy, příčinou je podle autorů fakt, že soubory byly ukrývány především v době nebezpečí. Přesto jsou do tohoto období zařazeny rozmanité tvary (*Radoměský – Richter 1974, 63*).

Hrnce pokračují ve vývoji ze 13. století, který je patrný i nadále v 15. století (*Radoměský – Richter 1974, 63*). Jsou to především bezuché hrnce se zvrásněnou hustou téměř

vývalkovitou šroubovicí. Mimo hrnce datované kolem roku 1300 z Opatova u Lubů I a Opatova u Lubů II je do 20. let 14. století datován hrnec ze Lhoty nad Rohanovem (Katalog č. 17) zdobený na plecích jemnými hustými vývalky. Z počátku 14. století je také hrnec s nepravidelnou rytou šroubovicí z Černožic (Katalog č. 15). Ukryt byl u obchodní stezky z Hradce Králové do Jaroměře (*Němečková – Sehnal 2006*, 58). Hrnec z Hradce Králové II (Katalog č. 18) nejmladší mincí datovaný po roce 1346, je na podhrdlí zdoben vodorovnou řadou oválných vrypů a nepravidelnou rytou šroubovicí, podle J. Sigla jde o výzdobné prvky druhé poloviny 13. století (*Sigl 1999*, 143). Mince v tomto souboru představují jednorázově získanou hotovost, která byla následně ukryta (*Vorlová 2002*, 36).

Na hrncích je více uplatňováno páskové ucho (*Radoměský – Richter 1974*, 63). Na samý konec 14. století je datován hrnek z Útěšova (Katalog č. 23) s prožlabeným páskovým uchem. Podle analogických tvarů je soudobý s dobou ukrytí mincí (*Michálek – Militký 2002*, 16). Hrnek byl přikryt archaicky vyhlížející poklicí.

Jako velmi pomalé se podle nádob datovaných mincemi jeví prolínání způsobů výroby vytáčením nebo obtáčením (*Radoměský – Richter 1974*, 63). Nejstarší nádoby se dnem odříznutým od hrnčírského kruhu jsou v Korpusu datovány okolo roku 1400. Původně s uchem byly jen po maximální výduť dochované nádoby z Hejné (Katalog č. 20) a snad i džbáněk zdobený červeně malovanou linkou z Libčan (Katalog č. 19) ze 70. let 14. století, obě se stopami po odříznutí dna od hrnčírského kruhu.

Výzdobou se vymyká tenkostěnná nádoba z Lomnice nad Popelkou (Katalog č. 21), rovněž se stopami po odříznutí na dně. Téměř po celém těle má pásy radýlkem provedených drobných obdélníčků. Sporný nález poháru z Týna nad Vltavou I (Katalog č. 22) s tělem členěným dvěma hlubokými liniemi má na dně reliéfní značku v podobě kříže v kruhu.

7.4 15. století: 1400–1500

Patnácté století je zastoupeno nejpočetněji a podle autorů poskytují shromážděné nádoby řadu nových typologických, technologických i výtvarných poznatků (*Radoměský – Richter 1974*, 64).

Nádoby z mincovních depotů ze Rzavé u Chotovin (Katalog č. 24), Oltyně (Katalog č. 25) a Brtce (Katalog č. 28) jsou dochovány pouze jako fragmenty. Šlo pravděpodobně o hrncovité či džbánkovité tvary. Rovněž nádoba z Nechanic (Katalog č. 26), dochovaná ve dvou střepech, byla nejspíše džbánem. Nezdobené torzo hrncovité nádoby z Netřebic (Katalog č. 30) má povrchu zbytky hnědé krusty, což nejspíš dokládá využití nádoby v kuchyňském provozu (*Militký 2005b*, 37).

Bezuché hrnce zastupují v Korpusu pouze dva tvary, ukazující na doznívání předešlého vývoje. Hrneček bez ucha pochází z nálezů z Třebechovic pod Orebem (Katalog č. 32). Také nově zjištěné nálezy jsou většinou hrnce či hrnky s uchem. Prožlabené páskové ucho se dochovalo na hrnku z Klisína (Katalog č. 34) a z červeně malované nádobce z Nemyslovic (Katalog č. 31). Nádobka z Nemyslovic typově odpovídá 15. století (*Šůla 1979*, 416). U hrnců převládají ovalené okraje (*Radoměský – Richter 1974*, 64). Drobné hrnečky z Rychnova nad Kněžnou (Katalog č. 39) nebo Držkrajova (Katalog č. 35), jsou nezdobené nebo s vodorovnými mělkými rýhami na podhrdlí. Původně měl ucho také po maximální výduť dochovaný hrnec či džbán ze Sezimova Ústí (Katalog č. 27), na základě redukčního výpalu zařaditelný k vrcholně středověkému zboží druhé poloviny 14. až 15. století (*Militký – Korený 2003*, 243).

Novým výzdobným prvkem nastupujícím na keramice datované mincemi kolem roku 1400 je podle autorů Korpusu radýlková výzdoba. Radýlkem provedeným pásem půlobloučky na podhrdlí v kombinaci s vodorovnými rýhami na hrdle je zdoben hrnek z Defurových Lažan (Katalog č. 33), který je podle technologie, tvaru a výzdoby soudobý s mincovní složkou (*Hána et al. 2002*, 56). Analogický tvar je vzhledem k nízkém profilaci okraje a výzdoby možné najít v keramice z interiéru domu z Češnovic, zaniklého požárem (viz Kapitola 4.2.1), (*Hána et al. 2002*, 57). Pás vrypů na podhrdlí má hrnek z Okrouhlických Dvořáků (Katalog č. 29). Nádobu datoval P. Radoměský do období husitských válek, popřípadě až do druhé poloviny 15. století (*Šimek 1979b*, 415). Širšími půlobloučky je také zdoben džbán s lesklým šedým povrchem z Hněvkovic (Katalog č. 40).

Po druhé polovině 15. století je datován pohár vejčitého tvaru zdobený širokými žlábkami z Chebu (Katalog č. 38) a vcelku dochovaný pohár s nízkým okružím ze Sběře (Katalog č. 36), který byl přikryt archaicky působícím kahánkem. K pohárům také náleží tzv. loštický pohár z Prahy-Štěpánské ulice 33 (Katalog č. 37) s okružím členěným dvěma vodorovnými žlábkami.

Drobnou nádobku z Chmelíku (Katalog č. 41) interpretovanou jako transportní schránka na hotovost, je možné považovat za tzv. kapelku, tavící tyglík, v odlomené části kraje jsou dva otvory pro uchopení speciálními kleštěmi (*Vorel 2008*, 73).

7.5 16. století: 1500–1600

V 16. století se inventář tvarů dále nerozšiřuje, přibývají nádoby z jiných materiálů (*Radoměský – Richter 1974*, 67). V nálezech tvarů datovaných mincemi je zřetelné masovější rozšíření polévaných nádob, především na vnitřní straně, výjimečně je poleva oboustranná.

Po polovině 16. století je datován tenkostěnný hrnec s polevou na vnitřní straně z Nové Vsi u Chotěboře (Katalog č. 46). Stopy po vnitřní polevě jsou na hrnku s odlomeným ouškem

z Rabí (Katalog č. 47), podhrdlí zdobí svazek vodorovných rýh. Skvrnky po polevě nese také držadlo nádoby s okrově zbarveným povrchem, označené jako „držadlo keramického kuthanu“ (Šimek 1983, 126).

Pod dlažbou gotického domu v Táboře (Katalog č. 44) byly objeveny dva tvarově podobné neglazované jednoduše zdobené džbány nejmladší mincí datované k roku 1524. Džbán s prstovaným uchem má na dně stopy podsýpky, zatímco druhá nádoba byla od hrncířského kruhu odříznutá strunou. Jde o užitkovou stolní keramiku datovanou dle morfologie a způsobu zpracování mezi konec 15. a počátek 16. století (Krajčic – Chvojka 2007, 39). Džbány se nacházely pod písemnými prameny k roku 1525 datovanou požárovou vrstvou.

Revizně byl zpracován nález hrnku s pokličkou z Kosteleckých Horek (Katalog č. 45) datovaný nejmladší ražbou k roku 1547. Nádoba však typologicky odpovídá druhé polovině 14. století, případně 1. polovině století 15. (Militký 2000, 693).

Z nálezů z Chelčic (Katalog č. 49) se dochovalo pouze torzo hrnku, část pokličky a ouška. Bez horní části se zachovala mírně deformovaná silnostěnná nádoba, hrnec nebo džbán, z Kněžnice (Katalog č. 42). Torzo tenkostěnného džbánku či hrnku z Blažejovic (Katalog č. 43) má hlazený pískový povrch.

7.6 17. století: 1600–1652

Do Korpusu byly zahrnuty nádoby datované pouze do roku 1620. Katalog v této práci shromažďuje nálezy datované až k polovině 17. století. Povrch většiny nádob je opatřen polevou, a to zpravidla na vnitřní straně, častější jsou již také celopolévané tvary.

Na počátku 17. století nastupují protáhlé soudkovité hrnce s vnitřní polevou, různě ovalenými okraji a masivnějšími nežlabenými uchy (Radoměřský – Richter 1974, 68). K tomuto typu nádob lze přiřadit hrnek z Ronova nad Doubravou (Katalog č. 53) datovaný do 20. let 17. století. Pouze vnitřní zelenou polevu má také drobná nádobka s tělem zdobeným vodorovným žlábkováním z Bukovna (Katalog č. 57).

Dvě torza tzv. berounských džbánů z jednoho nálezového celku z Pohoří u Jílového (Katalog č. 50) lze datovat na počátek 17. století. Dochovaly se pouze spodky obou nádob a zlomky uch. Z většího džbánu pochází také střepový materiál těla nádoby, zdobený typickými motivy. Džbánek ze Slaného (Katalog č. 52) se zlatožlutou polevou a červeně malovanými ornamenty má na výduti dvě plastická vyobrazení, podobná pečetím, které naznačují jeho saský původ (Lukas – Pospíšil 2013, 18). Glazurované mramorování na džbánu z Horních Rápotic (Katalog č. 56) odpovídá barevností tzv. Novokřtenským fajánsům, navíc vícebarevné glazury

a jejich míchání bylo populární na přelomu 16. a 17. století (*Knápek 2016*, 12). Obdobnou nádobou je džbán z Mozerova (Katalog č. 55).

Dál pokračuje produkce zakuřované a vyhlazované keramiky (*Radoměrský – Richter 1974*, 68). Nádoby bez glazury zastupuje tenkostěnný džbán z Kašperských Hor (Katalog č. 58), má vyhlazený povrch do černošedého lesku a na podhrdlí je zdoben kolkem provedenou propletenou vlnicí. Tenkostěnný hrnec z Týna nad Vltavou II (Katalog č. 51) má na černém povrchu s vlešťovanou výzdobu. Černý leštěný povrch má rovněž hrncovitá nádobka z Bošilce (Katalog č. 54). Černý vyhlazovaný povrch má také torzo nádoby z Líšna, datované nejmladší mincí k roku 1652 (Katalog č. 59).

8. Závěr

Souhrnná publikace, zabývající se českou středověkou keramikou, která vyšla na konci šedesátých let minulého století, nebyla přijata bez výhrad. Upozorněno bylo na některé problematické aspekty. Regionálně odlišná středověká keramika vyžaduje zpracování lokálních souborů a jejich chronologie. Na základě stratigrafických vztahů a typologie je vypracována relativní chronologie vybraného materiálu. Následně lze využít možnosti, které poskytují některé opory absolutního datování. Cílem této práce byla snaha o sestavení základního přehledu využívaných opor absolutní chronologie keramiky, zdůraznit potíže při jejich využití a zároveň upozornit na možný přínos v konkrétních případech. Tento základ by umožnil dále pracovat s materiálem nově zjištěným i dříve získaným. Ačkoli by bylo možné předpokládat nárůst počtu již známých opor, ve skutečnosti se od prvních prací o české středověké keramice příliš nezměnilo. Výčet dostupných využitelných opor tak vcelku koresponduje s těmi, které byly zmíněny již v prvních publikacích. Přibyly některé exaktní metody datování, k nimž se však často autoři neuchylují kvůli náročnosti jejich provedení, vyšším finančním požadavkům apod.

Každá opora má svá specifická omezení, obecně se však jako značný problém jeví otázka uzavřenosti nálezového celku. Tomu lze čelit důkladně vedeným výzkumem a podrobnou dokumentací. Lze pouze upozornit na jistá úskalí každé z opor, ta by ale měla být posuzována u konkrétních případů, které jsou zohledňovány při snaze o získání absolutních dat pro vybraný soubor.

Za nejvyužívanější oporu je považována mince. Při snaze takto datovat keramiku jsou to zejména hromadné mincovní nálezy, uložené přímo do nádoby, kdy je tak doložen bezprostřední vztah obalu k mincovní složce. I přes množství potíží a omezení, která v souvislosti s tímto datačním pramenem vyvstávají, jde stále o jednu z nejdůležitějších opor chronologie středověké keramiky. Jako velice problematické se ukazuje především určení nejmladší, a tedy i soubor datující mince, neboť ten nemusí být kompletní a rovněž užití starších nádob. Prvnímu nedostatku lze čelit podrobným průzkumem okolí místa nálezů a rozboru mincovní složky, ve druhém případě mohou pomoci analogické tvary. Stále přibývá nových nálezů, a to včetně těch, které jsou odborně vyzvednuty. Nově zjištěné nálezy mají víceméně podrobněji zpracovanou dokumentaci, nádoby, popřípadě střepy jsou zpravidla dochovány a k získání snad celého mincovního souboru přispívají nové metody, jako například ohledání místa detektorem kovů. Většina novějších nálezů má již jistější nálezové okolnosti, což zvyšuje jejich potenciální informační hodnotu. Výjimkou však bohužel nejsou ani neohlášené nálezy z ilegálních detektorových průzkumů.

Zdůraznit je třeba přínos v celku dochovaných souborů pro jejich vyšší vypovídací hodnotu. V katalogu je na nálezy obsahující kompletní mincovní složku upozorněno. Vyzdvihován je potenciál materiálu, u kterého je možné pracovat s více oporami pro jeden soubor. Zpravidla je to mince v kontextu, který je zároveň datovatelný písemnou zprávou. Při kombinaci více opor je tedy možné dataci ověřovat a omezit tak riziko scestných závěrů.

V rámci tématu je věnována pozornost také minci jako archeologickému prameni. Ten se objevuje v různě interpretovaných formách. Pozornost si zaslouží především jednotlivé mincovní nálezy. Jde o poměrně problematickou, a proto snad často opomíjenou kategorii s potenciálem do budoucna. Možné je využít mince nejen jako datačního prostředku, výpovědní hodnotu mají také pro další otázky. Umožňují poznat některé aspekty tehdejší každodennosti, která by byla jinak stěží zachytitelná.

Předložený katalog je využitelný jako přehled dohledatelných nálezů a může se stát podkladem k další práci. Přínosné by rovněž bylo podrobné zhodnocení získaného materiálu v rámci určitého regionu, a to také s ohledem na ostatní opory absolutní chronologie. Při větším množství nálezů je přehlednější katalog rozdělit podle jistoty, jakou lze přisuzovat nálezům co na základě nálezových okolností, datace mincí, celistvosti mincovní složky apod. Jako nutnost se jeví obrazová dokumentace nálezů, nejlépe ve formě barevné fotografie a zjednodušené kresby.

Keramika datovaná mincemi tak i přes některé výhrady hraje důležitou roli při tvorbě chronologie. Je třeba zdůrazňovat její funkci především jako opory a nutnost kritického posuzování konkrétních případů. Nelze očekávat vytvoření chronologické řady keramiky jen na základě nádob datovaných mincemi, jde však o významnou pomůcku při metodě srovnávací.

9. Použitá literatura a prameny

Bartošková, A. 1999: Zánikový horizont budečské akropole (ke chronologii raně středověké keramiky), Archeologické rozhledy 51, 726–739.

Bartošková, A. 2000: Metodické problémy chronologie na základě výzkumu budečského hradiště, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, 183–187.

Bartošková, A. 2013: Obolus mrtvých a jeho význam pro datování archeologických pramenů, Archaeologia historica 38, 129–138.

Beránek, M. (ed.) 2015: Poklady Chebska. Cheb.

Boháčová, I. 1993: Několik poznámek ke studiu (raně) středověké keramiky, Archeologické rozhledy 45, 508–518.

Boháčová, I. 1999: Archeologický areál pod III. nádvořím Pražského hradu. Poznámky k jeho významu a vypovídací hodnotě jeho pramenů v kontextu studia raně středověkého hradu Praha, Archeologické rozhledy 51, 692–714.

Boháčová, I. (ed.) 2003: Stará Boleslav, přemyslovský hrad v raném středověku, Mediaevalia archaeologica 5, Praha.

Boháčová, I. – Herichová, I. 2008: Raně středověký sídelní areál v západní části hradčanského ostrohu, Archaeologica Pragensia 19, 257–308.

Brych, V. 2004: Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní. Výběrový katalog Národního muzea v Praze. Praha.

Burian, V. 1958: Keramika z nálezů mincí, Archeologické rozhledy 10, 260–261.

Čapek, L. – Preusz, M. 2016: Středověká a novověká keramika z nádvoří radnice. In: Čapek, L. – Militký, J. et al. 2016: Historická radnice v Českých Budějovicích ve světle archeologických výzkumů a rozboru hmotných pramenů. Plzeň, 121–213.

Čechura, M. – Hus, M. 2008: Pozdně středověké mince z Plzně-Radčic použité jako základová oběťina, Numismatický sborník 23, 229–230.

Čiháková, J. 2012: Otázky chronologie pražské raně středověké keramiky, Staletá Praha 28, 91–121.

Doležalová, K. 2015: Výzkum vrcholně a pozdně středověké keramiky na území České republiky se zaměřením na deskripční systémy a třídění keramiky podle technologie výroby, Acta FF ZČU 7, 39–66.

Dolista, K. – Veselý, S. 1975: Několik hromadných nálezů mincí grošového období z okolí Milevska, Numismatický sborník 13, 246–255.

- Dragoun, Z. 1998:* Nález ze záchranného výzkumu na parcele domu čp. 973/1 na Národní třídě na Starém Městě pražském, *Archaeologica Pragensia* 14, 105–121.
- Durdík, T. 1980:* K chronologii keramiky 14. – počátku 15. století ve východní části středních Čech, *Archaeologia historica* 5, 361–368.
- Durdík, T. 1995:* Manský dům na Křivoklátě. Malé české Pompeje. *Starožitnosti a užité umění* 4, 8–9.
- Dvorská, J. – Poláček, L. 2000:* Základní principy a problémy dendrochronologie, *Archaeologia historica* 25: sborník příspěvků přednesených na 31. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na středověké město a jeho zázemí. Banská Bystrica 27. - 30. září 1999, 435–441.
- Erné, M. – Nováček, K. 1999:* K počátkům českokrumlovského hradu (Výsledky archeologického výzkumu v letech 1994–1995), *Průzkumy památek* 2, 21–34.
- Fröhlich, J. – Chvojka, J. 1994:* Nález mincí v Klisíně u Milevska, *Výběr* 31, 222–224.
- Fröhlich, J. – Chvojka, J. 1995:* Nález mincí grošového období v Klisíně u Milevska, *Časopis společnosti přátel starožitností* 103, 12–18.
- Frolíková, D. 2013:* O raně středověké keramice z Pražského hradu trochu jinak, *Archaeologia historica* 38, 107–128.
- Frýda, F. 1977:* K otázce středověké keramiky datované mincemi, *Numismatické listy* 32, 41–44.
- Frýda, F. 1983:* Nálezy středověkého dřeva z Plzně, *Archaeologia historica* 8, 287–297.
- Gabriel, F. 1983:* Keramický soubor z hradu Frýdštějna, *Archaeologia historica* 16, 279–292.
- Gabriel, F. – Smetana, J. 1983:* K vývoji výrobních okruhů červeně malované keramiky v severních Čechách, *Archaeologia historica* 8, 119–138.
- Hána, J. et al. 2002:* Mincovní depoty v jihozápadních Čechách, svazek první. Defurovy Lažany 1999. Nález mincí ze 13. –15. století. Klatovy.
- Hásková, J. – Krajčíc, R. 1993:* Nález mincí v Oltyni, o. Tábor, *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et Historica* 1, 115–117.
- Hásková, J. – Nechvátal, B. 1993:* Mladohradištní pohřebiště ve Vrbně u Mělníka a hrob s depotem denárů, *Archeologické rozhledy* 45, 72–92.
- Havrda, J. – Matějková, K. 2014:* Hrnčíři ve středověké Praze. Výsledky výzkumu výrobních zařízení z Malé Strany v kontextu dosavadních poznatků, *Archaeologia historica* 39, 23–51.

- Hlava, M. 2011*: K depotu českých denárů 12. století z Panenské cihelny v Praze-Střešovicích, Numismatický sborník 26, 303–306.
- Hrdlička, L. 1993*: Poznámky k chronologii pražské středověké keramiky, Archeologické rozhledy 45, 93–112.
- Chvojka, J. 2008*: Táborský nález, Numismatické listy 63, 168–170.
- Chvojka, J. et al. 2016*: Bošilecký poklad. České Budějovice.
- Chvojka, O. – Krajíc, R. et al. 2014*: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.
- Juřina, P. et al. 2009*: Náměstí Republiky, Výzkum století. Praha.
- Kašák, K. – Valkony, J. 2010*: Kašperské Hory. [Nálezová zpráva.] Český Krumlov, Archaia Jih o.p.s.
- Kašpar, V. – Žegklitz, J. 2009*: Hrnčíři z Truhlářské ulice. In: Juřina, P. et al. 2009: Náměstí Republiky. Výzkum století. Praha, 79–83.
- Klápště, J. 1994*: Paměť krajiny Mostecka. Most.
- Klápště, J. 1999*: Příspěvek k archeologickému poznávání úlohy mince v přemyslovských Čechách, Archeologické rozhledy 51, 774–808.
- Klápště, J. 2001*: Mudrování u studny, Archeologické rozhledy 53, 802.
- Klápště, J. (ed.) 2002*: Archeologie středověkého domu v Mostě /čp. 226/, Mediaevalia archaeologica 4, Praha – Most.
- Klápště, J. – Kyncl, J. – Kyncl, T. 2000*: Dendrochronologie mostecké studny 1/80 a předpoklady objektivní archeologické datace, Archeologické rozhledy 52, 679–687.
- Knápek, A. 2015*: Horní Rápotice „Mincovní depot“. Nálezová zpráva č. 2015/4. [Nálezová zpráva.] Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod.
- Knápek, A. 2016*: Nová Ves u Chotěboře, depot mincí. Nálezová zpráva č. 2016/17. [Nálezová zpráva.] Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod.
- Kopp, A. 1986*: Výstava „České středověké mince“ v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, Numismatické listy 41, 27–28.
- Krajíc, R. – Chvojka, J. 2007*: Táborský poklad. Tábor.
- Krajíc, R. et al. 2014*: Depot středověkých mincí ze Rzavé, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 27, 227–224.

Krásný, F. – Kout, A. 2013: Nález pokladu ze třicetileté války na katastru obce Bukovno u Mladé Boleslavi, Boleslavica 6, 11–21.

Kybalová, J. 1995: Keramická sbírka Hugo Vařeky. Praha.

Liebgott, N. K. 1978: Danske fund af møntdateret keramik ca. 950–1450, Nationalmuseets skrifter: Arkæologisk-historisk reke 18, 1–93.

Lom, L. 1983: Nálezy mincí v ČSR v 1. pololetí 1982, Numismatické listy 38, 50.

Lukas, J. – Pospíšil, L. 2013: Slánské poklady mincí z počátku 17. století, Slánský obzor 21, 10–19.

Marethová 2008: Příspěvek k poznání raně středověkých pohřebišť, Studia Mediaevalia Pragensia 8, 7–44.

Matějková, K. 2014: Keramický sortiment turnovských domácností. Možnosti zpracování keramických souborů z městských souvrství, Archaeologia historica 39, 89–117.

Matoušek, V. – Jenč, P. – Peša, V. 2005: Jeskyně Čech, Moravy a Slezska s archeologickými nálezy. Praha.

Michálek, J. – Militký, J. 2002: Depot středověkých mincí z Útěšova, okr. Strakonice, Časopis Národního muzea, Řada A-Historie 176, 1–29.

Mikolajczyk, A. 1977: Naczynia datowane skarbami monet XIV – XVIII w. na zemiach Polskich, Biblioteka archeologiczna 24, 1–183.

Militký, J. 2000: Dva pozdně středověké depoty mincí z východních Čech (nález Kostelecké Horky a Choceň), Archeologické rozhledy 52, 688–697.

Militký, J. 2005a: Dodatek a poznámky k nálezu brakteátů České Budějovice II, Numismatický sborník 20, 158–161.

Militký, J. 2005b: Nálezy mincí na Českokrumlovku, Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 59, 1–88.

Militký, J. 2006a: Depot středních brakteátů z 2. pol. 13. stol. z Písku, Numismatický sborník 21, 228–233.

Militký, J. 2006b: Depot velkých brakteátů z Prahy 2- Nového Města od kaple sv. Lazara, Numismatický sborník 21, 222–228.

Militký, J. 2006c: Neregistrovaný depot českých denárů 12. století z Prahy-Střešovic, Numismatický sborník 21, 218–220.

Militký, J. 2006d: Pozdně středověký depot z Chebu, Numismatický sborník 21, 267–278.

- Militký, J. 2015:* Depot feniků ze Staré Hlíny (okr. Jindřichův Hradec). Příspěvek k poznání struktury oběživa v 1. pol. 14. století v jižních Čechách, Numismatický sborník 29, 183–240.
- Militký, J. et al. 2006:* Nález pokladu mincí ze 13. století u Tetína, Český kras 32, 46–49.
- Militký, J. et al. 2007:* Poklad mincí ze 13. století z Tetína (okr. Beroun), Předběžná zpráva o nálezu a stavu jeho zpracování, Folia numismatica 21, 137–145.
- Militký, J. – Korený, R. 2003:* Neznámý depot mincí ze Sezimova Ústí (?), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 16, 243–248.
- Militký, J. – Omelka, M. 2009:* Náměstí republiky – největší soubor ztracených platidel. In: Juřina, P. et al. 2009: Náměstí Republiky. Výzkum století. Praha, 170–172.
- Militký, J. – Vařeka, P. 1997:* Česnovice: archeologický výzkum středověké a novověké vesnice na Českobudějovicku I. Pozdně středověký dům v usedlosti čp. 13, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 10, 58–79.
- Militký, J. – Velemínský, F. 2007:* Depot pražských grošů Václava II. a Jana Lucemburského od klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci (okr. Kutná Hora), Numismatický sborník 22, 232–241.
- Mittelstrass, T. 2012:* Die Munzschatgefasse des Mittelalters und Neuzeit aus Bayern, Studia archaeologiae medii aevi 2, 1–368.
- Nechvátal, B. 1976:* Středověká studna v Plzni-Solní ulici, Archeologické studijní materiály 12, 1–223.
- Nekuda, R. 1980:* Korpus středověké keramiky datované mincemi z Moravy a Slezska, Archaeologia Historica 5, 389–450.
- Nekuda, V. – Reichertová, K. 1968:* Středověká keramika v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Brno.
- Nekvapil, L. et al. 2016:* Denárový poklad z Chýště. Katalog unikátního nálezů českých mincí z konce 10. století. Pardubice.
- Nemeškal, L. 1966:* Nález mincí ve Slaném z roku 1956, Numismatický sborník 9, 266–274.
- Nemeškal, L. 1982:* K některým otázkám zpracování nálezů mincí a jejich využití jako historického pramene, Slovenská numizmatika 7, 95–108.
- Nemeškalová-Jiroudková, Z. – Michálek, J. – Nemeškal, L. 1986:* Nález mincí tolarového období v Chelčicích, o. Strakonice, Numismatický sborník 17, 81–191.
- Němečková, V. 1989:* Druhá část nálezů pražských grošů krále Jana Lucemburského v Nechanicích, Numismatický sborník 18, 93–105.

- Němečková, V. – Sehnal, J. 2006:* Nález mincí a slitkového stříbra z Černožic. Peníze posledních Přemyslovců a počátky české grošové měny. Hradec Králové.
- Nohejlová-Prátová, E. 1947:* Nálezové okolnosti českých „pokladů“ ze středověku i novověku, Časopis Národního muzea 116, 63–70.
- Nohejlová-Prátová, E. 1986:* Základy numismatiky. Praha.
- Nováček, K. 1997:* Nádoba z mincovního nálezů v Kolvíně, Podbrdsko 4, 171–172.
- Nováček, K. 2000:* Středověký dům v Plzni, Sborník západočeského muzea v Plzni-Historie 15, 5–66.
- Novotný, B. 1986:* Staré obchodní cesty v Čechách a na Moravě ve světle nálezů mincí z 10. – 13. století a jejich vztah k archeologickým a písemným pramenům. Brno.
- Nývtová-Fišáková, M. 2002:* Radiouhlíkové datování, Přehled výzkumů 53, 89–99.
- Orna, J. et al. 2011:* Keramická produkce města Plzně v období 14. a 15. století. Plzeň.
- Orna, J. – Dudková, V. 2016:* Možnosti přiřazení předmětů z odpadních jímek v Plzni konkrétním obyvatelům města, Archaeologia historica 41, 363–374.
- Pavlu, I. 1971:* Pražská keramika 12. a 13. století. Praehistorica IV. Praha.
- Petráň, Z. - Radoměský, P. 1996:* Encyklopedie české numismatiky. Praha.
- Pícka, J. – Hůrková, J. – Schneiderwinklová, P. 2009:* Odpadní jímy z Kašperských Hor, Archaeologia historica 34, 103–159.
- Polanský, L. – Tomková, K. 2006:* Hromadný nález denárů a špeků z Čistěvsí, revize popisu a dochované části depotu, Numismatický sborník 21, 83–121.
- Procházka, R. – Peška, M. 2007:* Základní rysy vývoje brněnské keramiky 12. –13./14. století, Přehled výzkumů 48, 143–232.
- Radoměský, P. 1955:* Obol mrtvých u Slovanů v Čechách a na Moravě. (Příspěvek k datování kostrových hrobů mladší doby hradištní), Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 9, 1–81.
- Radoměský, P. 1964:* Středověká keramika, Muzejní a vlastivědná práce 2, 70–85.
- Radoměský, P. – Richter, M. 1974:* Korpus české středověké keramiky datované mincemi, Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 28, 57–168.
- Renfrew, C. – Bahn, P. 2001:* Archaeology: theories, methods and practice. London.
- Richter, M. 1959:* Keramika z 12. až počátku 14. století datovaná poklady mincí, Časopis Národního muzea 78, 4–22.

- Richter, M. 1978: Středověká keramika ze Sezimova Ústí. Hluboká nad Vltavou.*
- Richter, M. – Krajíc, R. 2001: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962–1988. Praha.*
- Richter, M. – Smetánka, Z. (rec.) 1970: Nekuda, V. – Reichertová, K., Středověká keramika Čechách a na Moravě. Brno 1968. In: Český časopis historický 18 1970, 90–93.*
- Sarfatij, H. 1979: Münzschatzgefäße in den Niederlanden I: die Periode 1190-1566, Berichten R.O.B. 29, 491-526.*
- Scheufler, V. 1972: Lidové hrnčířství v českých zemích. Praha.*
- Sigl, J. 1978: Drobné záchranné výzkumy a průzkumy na území Hradce Králové v letech 1970-1976, Zpravodaj KMVČ 5, 55–65.*
- Sigl, J. 1999: K nálezům grošů v Hradci Králové, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 25, 141–149.*
- Skalský, G. 1939: Nález bavorských feniků pravděpodobně z druhé poloviny 13. století v Kolvíně u Rokycan, Numismatický časopis československý 15, 47–49.*
- Smetánka, Z. 1987: Hledání zmizelého věku. Sondy do středověkých Čech. Praha.*
- Smetánka, Z. – Richter, M. 1959: Příspěvek k metodice studia středověké keramiky v Čechách, Archeologické rozhledy 11, 86–97.*
- Smělý, T. 2010: Hromadný nález grošů a brakteátů z druhé poloviny 14. století z Libčan (okr. Hradec Králové), Numismatický sborník 25, 163–168.*
- Starec, P. 1987: Česká keramika 10. až 1. poloviny 17. století datovaná mincemi (datovací možnosti, charakter souboru, nové nálezy). (Nepubl. bakalářská práce) Ústav pro archeologii FFUK Praha.*
- Steininger, H. 1985: Die münzdatierte Keramik in Österreich: 12. bis 18. Jahrhundert: Fundkatalog. Wien.*
- Stilke, H. 2001: Katalog der Münzschatzgefäße. In: Lüdtke, H. – Schietzel, K. (Hrsg.) 2001: Handbuch zur mittelalterlichen Keramik in Nordeuropa 2. Neumünster, 763–946.*
- Stilke, H. 2003: Mittelalterliche keramische Münzschatzgefäße aus dem Rheinland. Frankfurt am Main.*
- Stoll, H. J. 1985: Die Münzschatzgefäße auf dem Gebiet der DDR von den Anfängen bis zum Jahre 1700, Weimarer Monographien zur Ur- und Frühgeschichte 12, 1–172.*

- Suchodolski, S. 1998*: Coin finds and archaeological context. A tentative clasification. In: *Tabaczynski, S. (eds.) 1998*: Theory and practice of archaeological research III. Warszawa, 367–379.
- Světlik, I. et al. 2007*: Radiouhlík v přírodě a jeho využití pro datovací účely, *Archeologické rozhledy* 59, 80–94.
- Svoboda, K. et al. 2006*: NZ o provedení předstihového ZAV před výstavbou hotelového komplexu ve dvoře objektů čp. 645 ve Štěpánské ulici 33 s čp. 1325 ve Školské ulici 16 v k. ú. Nové Město – Praha 1. [Nálezová zpráva.] Praha, Archaia o.p.s.
- Šimek, E. 1979a*: Drobné nálezy z Podblanicka, *Numismatický Sborník* 15, 440–442.
- Šimek, E. 1979b*: Nález jihlavských kontramarek v Okrouhlických Dvořácích, o. Havlíčkův Brod, *Numismatický sborník* 15, 414–416.
- Šimek, E. 1982*: Mincovní nález z poloviny 17. století z Líšna, *Sborník vlastivědných prací Podblanicka* 23, 313–320.
- Šimek, E. 1983*: Nález drobných českých mincí 15. a 16. století z Prahy, Na Františku, *Numismatický sborník* 16, 136–137.
- Šimek, E. 2004*: Dvě poznámky k hodnocení mincovního nálezu z poloviny 17. století z Líšna, okres Benešov. In: *Pánek, J. 2004*: Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný profesoru Josefu Petráňovi. Praha, 581–591.
- Šůla, J. 1966*: Pět grošových nálezů ze severovýchodních Čech, *Numismatický sborník* 9, 247–249.
- Šůla, J. 1979*: Grošový nález z Nemyslovic, o. Mladá Boleslav, *Numismatický sborník* 15, 416–417.
- Šůla, J. 1983a*: Grošový nález z okolí Třebechovic pod Orebem, *Numismatický sborník* 16, 127–129.
- Šůla, J. 1983b*: Ještě jednou o grošovém nálezu ve Sběři, o. Hradec Králové, *Numismatický sborník* 16, 134–135.
- Šůla, J. 1986*: Deset starších nálezů mincí ze severovýchodních Čech, *Numismatický sborník* 17, 303–308.
- Tomková, K. 1993*: Ke studiu raně středověké keramiky, *Archeologické rozhledy* 45, 113–126.
- Turek, R. 1950*: Nálezy českých denárů jako dějinné doklady, *Numismatické listy* 3, 9–13.
- Turek, R. 1954*: Nálezy mincí z doby pádu Libice, *Numismatické listy* 9, 41–45.
- Ulrychová, E. 2001*: Soupis nálezů mincí na Jičínsku (2. část), *Numismatické listy* 56, 83–86.

- Váňa, Z. (rec.) 1956:* Radoměřský, P., K otázce „obolu mrtvých“ na slovanských pohřebištích, In: Památky archeologické 47, 1956, 369–373.
- Varadzin, L. 2005:* Značky na dnech keramických nádob ve středověku, *Studia mediaevalia Pragensia* 5, 165–199.
- Vařeka, P. 1998:* Proměny keramické produkce vrcholného a pozdního středověku v Čechách, *Archeologické rozhledy* 50, 123–137.
- Vencl, S. 2001:* Souvislosti chápání pojmu „nálezový celek“ v české archeologii, *Archeologické rozhledy* 53, 592–614.
- Vlček, E. 1988:* Tělesný zjev a podoba knížete Břetislava I. a jeho synů, *Numismatické listy* 5-6, 160–169.
- Vorel, P. 1997:* Brakteát Přemysla Otakara II. jako "obolus mrtvých" na pohřebišti v Pardubičkách, *Časopis Společnosti přátel starožitností* 35, 168–169.
- Vorel, P. 2008:* Peněžní oběh ve střední Evropě na přelomu 15. a 16. století ve světle zlatých a stříbrných mincí z obce Chmelík, *Východočeský sborník historický* 15, 67–102.
- Vorel, P. 2011:* Nálezy mincí z let 1970-2010 na Pardubicku, *Východočeský sborník historický* 20, 53–68.
- Vorlová, D. 2002:* Hromadný nález pražských grošů z Hradce Králové. Hradec Králové.
- Zaoral, R. 2008:* Tetínský poklad na výstavě v Berouně, *Numismatické listy* 63, 91–92.
- Zápotocký, M. 1978:* Středověká keramika severočeského Polabí – Morfologie a relativní chronologie, *Památky archeologické* 69, 171–238.
- Zoral, R. 2009:* Nálezy mincí jako prameny numismatiky a hospodářských dějin, *Numismatický sborník* 24, 21–288.
- Žegklitz, J. 2006:* Renesanční portrétní kachle z hrnčířské dílny Adama Špačka v Truhlářské ulici v Praze, *Archeologické rozhledy* 58, 78–116.

10. Katalog

10.1 Jmenný rejstřík lokalit

1. Bělčice u Ostředka, okr. Benešov (9)
2. Blažejovice, okr. Benešov (43)
3. Bošilec, okr. České Budějovice (54)
4. Brtec, okr. Milevsko (28)
5. Bukovno, okr. Mladá Boleslav (57)
6. Černožice, okr. Hradec Králové (15)
7. České Budějovice II, okr. České Budějovice (8)
8. Čistěves, okr. Hradec Králové (1)
9. Defurovy Lažany, okr. Klatovy (33)
10. Držkrajov, okr. Písek (35)
11. Hejná, okr. Klatovy (20)
12. Hněvkovice, okr. Havlíčkův Brod (40)
13. Horní Rápotice, okr. Pelhřimov (56)
14. Hradec Králové I, okr. Hradec Králové (3)
15. Hradec Králové II, okr. Hradec Králové (18)
16. Cheb, okr. Cheb (38)
17. Chelčice, okr. Strakonice (49)
18. Chmelík, okr. Svitavy (41)
19. Chýst' , okr. Pardubice (2)
20. Kašperské Hory, okr. Klatovy (58)
21. Klisín u Milevska, okr. Písek (34)
22. Kněžnice, okr. Jičín (42)
23. Kolvín, okr. Rokycany (10)
24. Kostecké Horky, okr. Rychnov n. Kněžnou (45)
25. Lhota nad Rohanovem, okr. Prachatice (17)
26. Libčany, okr. Hradec Králové (19)
27. Líšno okr. Benešov (59)
28. Lomnice nad Popelkou, okr. Semily (21)
29. Medový Újezd, okr. Rokycany (16)
30. Mozerov, okr. Havlíčkův Brod (55)
31. Nechanice, okr. Hradec Králové (26)

32. Nemyslovice, okr. Mladá Boleslav (31)
33. Netřebice, okr. Český Krumlov (30)
34. Nová Ves u Loun, okr. Louny (4)
35. Nová Ves u Chotěboře, okr. Havlíčkův Brod (46)
36. Novotného Dvůr/Okrouhliční Dvořáci, okr. Havlíčkův Brod (29)
37. Oltyně, okr. Tábor Sezimovo Ústí, okr. Tábor (25)
38. Opatov u Lubů I, okr. Cheb (13)
39. Opatov u Lubů II, okr. Cheb (14)
40. Písek, okr. Písek (12)
41. Písková Lhota, okr. Mladá Boleslav (11)
42. Pohoří u Jílového, okr. Praha-západ (50)
43. Praha – Panenská cihelna, okr. Praha (5)
44. Praha – Štěpánská ulice 33, okr. Praha (37)
45. Praha – Na Františku, okr. Praha (48)
46. Praha – kaple sv. Lazara (7)
47. Rabí, okr. Klatovy (47)
48. Ronov n. Doubravou, okr. Chrudim (53)
49. Rychnov n. Kněžnou, okr. Rychnov n. Kněžnou (39)
50. Rzává u Chotovin, okr. Tábor (24)
51. Sběř, okr. Jičín (36)
52. Sezimovo Ústí, okr. Tábor (27)
53. Slaný, okr. Kladno (52)
54. Tábor, okr. Tábor (44)
55. Tetín, okr. Beroun (6)
56. Třebechovice p. Orebem, okr. Hradec Králové (32)
57. Týn n. Vltavou I, okr. České Budějovice (22)
58. Týn n. Vltavou II, okr. České Budějovice (51)
59. Útěšov, okr. Strakonice (23)

10.2 Seznam autorů a zdrojů obrazové dokumentace

1. Čistěves, okr. Hradec Králové (kresba V. Příhonská, zdroj: *Polanský – Tomková 2006*),
(foto M. Frouz, zdroj: *Polanský – Tomková 2006*)
2. Chýšť, okr. Pardubice (kresba a foto A. Ryšková)
3. Hradec Králové I, okr. Hradec Králové (kresba J. Sigl, zdroj: *Sigl 1978*)

4. Nová Ves u Loun, okr. Louny (kresba a foto neuvedeno J. Militký)
5. Praha – Panenská cihelna, okr. Praha (kresba a foto A. Ryšková)
6. Tetín, okr. Beroun (kresba a foto neuvedeno J. Militký)
7. Praha – kaple sv. Lazara, okr. Praha (kresba a foto neuvedeno, zdroj: *Radoměrský – Richter 1974*)
8. České Budějovice II, okr. České Budějovice (kresba neuvedeno, zdroj: *Militký 2005a*), (foto neuvedeno, zdroj: *Radoměrský – Richter 1974*)
9. Bělčice u Ostředka, okr. Benešov (kresba a foto A. Ryšková)
10. Kolvín, okr. Rokycany (kresba neuvedeno, zdroj: *Nováček 1997*)
11. Písková Lhota, okr. Mladá Boleslav (kresba A. Kout), (foto A. Ryšková)
12. Písek, okr. Písek (kresba podle *Radoměrský – Richter 1974*, zdroj: *Militký 2006a*), (foto Muzeum Písek, zdroj: *Militký 2006a*),
13. Opatov u Lubů I, okr. Cheb (kresba a foto A. Ryšková)
14. Opatov u Lubů II, okr. Cheb (kresba a foto A. Ryšková)
15. Černožice, okr. Hradec Králové (kresba V. Vokolek, zdroj: *Němečková – Sehnal 2006*), (foto neuvedeno, zdroj: *Němečková – Sehnal 2006*)
16. Medový Újezd, okr. Rokycany (kresba a foto nevedeno, J. Militký)
17. Lhota nad Rohanovem, okr. Prachatice (kresba a foto A. Ryšková)
18. Hradec Králové II, okr. Hradec Králové (kresba V. Vokolek, zdroj: *Sigl 1999*)
19. Libčany, okr. Hradec Králové (foto T. Smělý)
20. Hejná, okr. Klatovy (kresba a foto A. Ryšková)
21. Lomnice nad Popelkou, okr. Semily (kresba a foto A. Ryšková)
22. Týn n. Vltavou I, okr. České Budějovice (kresba a foto A. Ryšková)
23. Útěšov, okr. Strakonice (kresba J. Michálek, zdroj: *Michálek – Militký 2002*), (foto J. Michálek, zdroj: *Michálek – Militký 2002*)
24. Rzavá u Chotovin, okr. Tábor (foto Z. Prehlík, zdroj: *Chvojka – Krajíc et al. 2014*)
25. Oltyně, okr. Tábor (foto HM Tábor, zdroj: *Chvojka – Krajíc et al. 2014*)
26. Nechanice, okr. Hradec Králové (foto J. Němeček, zdroj: *Němečková 1989*)
27. Sezimovo Ústí, okr. Tábor (kresba H. Vittková, zdroj: *Militký – Korený 2003*), (foto L. Káchová, zdroj: *Militký – Korený 2003*)
28. Brtec, okr. Milevsko (foto A. Ryšková)
29. Novotného Dvůr/Okrouhlicí Dvořáci, okr. Havlíčkův Brod (kresba a foto A. Ryšková)
30. Netřebice, okr. Český Krumlov (kresba P. Týlešová, zdroj: *Militký 2005b*), (foto P. Šafr, zdroj: *Kopp 1986*)

31. Nemyslovice, okr. Mladá Boleslav (kresba a foto A. Ryšková)
32. Třebachovice p. Orebem, okr. Hradec Králové (kresba V. Vokolek, zdroj: *Šůla 1983a*),
(foto J. Lebeda, zdroj: *Šůla 1983a*)
33. Defurovy Lažany, okr. Klatovy (kresba a foto A. Ryšková)
34. Klisín u Milevska, okr. Písek (kresba J. Fröhlich, zdroj: *Fröhlich – Chvojka 1994*), (foto
V. Komarová, zdroj: *Fröhlich – Chvojka 1994*)
35. Držkrajov, okr. Písek (kresba a foto A. Ryšková)
36. Sběř, okr. Jičín (kresba V. Vokolek, zdroj: *Šůla 1983b*), (foto J. Lebeda, zdroj: *Šůla
1983b*)
37. Praha – Štěpánská ulice 33, okr. Praha (kresba a foto A. Ryšková)
38. Cheb, okr. Cheb (kresba neuvedeno, zdroj: *Militký 2006d*), (foto neuvedeno, zdroj:
Militký 2006d)
39. Rychnov n. Kněžnou, okr. Rychnov n. Kněžnou (foto AÚ ČSAV, zdroj: *Šůla 1986*)
40. Hněvkovice, okr. Havlíčkův Brod (kresba a foto A. Ryšková)
41. Chmelík, okr. Svitavy (kresba a foto A. Ryšková)
42. Kněžnice, okr. Jičín (kresba a foto A. Ryšková)
43. Blažejovice, okr. Benešov (kresba a foto A. Ryšková)
44. Tábor, okr. Tábor (kresba A. Hladíková, zdroj: *Krajíc – Chvojka 2007*), (foto Z. Prchlík,
zdroj: *Krajíc – Chvojka 2007*)
45. Kostecké Horky, okr. Rychnov n. Kněžnou (kresba P. Týlešová, zdroj: *Militký 2000*),
(foto J. Militký)
46. Nová Ves u Chotěboře, okr. Havlíčkův Brod (kresba a foto A. Ryšková)
47. Rabí, okr. Klatovy (kresba a foto A. Ryšková)
48. Praha – Na Františku, okr. Praha (kresba a foto A. Ryšková)
49. Chelčice, okr. Strakonice (kresba J. Michálek, zdroj: *Nemeškalová-Jiroudková –
Michálek – Nemeškal 1986*)
50. Pohoří u Jílového, okr. Praha-západ (kresba a foto A. Ryšková)
51. Týn n. Vltavou II, okr. České Budějovice (kresba a foto A. Ryšková)
52. Slaný, okr. Kladno (kresba a foto A. Ryšková)
53. Ronov n. Doubravou, okr. Chrudim (kresba a foto A. Ryšková)
54. Bošilec, okr. České Budějovice (kresba T. Kolegar, zdroj: *Chvojka et al. 2016*), (foto L.
Töröková, zdroj: *Chvojka et al. 2016*)
55. Mozerov, okr. Havlíčkův Brod (foto T. Smělý)
56. Horní Rápotice, okr. Pelhřimov (kresba a foto A. Ryšková)

57. Bukovno, okr. Mladá Boleslav (kresba a foto A. Ryšková)
58. Kašperské Hory, okr. Klatovy (kresba a foto A. Ryšková)
59. Líšno, okr. Benešov (kresba a foto A. Ryšková)

10.3 Zkratky

NZO	nálezové okolnosti a stav dochování nádoby
MIN	numismatická složka
KER	popis a rozměry nádoby
UL	místo uložení a inventární číslo
LIT	literatura
POZN	poznámka

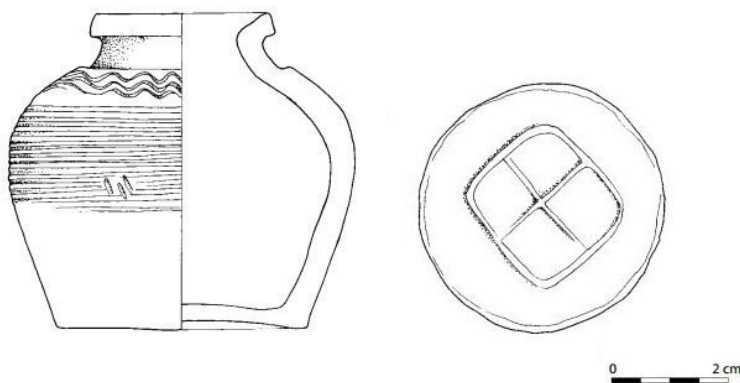
10.4 Katalog nádob datovaných mincemi

1. ČISTĚVES

okr. Hradec Králové, 1896

kolem r. 995

- NZO Revizně zpracováno, v Korpusu pod č. 1. Zjištěn na poli v poloze „Pod branou“, uložen pod kamenem. Okraj nádoby částečně vylomený.
- MIN Celkem 355 ks mincí, dochováno pouze 50 ks. 255 ks českých denárových ražeb Boleslava I., Boleslava II., příměsí ražby kněžny Emmy a Soběslava Slavníkovce. Zahraniční složka s převahou bavorských a švábských mincí. Dále 13 stříbrných šperků.
- KER Nádobka lahvovitého tvaru se žlábkovitě odsazeným a vyhnutým hrdlem. Zdoben hřebenovým pásem, místy šroubovicově taženým. Dovnitř klenuté dno se značkou, stopy po obvodové liště. Barva okrově žlutá až bělavá, na lomu šedočerná. Hrubší keramické těsto, ostřeno kamínky.
- výška 100 mm / Ø okraje 51 mm / Ø dna 70 mm
- UL Muzeum východních Čech v Hradci Králové; inv. č. 3298
- LIT *Polanský, L. – Tomková, K. 2006: Hromadný nález denárů a šperků z Čistěvsi, revize popisu a dochované části depotu, Numismatický sborník 21, 83–121.*
Radoměřský, P. – Richter, M. 1974: Korpus české středověké keramiky datované mincemi, Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 28, 57–168.
- POZN Kresba, foto a popis podle *Polanský – Tomková 2006*.

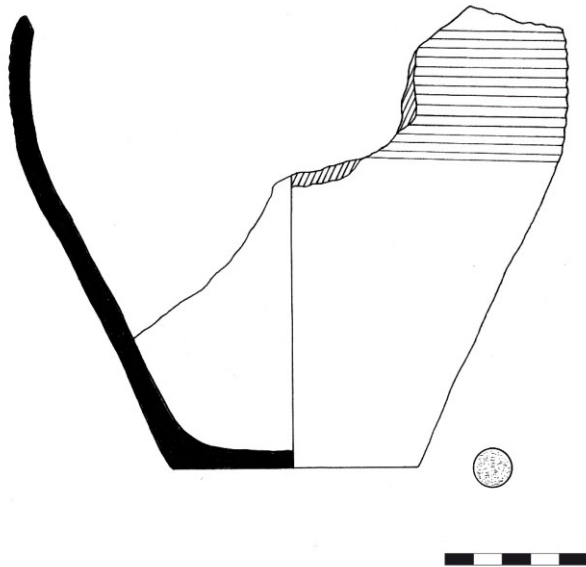

2. CHÝŠŤ

okr. Pardubice, 2015

před r. 999

- NZO Rozvlečen při orbě na poli v severovýchodní části k. ú. obce Chýšť. Nález odevzdán do muzea, na místě následně proveden archeologický průzkum. Nádoba slepena ze střepů a dolepena, dochována po maximální výduť.
- MIN Získáno celkem 780 ks mincí a zlomků. 458 ks celých mincí, 317 zlomků mincí, slepenec dvou mincí a dva soubory drobných úlomků. České denáry Boleslava II. a ražby Soběslava Slavníkovce.
- KER Hrnc na plecích zdobený hustým vodorovným rýhováním, drobnou šroubovicí provedenou jednohrotým nástrojem. Na dně stopy po podsýpce. Hnědá barva vnějšího povrchu s černými a šedými skvrnami, vnitřní strana šedočerná. Keramické těsto s příměsí slídy.
- max. dochovaná výška 155 mm / Ø dna 86 mm
- UL Východočeské muzeum v Pardubicích
- LIT *Nekvapil, L. et al. 2016: Denárový poklad z Chýště. Katalog unikátního nálezů českých mincí z konce 10. století. Pardubice.*

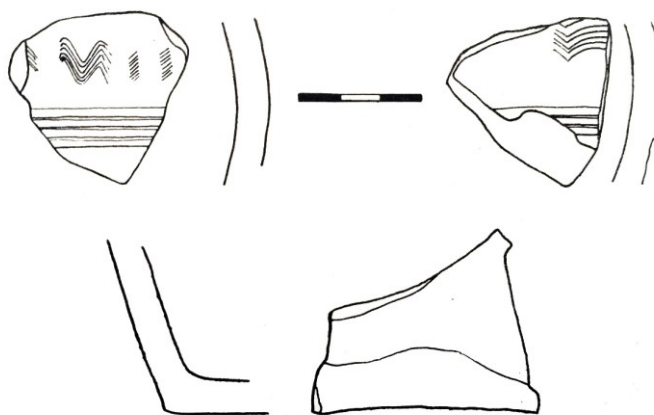

3. HRADEC KRÁLOVÉ I

okr. Hradec Králové, 1971

poč. 11. století

- NZO Zjištěn při zavážení výkopu na Mírovém náměstí, původně však uložen někde v prostoru domu čp. 1321 ve Veverkově ulici, odkud se materiál dovážel. Částečně rozchvácen. Z nádoby nalezeny pouze 3 zlomky.
- MIN Možno dohledat 412 ks mincí. Denáry Boleslava II., Boleslava Chrabrého, Jaromíra a Oldřicha.
- KER Zlomek spodku nádoby s částí nepravidelně tvarovaného dna. Dva zlomky z těla nádoby zdobeny svazky vodorovných širších rýh a vícenásobnou vlnicí. Povrch světle hnědý, na lomu černé barvy. Keramické těsto s příměsí křemíků.
- UL Muzeum východních Čech v Hradci Králové
- LIT *Sigl, J. 1978: Drobné záchranné výzkumy a průzkumy na území Hradce Králové v letech 1970-1976, Zpravodaj KMVČ 5, 55–65.*
- POZN Kresba a popis podle *Sigl 1978.*

4. NOVÁ VES U LOUN

okr. Louny, 2008

kolem r. 1140

NZO Zjištěn cca 2 km severozápadně od obce Nová Ves v lese nedaleko toku Smolnického potoka, detektorářský nález. Nádobka dochována vcelku, vylomena část okraje.

MIN Celkem 1348 ks mincí. Denáry Soběslava I.

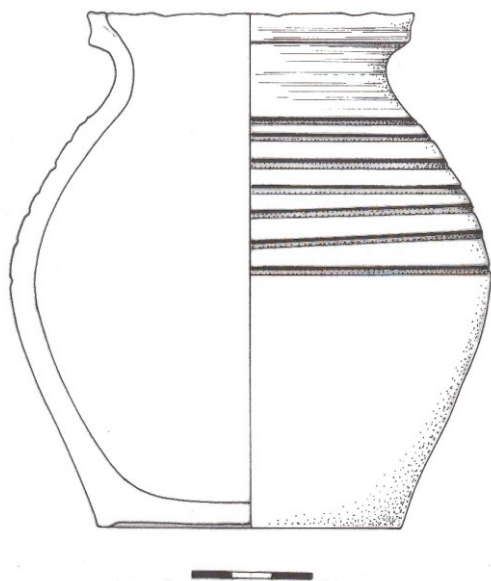
KER Hrncovitá nádobka soudkovitého tvar s římsovým okrajem. Na plecích po maximální výduť zdobena rytou šroubovicí. Nerovné dno s podsýpkou. Hlazený okrový povrch se skvrnami, po očazení. Hrubší keramické těsto cihlové barvy s příměsí kamínků.

výška 133 mm / Ø okraje 88 mm / Ø dna 78 mm

UL v soukromých sbírkách

LIT nepubl.

POZN Nálezce si ponechal 48 ks mincí, z nichž 33 poskytl k určení. Uvnitř stopy zelené měděnky po mincích.

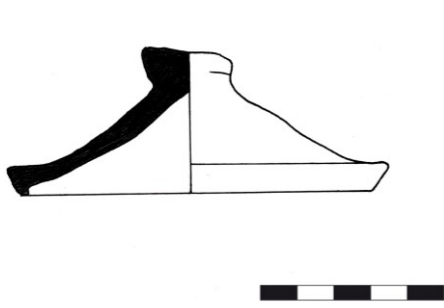

5. PRAHA – PANENSKÁ CIHELNA

okr. Praha 6, 1899

12. století

- NZO Problematický nález. Roku 1899 J. A. Jíra prohlédl nález mincí a zjistil střepy nádoby, pravděpodobně k němu patřila i poklička. Část těla vylomená.
- MIN Mince se nedochovaly. Podle zápisu z deníku J. A. Jíry mu byly darovány: „dvě mince, z nichž jedna byla bez rázu, z nálezů v nádobce v cihelně Pannenské ve Střešovicích. Jsou z doby Vladislava I. krále“. Další 3 mince „Vladislava krále“ z nálezů mu prý donesla manželka.
- KER Poklička s deformovanou jednoduchou zvonovitou úchytkou a rozšířeným okrajem. Světle hnědý povrch, jemné keramické těsto.
výška 38 mm / Ø okraje cca 100 mm / Ø knoflíku 25x20 mm
- UL Muzeum hlavního města Prahy; inv. č. 006334
- LIT *Hlava, M. 2011*: K depotu českých denárů 12. století z Panenské cihelny v Praze-Střešovicích, Numismatický sborník 26, 303–306.
Militký, J. 2006c: Neregistrovaný depot českých denárů 12. století z Prahy-Střešovic, Numismatický sborník 21, 218–220.

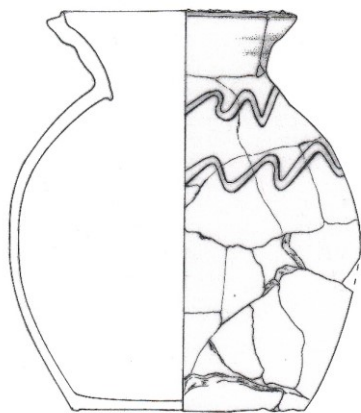

6. TETÍN

okr. Beroun, 2006

krátce po r. 1247

- NZO Zjištěn při jeskyňářském průzkum u obce Tetín. Láhev s mincemi uložena v puklině tvořené několika kameny, přikryta kamenem. Povedena dokumentace místa nálezu, na svahu pod štěrbinou nalezeny další mince z depotu přemístěné postdepozičními procesy. Nádoba rozdracena tlakem kamenů, zrekonstruována celá.
- MIN Vyzvednut celý, obsahoval 648 ks feniků, 76 ks brakteátů a 50 brakteátových svitků, jeden slitek stříbra. Z toho 3 brakteáty Václava I., 67 míšeňských brakteátů a dalších 5 ks s nečitelným opisem. 637 ks feniků řezenských, dále hornorakouských, bavorských a uherských. Nejmladší mincí míšeňský brakteát.
- KER Drobná láhev kulovitého těla se široce rozevřeným hrdlem, celý tvar mírně deformován. Rozšířený prožlabený okraj šikmo seříznutý. Zdoben dvěma jednoduchými mělkými vlnicemi na podhrdlí. Okrově zbarvený povrch. Na vnitřní straně patrné stopy po lepení hrdla k tělu nádoby. Ostřivem písek.
výška 130 mm / Ø okraje 82 mm / Ø dna 87
- UL Národní muzeum v Praze
- LIT *Militký, J. et al. 2006*: Nález pokladu mincí ze 13. století u Tetína, *Český kras* 32, 46–49.
Militký, J. et al. 2007: Poklad mincí ze 13. století z Tetína (okr. Beroun); Předběžná zpráva o nálezu a stavu jeho zpracování, *Folia numismatica* 21, 137–145.
Zaoral, R. 2008: Tetínský poklad na výstavě v Berouně, *Numismatické listy* 63, 91–92.
- POZN Popis podle *Militký et al. 2007*.

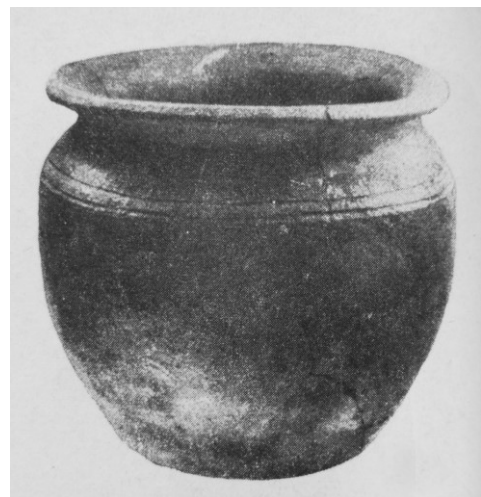
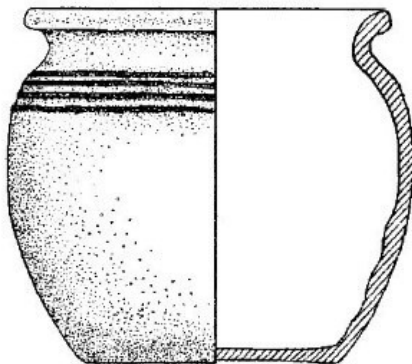

7. PRAHA – KAPLE SV. LAZARA

okr. Praha 2, 1900/1

okolo r. 1260

- NZO Revize, v Korpusu pod č. 27, datován do první poloviny 13. století. Nalezen v kostelíku nejspíše při bourání sakrálního objektu či později při výkopech v jeho okolí v souvislosti s výstavbou budovy soudu. Kostelík se nacházel v místech nynějšího bloku mezi ulicemi Lazarskou, Spálenou a Karlovým náměstím. Nádoba slepena a nepatrně doplněna.
- MIN Dochováno 17 ks brakteátů, původní počet není znám, mince značně poškozené. Velké brakteáty Václava I. a Přemysla O. II., 2 míšeňské brakteáty a blíže neurčené zlomky.
- KER Hrnc s ovaleným okrajem zdobený výraznou trojnásobnou rytou šroubovicí na podhrdlí. Klenuté dno s hrubou podsýpkou. Uvnitř nádoby výrazné stopy po modelaci. Povrch téměř hladký, šedohnědá až šedočerná barva střepe.
výška 116 mm / Ø okraje 118 mm / Ø dna 82 mm
- UL Národní muzeum; inv. č. K 15
- LIT *Militký, J. 2006b*: Depot velkých brakteátů z Prahy 2- Nového Města od kaple sv. Lazara, Numismatický sborník 21, 222–228.
Radoměský, P. – Richter, M. 1974: Korpus české středověké keramiky datované mincemi, Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 28, 57–168.
- POZN Kresba, foto a popis podle *Militký 2006b*, *Radoměský – Richter 1974*.

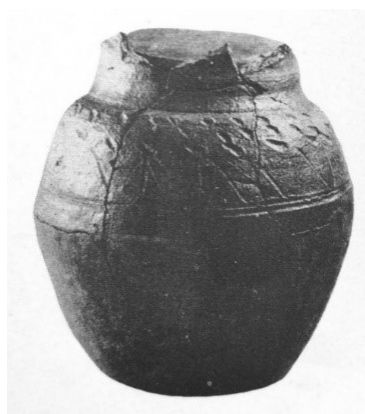
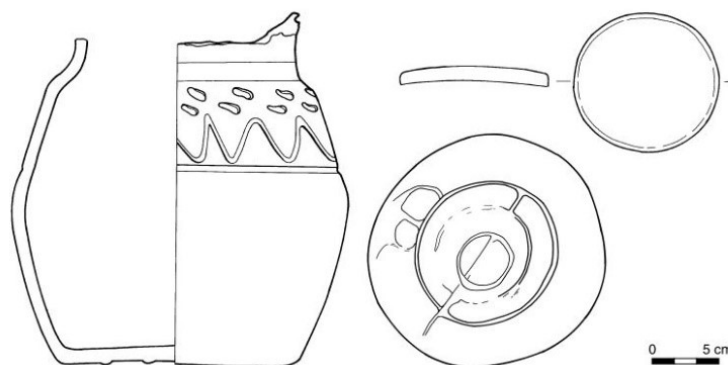

8. ČESKÉ BUDĚJOVICE II

okr. České Budějovice, 1936

80./90. léta 13. století

- NZO Revize, v Korpusu pod č. 34. Zjištěno u města při regulaci toku Vltavy na poli mezi bývalou Gellertovou papírnou a mezi obcí Litvínovice. Bez okraje, olámané hrdlo. Staré lomy naznačují využití již poškozené nádoby. Jako uzávěr použit keramický střep.
- MIN Neúplný soubor, celkem 537 ks středních českých brakteátů. Nově dohledány brakteáty Přemysla O. II. a Václava II. posunující pravděpodobnou dobu uložení.
- KER Hrncel na plecích zdoben kapkovitými vpichy, vlnicí a dvojnásobnou rytou šroubovicí. Dno mírně dovnitř klenuté, nerovné, ohlazená obvodová lišta, otisk terče hrnčířského kruhu a značka tří soustředných kruhů. Silná příměs tuhy v keramickém těstě, uvnitř stopy po modelaci.
- max. dochovaná výška 157 mm / Ø dna 102 mm
- Víčko v podobě kruhového terče o Ø 80 mm, stejný materiál i barva jako hrncel.
- UL Národní muzeum v Praze; inv. č. K 22(a) + K 22(b)
- LIT *Militký, J. 2005a*: Dodatek a poznámky k nálezům brakteátů České Budějovice II, Numismatický sborník 20, 158–161.
- Radoměský, P. – Richter, M. 1974*: Korpus české středověké keramiky datované mincemi, Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 28, 57–168.
- POZN Kresba, foto a popis podle *Militký 2005a, Radoměský – Richter 1974*.

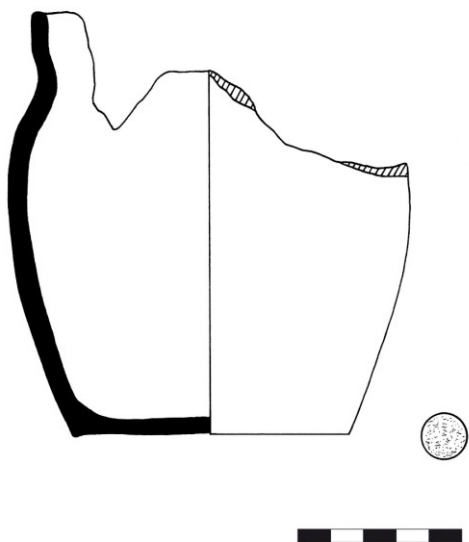

9. BĚLČICE U OSTŘEDKA

okr. Benešov, 2013

2. pol. 13. století

- NZO Náhodný nález v lese na parc. č. 218/1, k. ú. Bělčice u Ostředka. Nálezce oznámil nález několika mincí a následně v místech proveden ZAV, při kterém byla odkryta nádoba obsahující mince. Slepena, část okraje chybí.
- MIN Vyzvednut celý, obsahoval 1225 ks mincí, 90 brakteátových paket a 29 zlomků brakteátů. Kmen nálezu tvoří brakteátové oboly. Dále dosud neznámé brakteátové ražby. Příměsí starší ražby Přemysla II. Otakara a míšeňské brakteáty. 1 denár Vladislava I.
- KER Hrncík kulovitěho těla s jednoduchým rovným okrajem. Na dně stopy po podsýpce. Hnědá, černošedá až červenohnědá barva povrchu. Na lomu černý, v keramickém těstě příměs kamínků.
- výška 130 mm / Ø okraje cca 120 mm / Ø dna 85 mm
- UL Národní muzeum v Praze
- LIT nepubl.
- POZN Do nádoby uložen také drobný stříbrný šperk, knoflík.

10. KOLVÍN

okr. Rokycany, 1939

2. pol. 13. století

NZO Nalezen při kopání na zahradě J. Koláře. Dochována pouze spodní část bez hrdla i okraje.

MIN 816 ks celých a 7 zlomků bavorských (řezenských) feniků vesměs jednoho typu.

KER Nízký baňatý hrnek na podhrdlí zdobený mělce rytou rýhou. Na dně otisk dřevěné hrnčířské podložky se značkou v podobě prostého kruhu. Barva střepu tmavě šedohnědá s černě zbarveným jádrem, oxidačně vypálený. Hlína s jemnou křemičitou, mírně slídnatou příměsí.

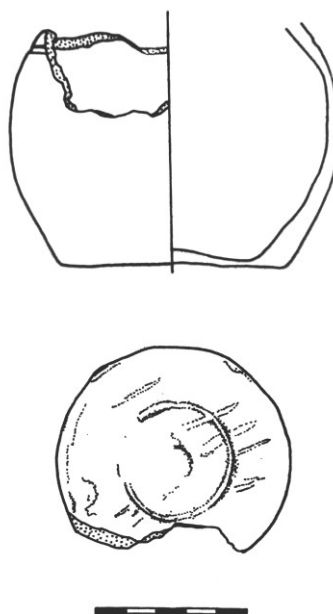
max. dochovaná výška cca 80 mm / Ø dna 72 mm

UL Okresní muzeum v Rokycanech; inv. č. Ar 257

LIT *Nováček, K. 1997: Nádoba z mincovního nálezů v Kolvíně, Podbrdsko 4, 171-172.*

Skalský, G. 1939: Nález bavorských feniků pravděpodobně z druhé poloviny 13. století v Kolvíně u Rokycan, Numismatický časopis československý 15, 47–49.

POZN Na vnitřním povrchu stopy měděnky. Kresba a popis podle *Nováček 1997*.

11. PÍSKOVÁ LHOTA

okr. Mladá Boleslav, 2007

13. století

NZO Chybí cca 1/3, slepen ze střepů.

MIN Depot sekaného stříbra.

KER Lehce deformovaná hrncovitá nádobka bez zdobení s jednoduchým vyhnutým okrajem. Na dně stopy po podsýpce. Nerovnoměrný redukční výpal, barva světle hnědá až černá. Hrubší keramické těsto s příměsí kamínků.

výška 102 mm / Ø okraje cca 110 mm / Ø dna 68 mm

UL Muzeum Mladoboleslava

LIT nepubl.

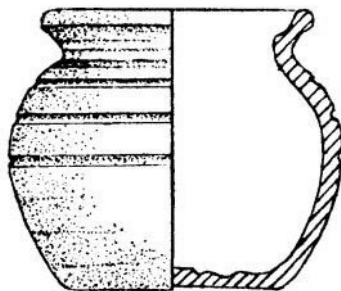

12. PÍSEK

okr. Písek, 1881

kolem r. 1300

- NZO Revize, v Korpusu pod č. 39, datován do druhé poloviny 13. století. Objeven v Komenského (dříve Sadové) ulici na ploše staveniště domu čp. 319. Okraj poškozený.
- MIN Celkový původní počet mincí není znám, dochováno pouze torzo. Střední brakteáty Přemysla O. II. a Václava II.
- KER Hrneček s kulovitým tělem a zesíleným prožlabeným okrajem. Na plecích po maximální výduť zdočen širokou mělkou šroubovicí. Uvnitř stopy po modelaci, téměř rovné dno s podsýpkou. Šedočerná barva vnitřního i vnějšího povrchu, na lomu téměř černá.
výška 59 mm / Ø okraje 56 mm / Ø dna 50 mm
- UL Muzeum Písek; inv. č. VI-1176
- LIT *Militký, J. 2006a*: Depot středních brakteátů z 2. pol. 13. stol. z Písku, Numismatický sborník 21, 228–233.
Radoměský, P. – Richter, M. 1974: Korpus české středověké keramiky datované mincemi, Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 28, 57–168.
- POZN Kresba, foto a popis podle *Militký 2006a, Radoměský – Richter 1974*.

13. OPATOV U LUBŮ I

okr. Cheb, 2012

konec 13./poč. 14. století

NZO Nález detektorem kovů na ppč. 233/1 na k.ú. Opatova u Lubů, na místě zaniklé vsi. Následně proveden ZAV. Uložen volně v zemi v hloubce asi 25 cm. Dochovány cca 2/3 nádoby, slepeno ze střepů. Zjištěn také spodek další nádoby užitý jako poklička a fragmenty třetí nádoby. Mince byly ve váčcích, dochovány fragmenty textilií.

MIN Vyzvednut celý, celkem 1195 drobných mincí, hallských feniků z druhé poloviny 13. století.

KER Bezuchý hrnec vejčitého tvaru těla, okraj s okružím. Od plecí po maximální výduť vývalkovitá šroubovice. Na dně reliéfní značka v podobě kříže v kruhu. Světle okrová až šedá barva povrchu. Jemné keramické těsto s příměsí slídy.

výška 160 mm / Ø okraje cca 102 mm / Ø dna 72 mm / Ø značky 34 mm

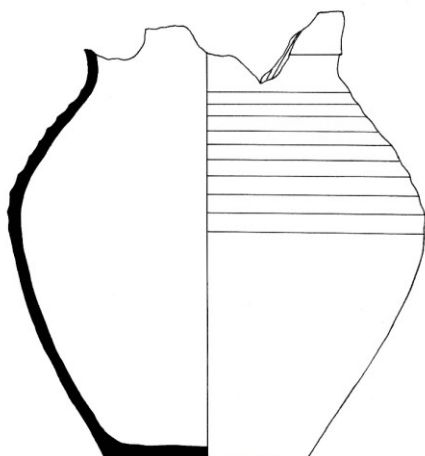
Fragment spodku nádoby, na dně reliéfní značka, rovněž kříž v kruhu. Šedočerná barva povrchu. Hrubší materiál s příměsí slídy a kamínků.

max. dochovaná výška 56 mm / Ø dna 75 mm / Ø značky 42 mm

Fragmenty další nádoby, hnědočernošedá barva povrchu, Ø dna cca 120 mm.

UL Muzeum Cheb; inv. č. 6768-70

LIT *Beránek, M. (ed.) 2015: Poklady Chebska. Cheb.*

14. OPATOV U LUBŮ II

okr. Cheb, 2015

po r. 1300

NZO Zjištěna na parcele č. 239/6 nedaleko nálezu Opatov u Lubů I z roku 2012. Dochovány cca 2/3, bez okraje.

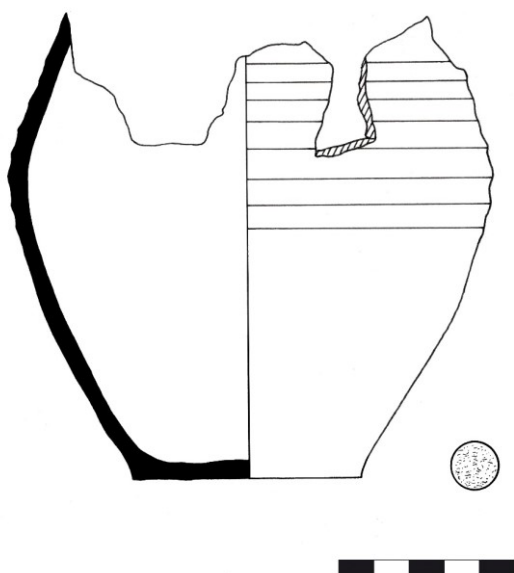
MIN Kompletní nález, přes 1500 mincí, hallské feniky. Různorodější než nález z roku 2012.

KER Vejčitý hrnec silnějšího střepeu než Opatov u Lubů I. Plece a maximální výduť zdobeny vývalkovitou šroubovicí. Na dně podsýpka, patrné stopy po obtáčení. Šedohnědá barva. Jemné keramické těsto s příměsí slídy.

max. dochovaná výška 126 mm / Ø dna 65 mm

UL Muzeum Cheb; př. č. P 02/15

LIT neubl.

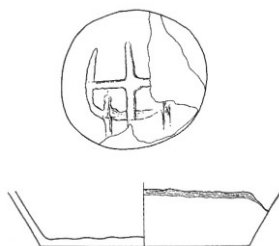
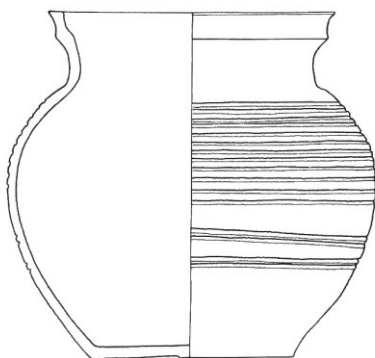

15. ČERNOŽICE

okr. Hradec Králové, 1979

po r. 1305

- NZO Objeveno při stavbě rodinného domku v Okružní ulici při hloubení základů pro pozdější dům čp. 208, místo uložení zničeno. V nádobce byly mince uloženy v plátěném sáčku, uzavřena širokým dnem jiné nádoby. Dochován ve střepech, z 1/3 dolepen.
- MIN Zachováno cca 97 % původního obsahu. Celkem 193 ks brakteátů a 29 ks jejich zlomků, 24 ks brakteátových svitků, 59 stříbrných slitků a 1052 ks pražských grošů Václava II.
- KER Hrnc souborovitěho těla s okrajem vzhůru šikmo vytaženým a horní vodorovnou ploškou. Horní část těla zdobena nepravidelně provedenou rytou šroubovicí. Dno s reliéfně vystupující značkou, snad kříž v kruhu. V horní části stopy po obtáčení. Rezavě až tmavě hnědá barva povrchu. Sendvičovitý efekt na lomu, jádro střepu šedočerné, hrubé ostřívo s drobnými zrnky písku a kamínky.
- výška 165 mm / Ø okraje 130 mm / Ø dna 99 mm
- Fragment dna nádoby užit jako poklička. Povrch šedožlutý, keramické těsto obsahuje hrubé ostřívo. Na spodní straně dna je otisk desky hrncířského stolu.
- max. dochovaná výška 42 mm / Ø okraje 145 mm
- UL Krajské muzeum východních Čech v Hradci Králové
- LIT Němečková, V. – Sehnal, J. 2006: Nález mincí a slitkového stříbra z Černožic. Peníze posledních Přemyslovců a počátky české grošové měny. Hradec Králové.
- POZN Kresba, foto a popis podle Němečková – Sehnal 2006.

16. MEDOVÝ ÚJEZD

okr. Rokycany, nový nález

kolem r. 1305

NZO Přesné místo nálezu není jisté, rozkradeno a rozprodáno. Po oznámení prohledáno okolí údajného místa nálezu, další střepy nedohledány. Dochována ve střepích, horní část nádoby a dno, tvar rekonstruován.

MIN Zhruba 100 ks pražských grošů Václava II.

KER Silnostěnná nádoba lahvovitého tvaru s úzkým ústím a vyhnutým lehce prožlabeným zesíleným zvlněným okrajem. Na podhrdlí schematizovaná rytina panáčka o rozměrech cca 80x60 mm. Na dně značka obrazce v kruhu. Světle okrový povrch s tmavými skvrnami. Keramické těsto jemné bělavé barvy

rekonstruovaná výška cca 200 mm / Ø okraje cca 46 mm / Ø dna cca 80 mm

UL v soukromých sbírkách

LIT nepubl.

17. LHOTA NAD ROHANOVEM

okr. Prachatice, 2012

20. léta 14. století

- NZO Náhodný nález, místo následně odborně prozkoumáno. Uložen na svahu návrší Javorník. Nádoba sekundárně narušena kořeny stromů, mince rozptýleny na ploše asi 2x3 m. Hrncel slepený ze střepů a dolepený, dochovány asi 2/3 nádoby.
- MIN Celkem 153 ks mincí. 14 ks pražských grošů Václava II. a Jana Lucemburského, 139 ks stříbrných feniků se čtyřřázkem ražených pasovskými biskupy. Nejmladší mincí pražský groš Jana Lucemburského.
- KER Hrncel deformovaný pravděpodobně již při výrobě. Okraj límcovitě odsazený. Na plecích až po maximální výduť velmi jemné nestejněměrné žlábkové. Dno nerovné s podsýpkou. Barva okrová, tmavě hnědá až černá, redukční výpal. Keramické těsto hrubé, příměsí kamínky a slída.

výška 190 mm / Ø okraje 144 x 152 mm / Ø dna 94 mm

UL Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích

LIT *Chvojka, O. – Krajč, R. et al. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.*

Militký, J. 2015: Depot feniků ze Staré Hlíny (okr. Jindřichův Hradec). Příspěvek k poznání struktury oběziva v 1. pol. 14. století v jižních Čechách, Numismatický sborník 29, 183–240.

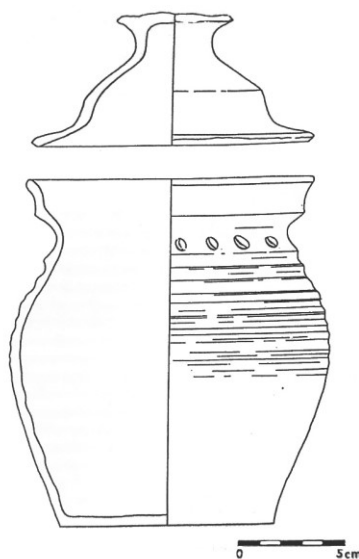

18. HRADEC KRÁLOVÉ II

okr. Hradec Králové, 1991

po r. 1346

- NZO Objeven při rekonstrukci podlah domu č. 178 v Tomkově ulici v jámě pod základovou zdí u vstupu do sklepa. Provedena odborná dokumentace místa nálezů. Hrnc s pokličkou poškozeny tlakem zeminy a stavebními pracemi. Nádobu i pokličku se podařilo rekonstruovat, slepena a doplněna.
- MIN Kompletní nález, celkem 1611 ks stříbrných grošových ražeb. Pražské groše Václava II. (12 ks), Jana Lucemburského (833 ks), Karla IV. (761 ks) a 5 míšeňských grošů Friedricha II.
- KER Bezuchý soudkovitý hrnc s okrajem typu nepravého okruží. Na podhrdlí zdoben vodorovnou řadou nepravidelných oválných vrypů a nepravidelnou rytou šroubovicí končící těsně pod největší výdutí. Povrch hnědý se stopami očázení, oxidační výpal. Stopy po tvarování nádoby na vnitřní straně, vyrobena na pomalém hrncířském kruhu.
výška 170 mm / Ø okraje 135 mm / Ø dna 102 mm
Dochoval se rovněž fragment pokličky. Světle hnědý povrch, oxidační výpal.
výška 70 mm / Ø okraje cca 125 mm / Ø koflíku 50 mm
- UL Muzeum východních Čech v Hradci Králové; inv. č. H130/91
- LIT *Sigl, J. 1999: K nálezům grošů v Hradci Králové, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 25, 141–149.*
Vorlová, D. 2002: Hromadný nález pražských grošů z Hradce Králové. Hradec Králové.
- POZN Snad jednorázově získaná hotovost, která byla následně ukryta (*Vorlová 2002, 36*).
Kresba a popis podle *Sigl 1999, Vorlová 2002*.

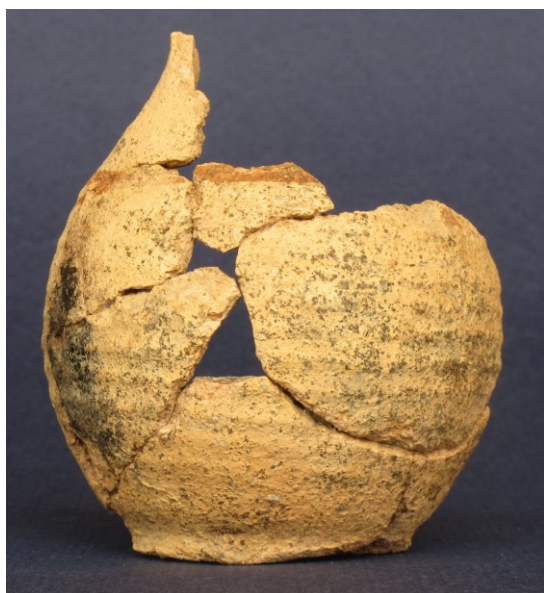

19. LIBČANY

okr. Hradec Králové, nový nález

70. léta 14. století

- NZO Nalezen byla v lese na k. ú. obce Libčany, asi 25 m jihovýchodně od silnice z Libčan do Těchlovic v hloubce asi 10-20 cm. Nádobka bez horní části, vylomen kus výdutě.
- MIN Vyzvednut celý, obsahoval 12 ks pražských grošů Karla IV., 16 ks svídnických brakteátů a 1 krakovský groš Kazimíra III. Velikého.
- KER Pravděpodobně džbánec s kulovitým tělem a výrazně zúženým hrdlem. Na rozhraní těla a výduti červeně malovaná linka, na výduti mělké vodorovné žlábký vzniklé při vytáčení. Na dně stopy po odříznutí od hrncířského kruhu. Světle okrová barva, místy opálená (nádobka snad užívaná v kuchyňském provozu). Oxidační výpal, keramické těsto s hrubým písčitým ostřivem.
- max. dochovaná výška 95 mm / Ø výdutě 84 mm / Ø dna 52 mm
- UL v několika soukromých sbírkách
- LIT *Smělý, T. 2010: Hromadný nález grošů a brakteátů z druhé poloviny 14. století z Libčan (okr. Hradec Králové), Numismatický sborník 25, 163–168.*
- POZN Foto a popis podle *Smělý 2010.*

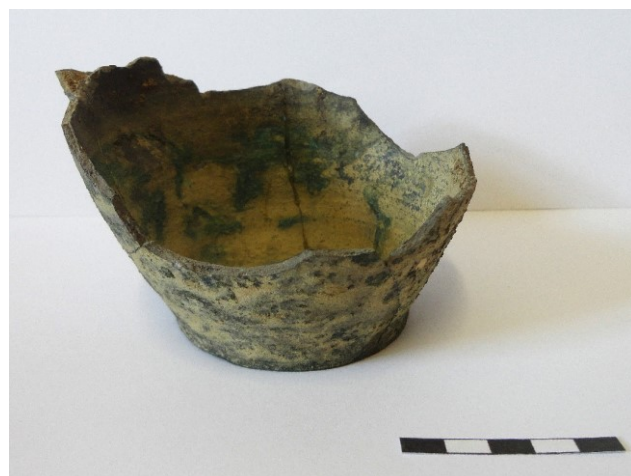
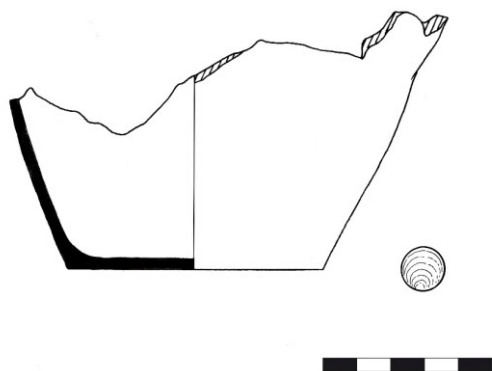

20. HEJNÁ

okr. Klatovy, 1980

konec 14. století

- NZO Nalezen majiteli ve sklepě domu „U Kubátů“ čp. 3. Dochován pouze spodek nádoby.
- MIN Celkem 129 ks mincí. Z toho 119 ks pražských grošů a 10 ks grošíků.
- KER Spodek tenkostěnné nádoby se zbytkem ucha na maximální výduti. Dno rovné odříznuté, uvnitř stopy po vytáčení. Šedý povrch, velmi jemné keramické těsto.
max. dochovaná výška 78 mm / Ø dna 77 mm / šířka ucha cca 24 mm
- UL Městské muzeum Horažďovice; inv. č. A 180
- LIT nepubl.
- POZN Vně i zevnitř stopy zelené korze po mincích a zkorodovatělé hrudky.

21. LOMNICE NAD POPELKOU

okr. Semily, 1910

konec 14. století

NZO Nádoba nalezena na náměstí při bourání barokního hostince p. Truhláře. Dochována po maximální výduť, slepeno a místy doplněno.

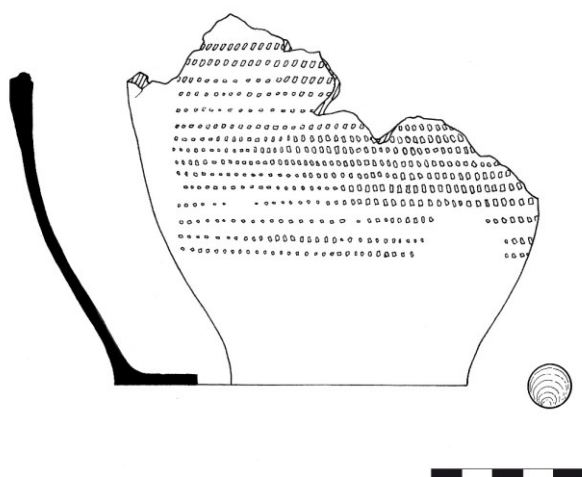
MIN Z původních 80 ks zachováno pouze 49 pražských grošů Václava IV. velmi nedbalé ražby s téměř setřeným mincovním obrazem na obou stranách.

KER Tenkostěnná nádoba s páskovým uchem od maximální výduti. Od plecí přes maximální výduť radýlková výzdoba drobných, místy málo zřetelných obdélníčků. Rovné odříznuté dno. Šedočerný leštěný povrch, velmi jemné keramické těsto.

max. dochovaná výška 125 mm / Ø dna 79 mm / šířka ucha 27 mm

UL Městské muzeum a galerie Lomnice nad Popelkou; inv. č. 1244/I-47

LIT nepubl.

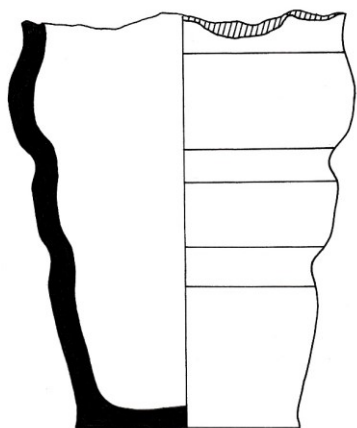

22. TÝN NAD VLTAVOU I

okr. České Budějovice, 20. století

14. století

- NZO Podle evidenční karty náleží nádoba k depotu mincí zjištěného při stavbě spořitelny na Náměstí Míru. Objevena měla být při výkopu spořitelny v domě Dr. Lva snad. Torzo poháru, horní část odlomena.
- MIN Celkem měl obsahovat 510 ks mincí. Pražské groše Jana Lucemburského a Karla IV. a míšeňské groše.
- KER Silnostěnná nádoba, pohár členěný dvěma hlubokými liniemi. Na dně značka v podobě kříže v kruhu. Barva okrová, místy stopy po očazení, jemná hlína s příměsí slídy.
max. dochovaná výška 125 mm / Ø dochovaného ústí 95 mm / Ø dna 65 mm
- UL Městské muzeum Týn nad Vltavou; inv. č. 43047
- LIT nepubl.

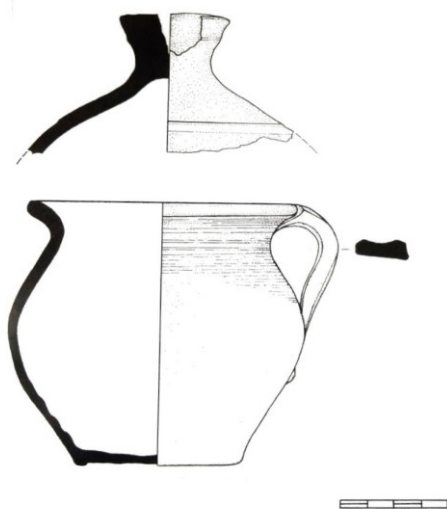

23. ÚTĚŠOV

okr. Strakonice, 1978

po r. 1395/1400

- NZO Zjištěn asi 40 m jihovýchodně od domu čp. 1 na zahradě při hloubení jamky v hloubce cca 40 cm. Nálezce objevil hrnek přikrytý pokličkou. Následně byl na místě proveden archeologický průzkum, při něm vyzvednuty ze země další zlomky hrnku a zbytky textilie. Slepen ze střepů, asi 20 % nádoby se nedochovalo.
- MIN Kompletní nález, celkem 213 ks stříbrných mincí, z toho 51 pražských grošů Václava IV. a 163 drobných mincí. Nevíce zastoupeny ražby dolnorakouské, české a bavorské. Časové rozpětí ražeb cca 100 let.
- KER Menší hrnek oblé esovité profilace s jemně hraněným okrajem. Páskové prožlabené ucho je vně hraněné, překlenuje okraj a maximální výduť. Na dně podsýpka. Redukční výpal, šedá barva povrchu. Uvnitř parné stopy obtáčení. Keramické těsto ostřené jemným pískem.
výška 96 mm / Ø ústí 100 mm / Ø dna 59 mm / šířka ucha 20 mm
Poklička s mírně profilovanou šikmou stěnou a rozšířeným hraněným knoflíkem. Okraj po celém obvodu oláman zhruba na šířku ústí hrnku. Na knoflíku podsýpka. Oxidační výpal, barva povrchu šedohnědá. Povrch střepu je místy korodovaný. Hrubší ostřívo.
dochováno 79 x 98 mm / max. dochovaná výška 52 mm / Ø knoflíku 42 mm
- UL Muzeum středního Pootaví ve Strakonících; inv. č. 16.131 + 16.132
- LIT Michálek, J. – Militký, J. 2002: Depot středověkých mincí z Útěšova, okr. Strakonice. Časopis Národního muzea. Řada A-Historie 176, 1–29.
- POZN Kresba, foto a popis podle Michálek – Militký 2002.

24. RZAVÁ U CHOTOVIN

okr. Tábor, 2013

poč. 15. století

- NZO Zjištěn cca 250 m severovýchodně od středu obce Rzavá u Chotovin. Po nálezu mincí proveden ZAV na stavbě železničního koridoru a následně objeveny i zbytky nádoby a dohledány další ražby bez zjištění stop po místě ukrytí. Dochovány pouze dva větší střepy, ouško a kus dna.
- MIN Rozchváčeno, dochovalo se pouze torzo, celkem 15 mincí. Pražský groš Karla IV. a 14 ks pražských grošů Václava IV. Nejmladší mince je z roku 1407.
- KER Snad původně hrncovitý nebo džbánovitý tvar. Na dně stopy po podsýpce. Na vnitřní straně stopy po stavění (vodorovné pásy), snaha o napojení těla na dno patrná na žlábcích na rozhraní těla a dna. Uvnitř i vně tmavě šedá barva střepu, na lomu tmavě hnědý, lokálně sendvičového řezu. Jemná hlína s příměsí drobné slídy a písku.
max. dochovaná výška 44 mm / rekonstruovatelný Ø dna 120 mm
- UL Husitské muzeum v Táboře; inv. č. 48484
- LIT *Chvojka, J. – Krajíc, R. et al. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.*
Krajíc, R. et al. 2014: Depot středověkých mincí ze Rzavé, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 27, 227–224.
- POZN Pravděpodobně užitková rezná tenkostěnná nádoba, hrnec nebo džbán (*Krajíc et al. 2014, 230*). Foto a popis podle *Krajíc et al. 2014*.

25. OLTYNĚ

okr. Tábor, 1991

okolo r. 1419

- NZO Nalezeno na poli přiléhajícímu k historicky cennému domu čp. 1, neidentifikováno původní místo uložení, nejspíš na parcele č. 15/2 u domu čp. 1. Dochováno pouze torzo, okraj, spodní část se dnem a zlomky z těla nádoby. Mince zabaleny do hrubší lněné tkaniny.
- MIN Celkem 72 ks mincí, a to 11 ks pražských grošů Václava IV. a 61 drobných stříbrných mincí zejména dolnorakouských feniků.
- KER Malá tenkostěnná hrncovitá nádobka s baňatým tělem (označována jako koflík), snad s jedním uchem. Okraj šikmo vně vyhnut, zaoblený, mírně zesílený. Na podhrdlí zdoben jemným žebrováním, tedy pásem drobných souběžných vývalků. Dno s výraznými stopami po podsýpce. Stěny hlazené, povrch převážně černé barvy, na lomu výrazně černá. Jemně plavená hlína.
původní výška cca 100 mm / Ø okraje cca 70 mm / Ø dna 65 mm
- UL Husitské muzeum v Táboře; inv. č. 127381 + inv. č. 12739 + inv. č. 12742
- LIT *Hásková, J. – Krajíc, R. 1993: Nález mincí v Oltyni, o. Tábor, Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et Historica 1, 115–117.*
Chvojka – Krajíc et al. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.
- POZN Foto a popis podle *Hásková – Krajíc 1993, Chvojka – Krajíc et al. 2014.*

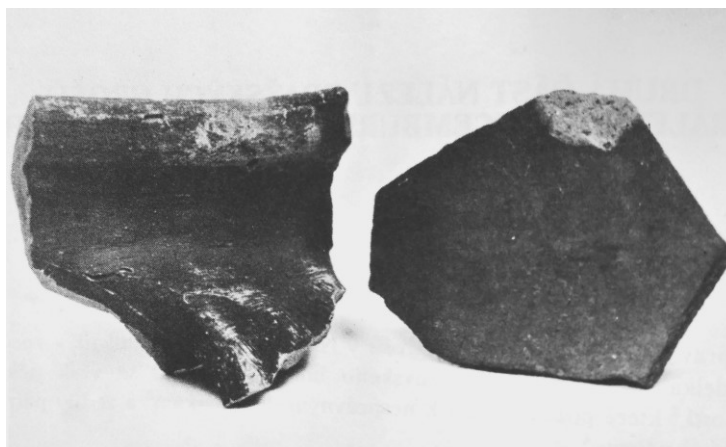

26. NECHANICE

okr. Hradec Králové, 1933

20. léta 15. století

- NZO Odkryt při úpravě stoky na náměstí. Z nádoby se dochovaly pouze dva střepy.
- MIN Celkem 366 pražských grošů Václava II., Jana Lucemburského, Václava IV. a Karla IV.
- KER Nejspíše džbán s klenutým tělem. Střep z horní části nádoby o rozměrech 5,2 x 5,8 mm se zlomkem páskového ucha, okraj mírně rozevřený, na vnější straně mírně zesílený. Druhý střep z těla nádoby má rozměry 6,8 x 4,7 mm. Tmavě šedá barva, povrch hlazený. Ostřivem drobná písková zrna.
- UL Muzeum východních Čech v Hradci Králové; přír. č. 124/84
- LIT *Němečková, V. 1989*: Druhá část nálezu pražských grošů krále Jana Lucemburského v Nechanicích, Numismatický sborník 18, 93–105.
- POZN Foto a popis podle *Němečková 1989*.

27. SEZIMOVO ÚSTÍ

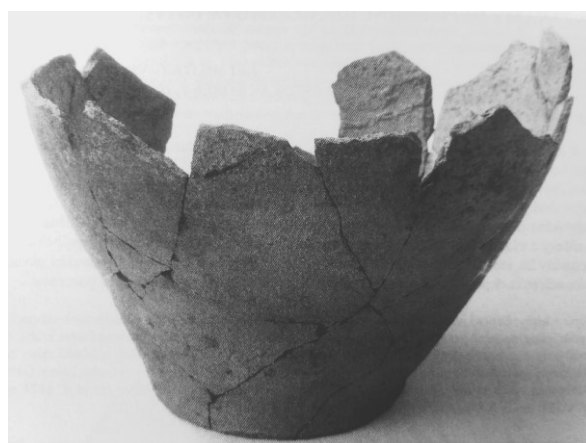
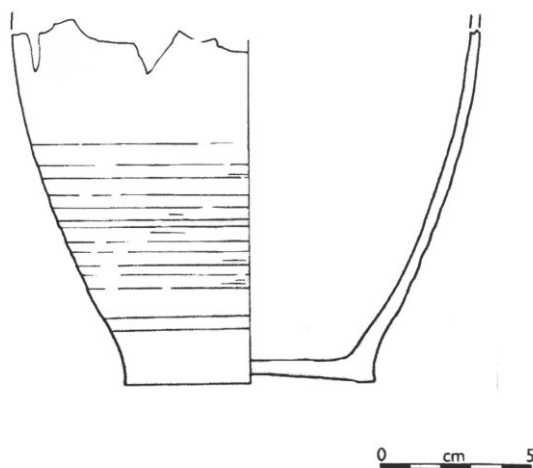
okr. Tábor, asi 1908

před r. 1420

- NZO Předáno do muzea. Není jisté ani místo nálezů ani nálezové okolnosti. Pokud je opravdu ze Sezimova Ústí, pak lze za horní hranici uložení považovat zánik města požárem 30. 3. 1420. Dochována pouze spodní část nádoby.
- MIN Nedochovány. Podle otisků mincí o Ø 26 mm se předpokládají groše nebo rovněž drobné mince. Pravděpodobně šlo o početný soubor (stovky mincí).
- KER Hrncík nebo džbán původně s uchem od maximální výduti. Na dně patrné stopy po podsýpce. Na stěně nádoby viditelné mělké vodorovné žlábkování, které vzniklo při vytáčení na hrnčířském kruhu. Šedý materiál, redukční výpal. Jemné ostřívo v keramické hmotě.

max. dochovaná výška 110 mm / Ø max. výduti 115 mm / Ø dna 81 mm

- UL Hornické muzeum Příbram; inv. č. A848
- LIT *Chvojka, O. – Krajíc, R. et al. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.*
Militký, J. – Korený, R. 2003: Neznámý depot mincí ze Sezimova Ústí (?), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 16, 243–248.
- POZN Kresba, foto a popis podle *Chvojka – Krajíc et al. 2014, Militký – Korený 2003.*

28. BRTEC

okr. Milevsko, 1965

kolem r. 1420

- NZO Zjištěn v koleji polní cesty asi 30 m jihozápadně za obcí Brtec, nález rozvlečen vozy do okolí místa uložení. Dochován v neslepitelných střepech. Zlomek ouška, zlomek ze dna nádoby a střepy z těla.
- MIN Celkem 346 ks mincí, z toho 219 grošů a 127 ks drobných ražeb. Pražské groše Karla IV. a Václava IV., rakouské feniky Albrechta V. a další drobné bavorské ražby.
- KER Pravděpodobně hrneček s páskovým prožlabeným ouškem. Přes maximální výduť zdoben širokými mělkými žlábkami. Na dně stopy po podsýpce. Hnědošedá barva povrchu. Jemné keramické těsto s lehkou příměsí slídy.
Ø dna cca 70-80 mm / šířka ucha 18 mm
- UL Muzeum Milevsko; přír. č. 741/85
- LIT *Dolista, K. – Veselý, S. 1975: Několik hromadných nálezů mincí grošového období z okolí Milevska, Numismatický sborník 13, 246–255.*
- POZN Na dně stopy korozní vrstvy po mincích.

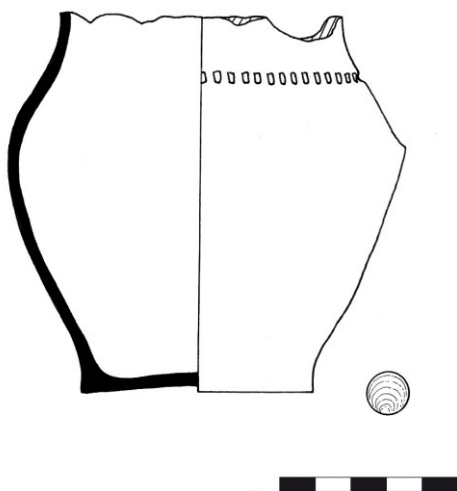

29. OKROUHLIČTÍ DVOŘÁCI / NOVOTNÉHO DVŮR

okr. Havlíčkův Brod, 1972

15. století

- NZO Nádobka objevena na dvoře usedlosti čp. 19, při kopání základů pro kůlnu v hloubce 50 až 70 cm. Splena z větších střepů, okraj olámán, ucho ulomené.
- MIN Celkem 87 ks pražských grošů. 2 pražské groše Karla IV. a 85 ks pražských grošů Václava IV., z toho 5 ks s jihlavskými kontramarkami. Doba uložení mezi 20./30. léty 15. století až do období vlády Vladislava II.
- KER Menší hrnek původně s pravděpodobně páskovým uchem od maximální výduti široké cca 28 mm. Na podhrdlí radýlkem provedený ozdobný pás vrypů. Dno mírně klenuté odříznuté. Světle šedá barva, povrch hladký. Keramické těsto velmi jemné.
max. dochovaná výška 105 mm / Ø dochovaného ústí 70 mm / Ø dna 65 mm
- UL Muzeum Vysočiny v Havlíčkově Brodě; inv. č. NU 59/1
- LIT Šimek, E. 1979b: Nález jihlavských kontramarek v Okrouhlických Dvořácích, o. Havlíčkův Brod, Numismatický sborník 15, 414–416.

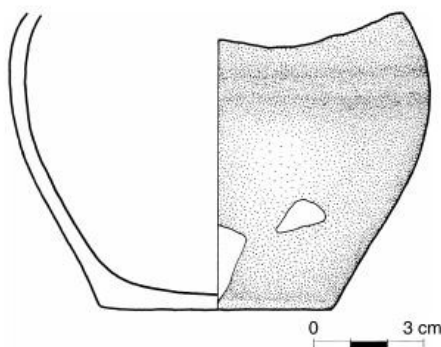

30. NETŘEBICE

okr. Český Krumlov, přelom 19./20 stol.

okolo r. 1445

- NZO Lokalizace není zcela jistá, je doložena pouze prostřednictvím popisku v muzeu. Nádoba dochováno do 2/3 původní výšky po maximální výduť, slepena ze střepů, staré lomy.
- MIN Celkem v muzeu 856 ks mincí a drobné zlomky, počet ukrytých mincí není znám. 87 ks pražských grošů Václava IV. Nejpočetněji zastoupeny dolnorakouské feniky v počtu 402 ks. Moravské a rožmberské ražby, dále bavorské feniky.
- KER Hrncovitá nádobka. Dno má z vnější strany stopy podsýpky. Šedá barva povrchu, redukční výpal. Keramické těsto s příměsí pískových zrn.
max. dochovaná výška 77,5 mm / největší Ø nádoby 114 mm / Ø dna 61 mm
- UL Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
- LIT *Kopp, A. 1986: Výstava „České středověké mince“ v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, Numismatické listy 41, 27–28.*
Militký, J. 2005b: Nálezy mincí na Českokrumlovsku, Sborník Národního muzea v Praze Řada A-Historie 49, 1–88.
- POZN Z vnitřní strany stopy zelené měděnky po kontaktu s oxidovanými mincemi po celé dochované výšce nádoby a na podstavě. Kresba, foto a popis podle *Kopp 1986, Militký 2005b.*

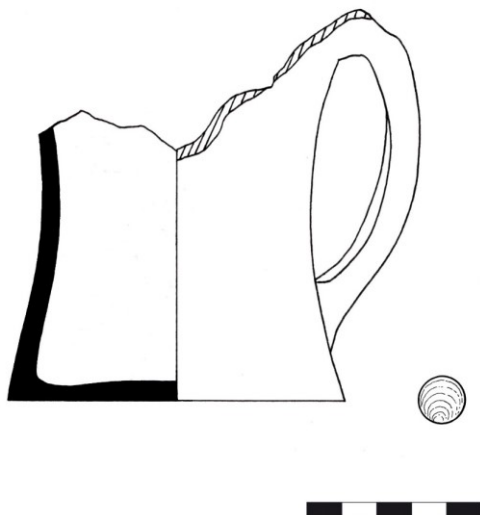

31. NEMYSLOVICE

okr. Mladá Boleslav, 1905-7

po r. 1455

- NZO Nalezen při stavebních pracích na parcele čp. 19. Vrchní část nádoby ulomena.
- MIN Není kompletní, do muzea získáno 601 ks. 81 ks českých kruhových penízů, moravské ražby. Dolnorakouské, bavorské a feniky dalších německých měst a biskupství. Datován míšeňskými groši.
- KER Džbánkovitá nádoba s prohnutým tělem, dolů se kónicky rozšiřuje, na tělo nasazeno prožlabené ucho. Tělo zdobeno svislými červeně malovanými pásy. Dno ploché se stopami po odříznutí strunou. Stopy po vytáčení na hrncířském kruhu uvnitř nádoby. Povrch okrový, oproti uchu stopy po ožehnutí, jemné keramické těsto.
max. dochovaná výška 112 mm / Ø dna 95 mm
- UL Národní muzeum v Praze; př. č. 25/1978
- LIT Šůla, J. 1979: Grošový nález z Nemyslovic, o. Mladá Boleslav, Numismatický sborník 15, 416–417.
- POZN Na dně nádoby přilepeny zlomky mincí.

32. TŘEBECHOVICE POD OREBEM

okr. Hradec Králové, 1. pol. 20. stol.

po pol. 15. století

NZO Z pozůstalosti M. Králové bez bližšího uvedení místa nález. Spleno ze střepů a z jedné třetiny doplněno.

MIN Soubor není kompletní, zaplňuje nádobku do 2/3. Celkem 626 ks drobných mincí. 87 % českých ražeb. České a moravské kruhové peníze, dolnorakouské a bavorské feniky. Uložen za správcování (1448-1457) nebo kralování (1458-1471) Jiřího z Poděbrad.

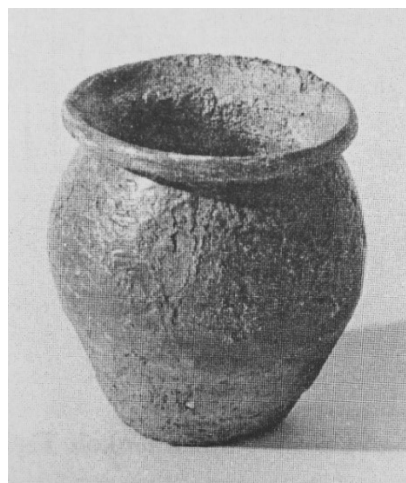
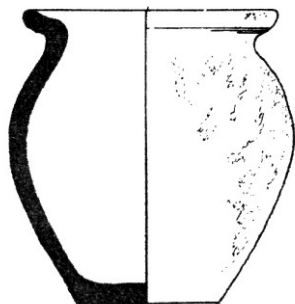
KER Hrneček vejčitého těla s odsazeným široce rozevřeným až vyloženým okrajem na nízkém hrdle. Dno rovné se stopou po odříznutí nožem. Povrch bez výzdoby a oprýskaný, barva hnědě skvrnitá, místy slabě očazený povrch. Zevnitř plasticky vystupující spirála vzniklá při výrobě, asi vyroben lepením a dotáčením.

výška 82 mm / Ø okraje 73 mm / Ø dna 42 mm

UL Muzeum východních Čech v Hradci Králové; inv. č. N 15 396

LIT Šůla, J. 1983a: Grošový nález z okolí Třebechovic pod Orebem, Numismatický sborník 16, 127–129.

POZN Kresba, foto a popis podle Šůla 1983a.

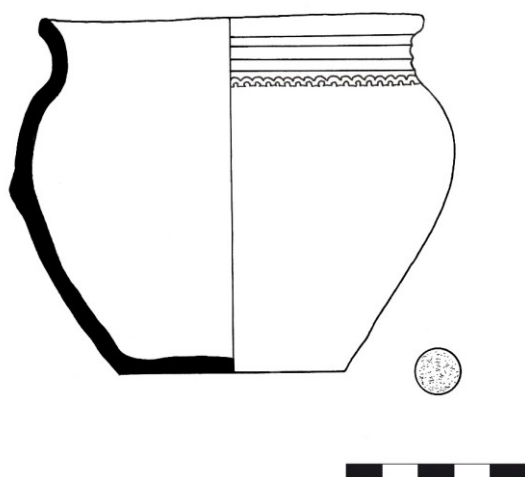

33. DEFUROVY LAŽANY II

okr. Klatovy, 1999

okolo r. 1465-1469

- NZO Při hloubení výkopu v západní části intravilánu obce před zahradou náležející k parcele čp. 31. Nádobka zachycena bagrem, místo prozkoumáno detektorem kovů. Slepena a částečně doplněna.
- MIN kompletní nález, celkem 857 ks stříbrných mincí. Z toho 667 ks drobných mincí. Převládají fenikové ražby Rakouska a Bavorska. Dobové padělky feniků Albrechta V. Kruhové peníze se lvem. 191 ks grošových ražeb (44 ks pražských grošů, 144 ks míšeňských grošů a 3 míšeňské groše). Nejmladšími mincemi kruhové peníze se lvem ražené do r. 1469.
- KER Nižší baňatý hrnek. Okraj ovalený s rovnou vnější plochou. Původně nejspíš s uchem, které nebylo možno přilepit, páskové s horní plochou U-profilu. Výzdobu tvoří čtyři vodorovné rýhy na nízkém prohnutém hrdle a na podhrdlí jednoduchý pás půlobloučků tvořený radýlkem. Dno plynule nasazené, ploché s podsýpkou. Barva šedohnědá, redukční výpal.
- výška 98 mm / Ø okraje 105 mm / Ø dna 63 mm
- UL Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech; inv. č. 70K/1
- LIT *Hána, J. et al. 2002: Mincovní depoty v jihozápadních Čechách, svazek první. Defurovy Lažany 1999. Nález mincí ze 13. –15. století. Klatovy.*

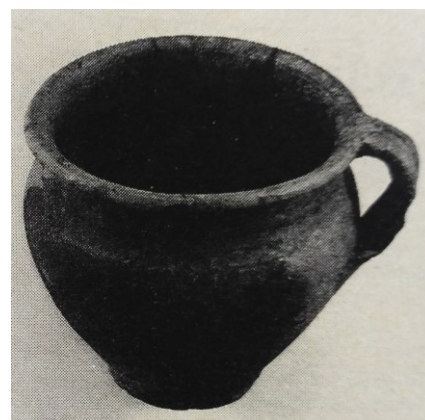

34. KLISÍN U MILEVSKA

okr. Písek, 1993

před r. 1469

- NZO Nalezen v domě čp. 5 „U Urbanů“ při rozšiřování sklepa pod roubenou obytnou částí usedlosti pod podlahou v zemině. Splen a částečně doplněn. Jako poklička asi užit zlomek tenkostěnné nádoby.
- MIN Nález je pravděpodobně kompletní. 750 ks mincí celkem, 91,5 % ražeb českých zemí. 2 groše, pražský Václava IV. a míšeňský. Dále 748 ks drobných mincí. Převažují mince z období vlády Jiřího z Poděbrad (565 ks). Dále moravské, slezské drobné mince a rakouské a německé feniky.
- KER Hrneček s ovaleným okrajem a páskovým, prožlabeným uchem. Na hrdle zdoben dvěma mělkými rýhami. Redukčně vypálený do světle šedé barvy. Zhotoven z plavené hlíny vytáčením.
výška 78 mm / Ø okraje 76 x 82 mm / Ø dna 41 mm
Jako provizorní poklička nejspíš užit zlomek tenkostěnné nádoby, nesoucí stopy po točení na hrncířském kruhu s rozměry 80 x 92 mm.
- UL Prácheňské muzeum v Písku; přír. č. 143/93
- LIT *Fröhlich, J. – Chvojka, J. 1994: Nález mincí v Klisíně u Milevska, Výběr 31, 222–224.*
Fröhlich, J. – Chvojka, J. 1995: Nález mincí grošového období v Klisíně u Milevska, Časopis společnosti přátel starožitností 103, 12–18.
- POZN Uvnitř zbytky jemné a hrubé konopné tkaniny. Kresba, foto a popis podle *Fröhlich – Chvojka 1994, Fröhlich – Chvojka 1995.*

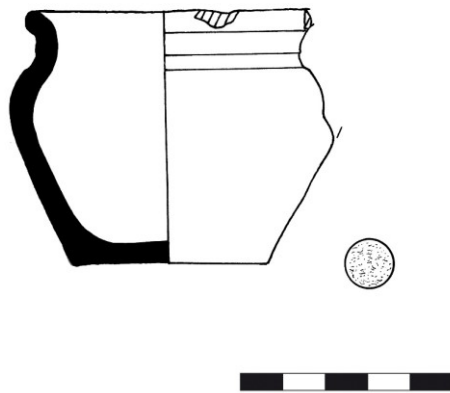

35. DRŽKRAJOV

okr. Písek, 1964

okolo r. 1469

- NZO Objeven na zahradě domu čp. 15 při kopání stružky v hloubce cca 15 cm. Nedochovalo se ouško, původně přikryt střepem z větší pokličky, v muzeu nezjištěn.
- MIN Celkem 455 ks mincí. Z toho 27 ks grošů a 428 ks drobných mincí. Pražské groše Karla IV., Václava IV. a Jiřího z Poděbrad, kruhové peníze. Rakouské, štyrské, bavorské feniky a půlfeniky, míšeňské groše. Nejmladšími mincemi groše Jiřího z Poděbrad.
- KER Drobný hrneček s lehce vyhnutým ovaleným okrajem, původně s ouškem od okraje k maximální výduti. Na podhrdlí široký mělký žlábek. Dno mírně prohnuté s podsýpkou. Povrch světle hnědé barvy, oxidační výpal, jemné keramické těsto.
výška 60 mm / Ø okraje 67 mm / Ø dna 47 mm
- UL Muzeum Milevsko; inv. č. JI38-34
- LIT *Dolista, K. – Veselý, S. 1975: Několik hromadných nálezů mincí grošového období z okolí Milevska, Numismatický sborník 13, 246–255.*

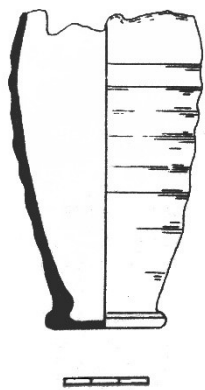

36. SBĚŘ

okr. Jičín, 1932

po 1469/1471

- NZO Zjištěn na zahradě domu čp. 14. Horní část odlomena.
- MIN Celkem 119 ks mincí, z nich 113 ks popsáno. 1 pražský groš Václava IV. a 112 ks pražských grošů Jiřího z Poděbrad.
- KER Štíhlý pohár vejčitého tvaru, tělo zdobeno širokými vývalky. Dno se oble rozšiřuje. Šedivě červenohnědá barva povrchu, zevnitř červenohnědý, neglazovaný. Robený na kruhu, keramické těsto s příměsí písku.
- max. dochovaná výška 112 mm / Ø dna 46 mm
- UL Muzeum Nový Bydžov; inv. č. 4696
- LIT *Ulrychová, E. 2001: Soupis nálezů mincí na Jičínsku (2. část), Numismatické listy 56, 83–86.*
- Šůla, J. 1983b: Ještě jednou o grošovém nálezu ve Sběři, o. Hradec Králové, Numismatický sborník 16, 134–135.*
- POZN Kresba, foto a popis podle *Šůla 1983b*.

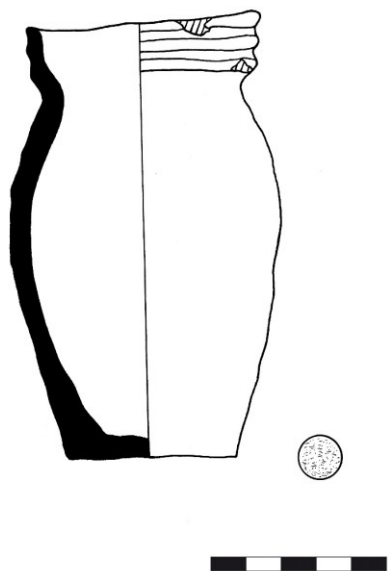

37. PRAHA – ŠTĚPÁNSKÁ ULICE 645/33

okr. Praha 1, 2005

60. léta 15. století

- NZO Zjištěn při výzkumu na parcele čp. 645 ve Štěpánské ulici 33 v interiéru gotického domu v severovýchodní části zkoumané plochy. Nacházel se v lineárním žlabu nedaleko opukové zdi. Mírně deformovaný pohár překrytý koženým víkem zdobeným měděnými drátky, které se dochovalo pouze fragmentárně.
- MIN Kompletně vyzvednuto, celkem 2052 ks stříbrných mincí. Jádrem nálezu české kruhové peníze se lvem, dále zastoupeny v menším počtu moravské kruhové peníze, rakouské a bavorské feniky se čtyřřázem, ojediněle také míšeňské groše.
- KER Loštický pohár soudkovitého tvaru těla zdobeného jemnou vývalkovou šroubovicí. Okraj s okružím se dvěma vodorovnými žlábký. Nerovné dno s podsýpkou. Hrubé keramické těsto, hnědý až tmavohnědý hrubý povrch s puchýřky.
výška 134 mm / Ø okraje 70 mm / Ø dna 50 mm
- UL Muzeum hlavního města Prahy; inv. č. 298983
- LIT Svoboda, K. et al. 2006: NZ o provedení předstihového ZAV před výstavbou hotelového komplexu ve dvoře objektů čp. 645 ve Štěpánské ulici 33 s čp. 1325 ve Školské ulici 16 v k. ú. Nové Město – Praha 1. [Nálezová zpráva.] Praha, Archaia o.p.s.
- POZN Stopy po zkorodovaných mincích téměř k okraji.

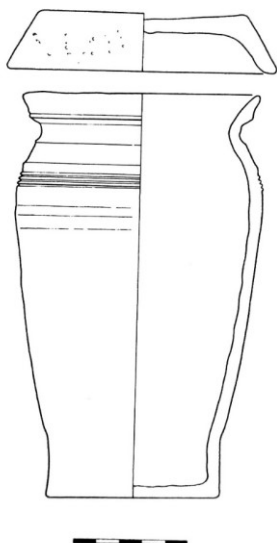

38. CHEB

okr. Cheb, 1873

kolem r. 1470/80

- NZO Objeven na nároží dnešní Dobrovského a Kachní ulice ve dvoře domu čp. 351 při planýrování pozemku. Starý nález, který nebyl publikován. Pohár dochován vcelku.
- MIN Není kompletní, nově dohledány další mince a proveden rekonstrukční soupis na základě prvotní publikace. Dochováno celkem 153 ks. České ražby zastoupeny 1 pražským grošem Václava IV. a 2 groši Vladislava II. Jagellonského (nejmladší mince). Dále 16 hessenských grošů Ludvíka II. a Ludvíka III. Kmen tvoří 134 ks sasko-míšeňských grošů. Středoněmecké brakteátové feniky nedochovány.
- KER Pohár konického tvaru s výrazně zúženým podhrdlím, šikmé okružní mírně vně prožlabené šikmé. Tři rovnoběžné rýžky na maximální výduti. Na dně stopy podsýpky. Šedý povrch, redukční výpal, lokálně světle hnědé plošky. Mírně ostřený materiál.
- výška 174 mm / Ø okraje 96 mm / Ø dna 75 mm
- Nejisté je, zda k depotu náležela i druhá nádobka, kahánek bez hubičky s nízkými rozevřenými stěnami a oblým okrajem. Stopy podsýpky na dně. Hnědookrový povrch, na vnitřní straně černá barva způsobená užíváním misky jako kahanu. Hruběji ostřený materiál, výrazná příměs slídy.
- výška 24 mm / Ø okraje 116 mm / Ø dna 87 mm
- UL aukčně rozprodáno
- LIT *Militký, J. 2006d: Pozdně středověký depot z Chebu, Numismatický sborník 21, 267–278.*
- POZN Oxidační povlak uvnitř nádoby svědčí o zaplnění zhruba do její poloviny (cca 90 mm). Kresba, foto a popis podle *Militký 2006d.*

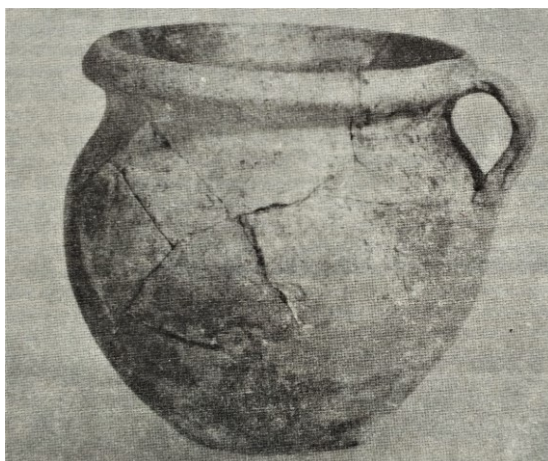

39. RYCHNOV NAD KNĚŽNOU

okr. Rychnov nad Kněžnou, 1963

70. léta 15. století

- NZO Nádobka s mincemi vyhrnuta buldozerem na zahradě autoopravny ČSAD v Rychnově n. Kněžnou při provádění terénních úprav. Slepna a místy dolepena.
- MIN Celkem 122 ks pražských grošů Václava IV., Jiřího z Poděbrad a Vladislava II. Bez cizích ražeb. Ukryt snad v prvních letech vlády Vladislava II. Údajně odevzdány všechny poměrně špatně zachovalé mince, nádobka by tedy byla naplněna zhruba do poloviny.
- KER Drobný hrneček s úzkým nepravidelným páskovým uchem a s úzkým hrdlem slabě odsazeným od zaobleného těla. Okraj zesílený, na vnější straně hraněný, na vnitřní odsazený pro pokličku. Spodek spíše konický, dno téměř neznatelně vybíhá. Po celé výšce těla je zdoben širokými mělkými žlábkami. Povrch drsný, bílá okrová barva s tmavšími skvrnkami.
- výška 94 mm / Ø okraje 82 mm / Ø dna 55 mm
- UL Okresní muzeum v Rychnově nad Kněžnou
- LIT Šůla, J. 1966: Pět grošových nálezů ze severovýchodních Čech, Numismatický sborník 9, 247–249.
- Šůla, J. 1986: Deset starších nálezů mincí ze severovýchodních Čech, Numismatický sborník 17, 303–308.
- POZN Foto a popis podle Šůla 1966, Šůla 1986.

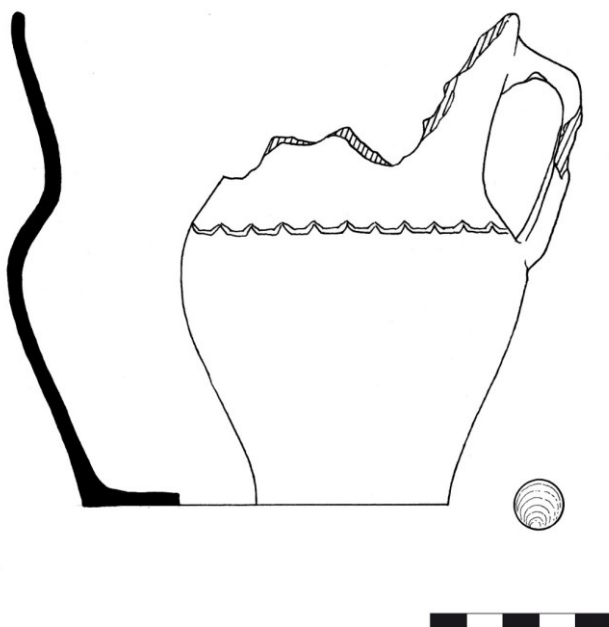

40. HNĚVKOVICE

okr. Havlíčkův Brod, 1982

konec 15. století

- NZO Objeven při kopání základů pro skleník na zahradě domu čp. 7 v hloubce asi půl metru. Částečně odlomené hrdlo, u ucha zachován okraj.
- MIN Obsahoval 255 ks pražských grošů Vladislava II. Jagellonského a 49 ks tyrolský krejcarů Zikmunda Habsburského.
- KER Tenkostěnný džbán s páskovým uchem od maximální výduti těsně pod okraj. Na podhrdlí zdoben pásem půlobloučků provedených kolkem. Dno rovné, odříznuté. Světle černošedá barva hlazeného tuhovaného povrchu. Jemné keramické těsto okrové barvy.
výška 136 mm / Ø dna 52 mm / šířka ucha 16 mm
- UL Východočeské muzeum v Pardubicích; inv. č. N 1.12.305
- LIT *Lom, L. 1983: Nálezy mincí v ČSR v 1. pololetí 1982, Numismatické listy 38, 50.*
Vorel, P. 2011: Nálezy mincí z let 1970-2010 na Pardubicku, Východočeský sborník historický 20, 53–68.
- POZN Na vnitřní straně až po podhrdlí zřetelné obtisky mincí.

41. CHMELÍK

okr. Svitavy, 2000

2. pol. 15. století

- NZO Zjištěn při výkopových pracích nedaleko domovní zdi na pozemku čp. 12 v obci Chmelík těsně pod úrovní terénu. Nádobka slepena ze střepů, část okraje vylomena.
- MIN Celkem 36 ks zlatých a stříbrných mincí. 5 dukátů, především uherských (1419-1470). 31 ks stříbrných grošů, z toho 3 saské groše (1469-1471) a 25 pražských grošů Vladislava II. Jagellonského.
- KER Miniaturní nádobka s jednoduchým široce rozevřeným okrajem. Tvarově odpovídá tavícímu tyglíku (tzv. kapelka), v odlomené části kraje patrné dva otvory pro uchopení speciálními kleštěmi (Vorel 2008, 73). Vně i zevnitř na povrchu šedožlutý povlak. Na dně patrné stopy po podsýpce. Oxidační výpal, světle oranžová barva keramického těsta.
výška 56 mm / Ø okraje 55 mm / Ø dna 30 mm
- UL Východočeské muzeum v Pardubicích; inv. č. N 1.44
- LIT Vorel, P. 2008: Peněžní oběh ve střední Evropě na přelomu 15. a 16. století ve světle zlatých a stříbrných mincí z obce Chmelík, Východočeský sborník historický 15, 67–102.
Vorel, P. 2011: Nálezy mincí z let 1970-2010 na Pardubicku, Východočeský sborník historický 20, 53–68.

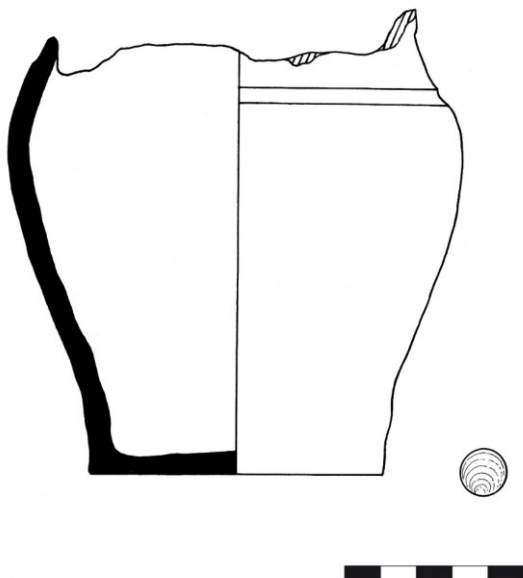

42. KNĚŽNICE

okr. Jičín, 1966-1989

po r. 1516

- NZO Objevena za neznámých okolností mezi léty 1966-1989. Slepna ze střepů, horní část odlomena.
- MIN Není znám původní počet mincí, dochováno 181 ks. Zastoupeny pražské groše Vladislava II. (22ks), míšeňské groše (38 ks), 119 ks drobných českých mincí z 15. století a 2 zlomky.
- KER Silnostěnná hrncovitá nádoba na plecích zdobená širokým žlábkem, původně snad s uchem. Stopy po obtáčení, dno rovné, odříznuté. Světle šedá barva povrchu. Keramické těsto s příměsí kamínků.
- max. dochovaná výška 84 mm / Ø dna 84 mm
- UL Regionální muzeum a galerie Jičín; inv. č. 1715
- LIT *Ulrychová, E. 2001: Soupis nálezů mincí na Jičínsku (2. část), Numismatické listy 56, 83–86.*
- POZN Uvnitř zelené skvrny po zkorodovaných mincích.

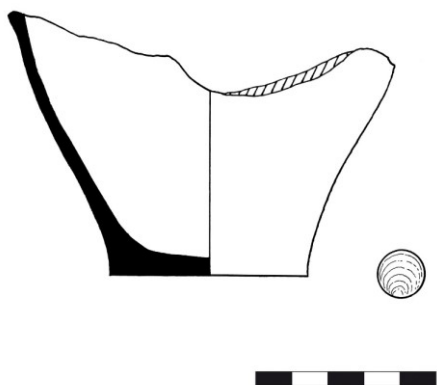

43. BLAŽEJOVICE

okr. Benešov, 1954

po r. 1519-20

- NZO Objeven na zahradě domu čp. 4 asi 3 m od jižního průčelí domu v hloubce cca 35 cm. Dochován pouze po maximální výduť.
- MIN Původně kolem 2500 ks stříbrných mincí. Do muzea předáno roku 1974 pouze 8 pražských grošů Vladislava II. Depot údajně obsahoval také jáchymovské tolary.
- KER Tenkostěnný džbánek či hrnek s ouškem. Na těle jemné, již téměř nepatrné vývalky. Povrch pískové barvy, hlazený. Nestejnoměrný výpal, na lomu světle hnědý až černý. Dno rovné, odříznuté. Jemné keramické těsto s příměsí slídy.
- max. dochovaná výška 75 mm / Ø dna 56 mm
- UL Muzeum Podlanicka-Benešov; inv. č. 10 5987
- LIT Šimek, E. 1979a: Drobné nálezy z Podblanicka, Numismatický Sborník 15, 440–442.

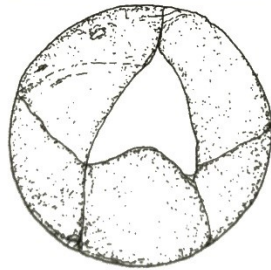
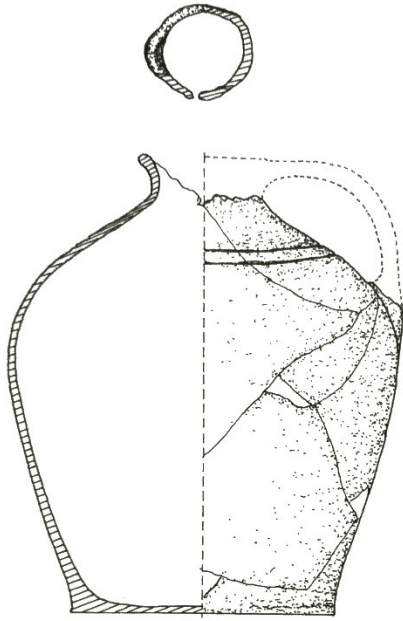

44. TÁBOR

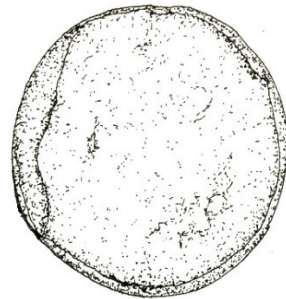
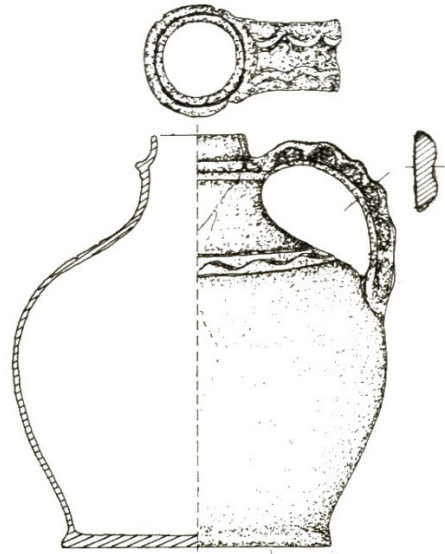
okr. Tábor, 2001

před r. 1525

- NZO Při stavebních pracích objeveny v domě čp. 308 dva mincovní depoty ve vzdálenosti 40 cm od sebe. Uloženy u severní stěny obvodové zdi pod zbytky gotické dlaždicové podlahy v zadní místnosti v přízemí gotického domu z 15. století. První džbán byl umístěn v šikmé poloze hrdlem dolů, druhá nádoba vertikálně dnem vzhůru. Hrdlo druhého džbánu zaděláno dřevěnou zátkou z olše velikosti 20 x 25 mm.
- MIN První nádoba obsahovala 1430 ks pražských grošů (Vladislav II. Jagellonský, Ludvík Jagellonský, Jiří z Poděbrad a Václav IV.). Časové rozpětí ražeb cca 170 let. 98 % mincí byla českých ražeb. Druhá nádoba o celkem 2529 stříbrných mincí. Těžiště tvoří pražské groše Vladislava II. Jagellonského (2432ks). Dále groše Jiřího z Poděbrad (43 ks), Václava IV. (24 ks) a Karla IV. (4 ks), bílé peníze Ludvíka Jagellonského. V malém počtu také moravské a slezské ražby. Mince německých a rakouských zemí, méně pak uherské a polské ražby. Pražské a míšeňské groše v obou nádobách rovnoměrně, české a cizí drobné mince pouze v depotu č. 2. Nejmladší mince z roku 1524.
- KER Nádobě inv. č. 49 996 chybí část hrdla s okrajem a ucho. Džbán se zaobleným mírně rozevřeným okrajem a nízkým úzkým hrdlem má hubicovitou výlevkou naproti uchu vedoucímu od maximální výdutí k okraji hrdla. Výzdobu tvoří dvě vodorovné rýhy nad maximální výdutí. Dno nese stopy po odříznutí strunou. Šedohnědý až šedočerný povrch, kvalitní redukční výpal. Jemná plavená hlína s příměsí slídy.
- výška 170 mm / Ø okraje 45 mm / Ø hrdla cca 37 mm / Ø dna 100 mm
- Druhá nádoba inv. č. 49 997 dochována celá, tvarově podobná prvnímu džbánu. Okraj vzhůru vytažený mírně zúžený a zaoblený. Úzké válcovité hrdlo s vodorovným vnějším žebrem. Páskové prstované ucho napojené na žebro a nad největší výdutí. Nad největší výdutí rytá výzdoba v podobě pásu vymezeného dvěma vodorovnými rýhami, mezi nimi rytá vlnovka. Tělo odsazené ode dna náznakem patky nese stopy po podsýpce. Lesklý šedočerný povrch, kvalitní redukční výpal. Jemná plavená hlína s příměsí slídy.
- výška 155 mm / Ø okraje 50 mm / Ø hrdla 38 mm / Ø dna 107 mm
- UL Husitské muzeum v Táboře; inv. č. 49 996 + inv. č. 49 997
- LIT *Krajíc, R. – Chvojka, J. 2007: Tábořský poklad. Tábor.*
Chvojka, J. 2008: Tábořský nález, Numismatické listy 63, 168–170.
- POZN K roku 1525 zaznamenán na parcele požár, džbány se nacházely pod požárovou vrstvou. Kresba, foto a popis podle *Krajíc – Chvojka 2007.*

49996

49997

45. KOSTELECKÉ HORKY

okr. Rychnov nad Kněžnou, 1908

kolem r. 1547

NZO Revize, v Korpusu pod č. 60, špatně lokalizován do Horek, okr. Svitavy. Datována kolem roku 1400 kvůli nepřesné zprávě o nálezu grošů Václava VI. Zjištěna na zahradě severovýchodně v hloubce asi 1 m od domu čp. 23 na malém výběžku nad terénní depresí.

MIN Původně 104 ks mincí, dochováno pouze 50 ks pražských grošů, z toho 21 grošů Václava IV., 26 grošů Vladislava II. Jagellonského a 3 pražské groše Ferdinanda I.

KER Hrnek s jednoduše profilovaným okrajem a mírně prožlabeným uchem od maximální výduti nasedajícím pod okrajem. Mělká žlábková rýha na rozhraní výduti a podhrdlí. Na dně stopy po odříznutí strunou. Povrch okrové barvy, drsný, keramická hmota s hrubým ostřivem.

výška 95 mm / Ø dna 55 mm / Ø ústí 55 mm

Poklička zvonovitého tvaru s odsazeným knoflíkem, částečně deformovaná. Povrch okrové barvy, drsný, v keramické hmotě hrubé ostřivo.

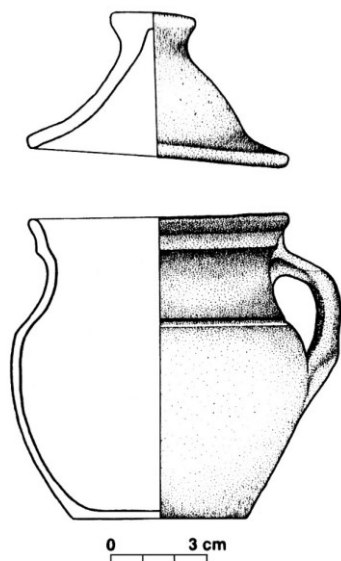
výška 48 mm / Ø knoflíku 27

UL Muzeum v Choceň; inv. č. 424a + inv. č. 424b

LIT *Militký, J. 2000: Dva pozdně středověké depoty mincí z východních Čech (nález Kostelecké Horky a Choceň), Archeologické rozhledy 52, 688-697.*

Radoměský, P. – Richter, M. 1974: Korpus české středověké keramiky datované mincemi, Sborník Národního muzea v Praze, Řada A-Historie 28, 57-168.

POZN Kresba, foto a popis podle *Militký 2000*.

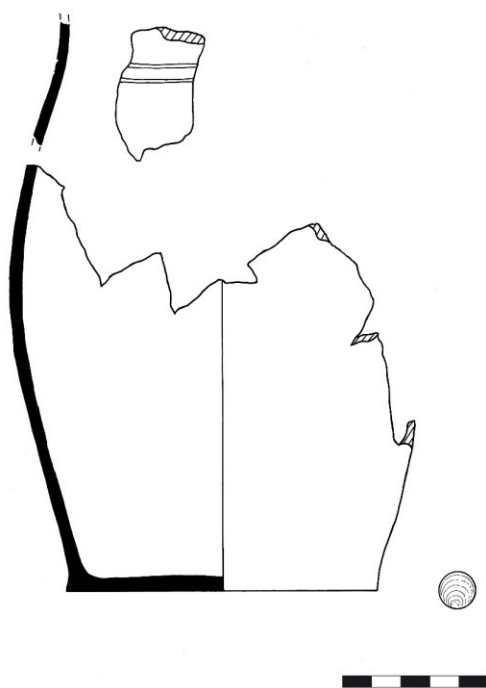

46. NOVÁ VES U CHOTĚBOŘE

okr. Havlíčkův Brod, 2016

okolo r. 1565

- NZO Uložen pod podlahou v čelní, jihovýchodní části domu č.p. 18. Zjištěn při průkopu pro uložení odpadů a podlahové vrstvy. Po ohlášení byl proveden archeologický výzkum. Podlaha byla zásypem klenby kamenného sklepa, nejspíše zbytku usedlosti ze 16. století. Fragmenty nádoby poškozeny částečně v průběhu výkopu, dochována cca do 3/4 výšky, slepena.
- MIN Celkem 742 ks mincí (748 ks včetně fragmentů a slepenců). Nejvíce pražských grošů Jiřího z Poděbrad, Vladislava II. a Ferdinanda I. Nejmenšími nominály 193 ks bílých penízů, ty také nejmladšími ražbami. Dále půlgroše a tříkrejcarey. Časové rozpětí ražeb méně než 50 let.
- KER Tenkostěnný hrnc nebo džbán, na podhrdlí zdoben dvěma nevýraznými rýžkami. Na vnitřní straně glazura oranžovohnědé barvy. Dno rovné, odříznuté. Světle okrová barva povrchu, oxidační výpal. Keramické těsto s příměsí hrubšího ostřiva.
- max. dochovaná výška 150 mm / Ø dna 108 mm
- UL Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod
- LIT *Knápek, A. 1016: Nová Ves u Chotěboře, depot mincí. Nálezová zpráva č. 2016/17. [Nálezová zpráva.] Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod.*
- POZN Na vnitřní straně místy stopy po zkorodovaných mincích.

47. RABÍ

okr. Klatovy, 1981

pol. 16. století

NZO Stavební obětina vložená pod práh usedlosti čp. 8. Nádobka ochována vcelku, ucho odlomeno.

MIN Celkem 2 mince drobné mince Ferdinanda I.

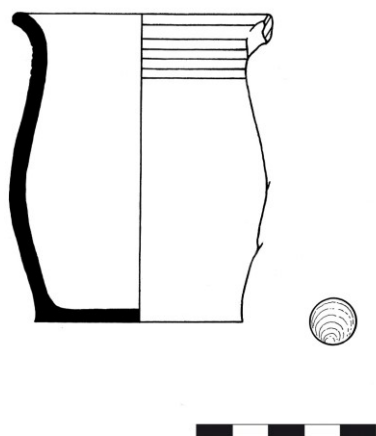
KER Nádobka se slabě vyhnutým okrajem, ouško původně z okraje pod maximální výduť. Zdobena svazkem čtyř rýh na podhrdlí. Uvnitř stopy po tmavé polevě. Dno rovné, odříznuté strunou. Cihlově červená barva, jemné keramické těsto.

výška 85 mm / Ø okraje 70 mm / Ø dna 56 mm

UL Městské muzeum Horažďovice

LIT nepubl.

POZN V nádobce dvě mince a železná šipka.

48. PRAHA – NA FRANTIŠKU

okr. Praha 1, 1967

krátce po r. 1574

- NZO Nalezeno při ověřovacích stavebních sondách v Praze – Na Františku.
- MIN Celkem 289 ks mincí pouze domácího původu. 102 ks bílých penízů Vladislava II. a jednostranné bílé peníze Ludvíka (20 ks), Ferdinanda I. (81 ks) a Maxmilián II. (95 ks).
Časové rozpětí ražeb méně cca 90 let.
- KER Držadlo nádoby, označováno za „držadlo keramického kuthanu“. Na povrchu místy skvrnky zelenožluté glazury. Světle okrová barva povrchu, ostřivem kaménky.
délka 116 mm / max. Ø 46 mm
- UL Národní muzeum v Praze; př. č. 18/1968
- LIT Šimek, E. 1983: Nález drobných českých mincí 15. a 16. století z Prahy, Na Františku, Numismatický sborník 16, 136–137.
- POZN Uvnitř stopy měděnky po zkorodovaných mincích.

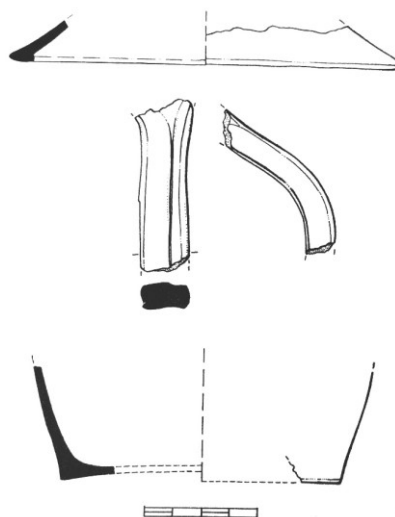

49. CHELČICE

okr. Strakonice, 1979

po r. 1596

- NZO Nalezen na jihozápadním okraji obce na parc. č. 584/4 u novostavby čp. 19 a 17, ve vyhloubené rýze pro vodovodní potrubí asi 30 cm pod úrovní dnešního terénu. Část mincí i některé střepy z nádoby rozchváčeny.
- MIN Neúplný, dochováno celkem 1259 ks mincí. 95 % drobných ražeb, více než polovinou zastoupeny české mince. Pražské groše, bílé peníze a malé peníze Vladislava II., Ludvíka I., Ferdinanda I., bílé peníze a krejčary Maxmiliána II., půltolar a drobné mince Rudolfa II. Dále mince z alpských zemí, ražby salcburského arcibiskupství, pasovského biskupství a města Štrasburku. Časové rozpětí 140 let.
- KER Dochováno 11 střepů z džbánu a zlomek páskového ucha. Dno má mírně dovnitř vtlačenou podstavu a stopy podsýpky na vnější straně. Šedá barva povrchu, redukční výpal.
- max. dochovaná výška 39 mm / Ø dna cca 100 mm / délka zlomku ucha 61 mm
- Dochováno 7 zlomků z pokličky, knoflík odlomený. Poklička má rozšířený a dovnitř odsazený okraj o Ø cca 140 mm, tmavošedý povrch a redukční výpal, na povrchu zřetelné stopy po vytáčení.
- UL Městské muzeum a galerie ve Vodňanech; přír. č. 12502/79
- LIT *Chvojka, O. – Krajíc, R. et al. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.*
Nemeškalová-Jiroudková, Z. – Michálek, J. – Nemeškal, L. 1986: Nález mincí tolarového období v Chelčicích, o. Strakonice, Numismatický sborník 17, 81–191.
- POZN Šedozelená patina od mincí na vnitřní straně dna. Kresba a popis podle *Nemeškalová-Jiroudková – Michálek – Nemeškal 1986, Chvojka – Krajíc 2014.*

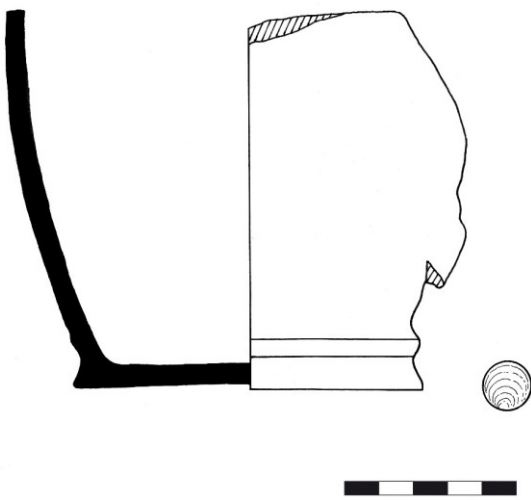
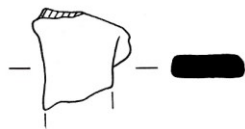
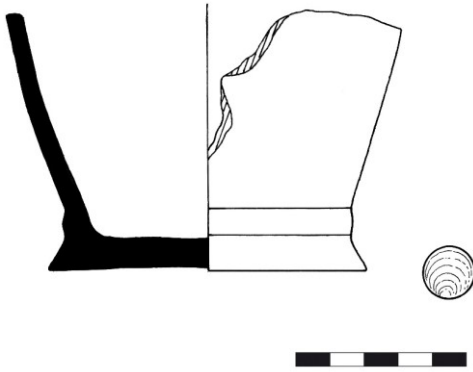
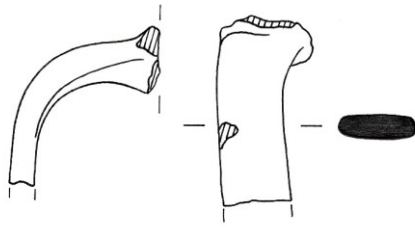

50. POHOŘÍ U JÍLOVÉHO

okr. Praha-západ, 2012

poč. 17. století

- NZO Zjištěno v areálu firmy Biofarm na k. ú. Pohoří při bagrování liniového výkopu. Roznesen bagrem, následně proveden ZAV, mince dohledány. Dochována torza dvou berounských džbánů. Spodek nádoby, ucho a zlomky těla menšího džbánu, z druhého džbánu spodek a střepy z těla nádoby.
- MIN Celkem 3661 ks mincí, kompletní nález, převážně střední nominály. 989 ks českých ražeb. Pražské groše Vladislava II. Jagellonského, Ferdinanda I. Bílé a malé groše Maxmiliána II., Rudolfa II. a Matyáše. Moravské a slezské 3krejcary a groše. Dále ražby německé, polské, švýcarské a dalších evropských zemí.
- KER Džbánek původně s uchem, vně i zevnitř průsvitná zelená glazura. Zdoben bíložlutou glazurou tvořenými vodorovnými pásy po celém dochovaném těle a vodorovnými proužky na uchu. Rozšířené odsazené dno, zřetelná tzv. škeble po odříznutí strunou. Cihlově červené keramické těsto s příměsí kamínků.
- max. dochovaná výška 78 mm / Ø dna 96 mm / šířka ucha 20 mm
- Džbán zdoben širšími pruhy žlutobílé glazury na zeleně glazovaného povrchu. Menší zlomek ouška zdobený vodorovnými proužky. Na střepích z těla džbánu výzdoba ve formě bíložlutou glazurou provedených ornamentálních a spirálovitých vzorů. Stejně keramické těsto jako první nádoba.
- max. dochovaná výška 114 mm / Ø dna cca 107 mm / šířka ucha cca 22 mm
- UL Ústav archeologické památkové péče středních Čech; přír. č. 180/1
- LIT nepubl.

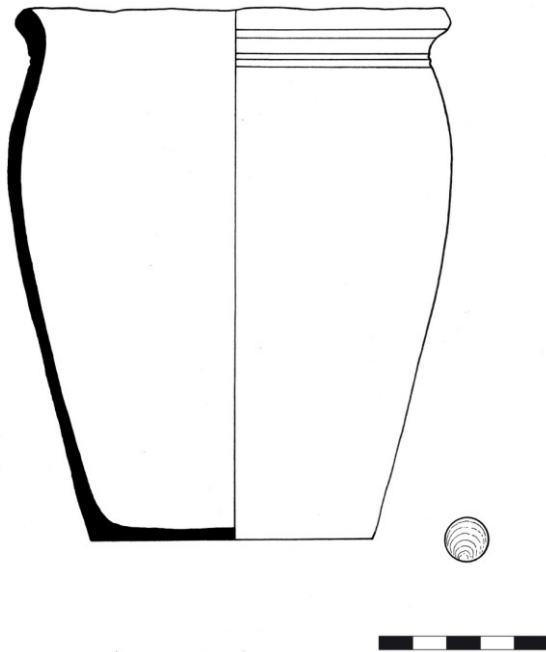

51. TÝN NAD VLTAVOU II

okr. České Budějovice, 1970

nejml. mince 1619

- NZO Objeven při hloubení sklepa domu čp. 85 na Náměstí Míru v Týně n. Vltavou. Nádoba slepena a místy doplněna.
- MIN Celkem 365 ks mincí. Převaha slezských, německých a polských ražeb. Rakouské a slezské groše. Slezské a švýcarské 3krejcare, německé groše. Časové rozpětí ražeb přes 50 let.
- KER Tenkostěnný hrnec zdobený se zesíleným lehce vyhnutým okrajem. Na plecích zdoben dvěma vodorovnými rýhami. Černošedý hladký povrch s vlešťovaným svislým stromkovitým dekorem. Dno rovné, odříznuté. Keramické těsto velmi jemné.
výška 155 mm / Ø okraje 127 mm / Ø dna 83 mm
- UL Městské muzeum Týn nad Vltavou; inv. č. 42913
- LIT nepubl.

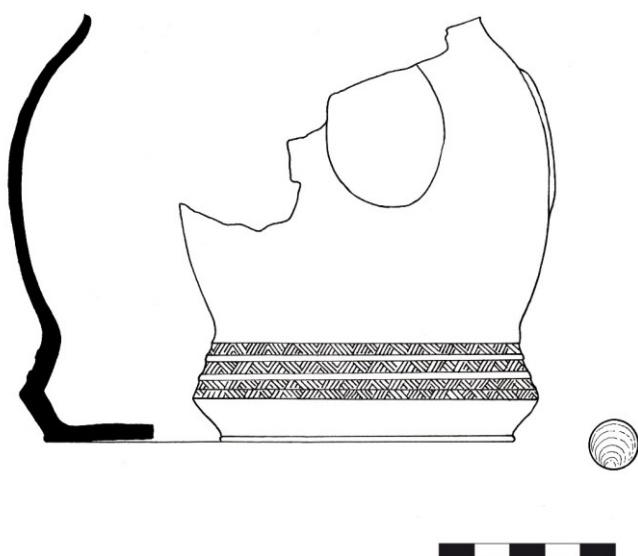

52. SLANÝ

okr. Kladno, 1956

nejml. mince 1624

- NZO Nalezeno na zahradě pana Špačka při hloubení kanalizace. Dochována cca 1/3 nádoby, horní část odlomena, slepena ze střepů.
- MIN Celkem 719 ks mincí. Tvořen pouze drobnými mincemi, ražby z širokého geografického prostoru. Nejmladší mincí byl štýrský dvoukrejcar Ferdinanda II. Časové rozpětí ražeb cca 130 let.
- KER Torzo džbánu, po celém povrchu vně i zevnitř zlatožlutá poleva, na plášti džbánu červeně malované spirály, vodorovné linky a vlnice. Na výduti dvě plastická vyobrazení podobná pečetím. V dolní části zdobený čtyřmi pásy tlačeného ornamentu. Dochoval se také zlomek páskového ouška. Mírně prohnuté dno je odsazené, odříznuté. Velmi jemné keramické těsto světle šedé barvy, oxidační výpal.
- max. dochovaná výška 124 mm / Ø dna 87 mm / šířka ucha 21 mm
- UL Vlastivědné muzeum ve Slaném
- LIT *Lukas, J. – Pospíšil, L. 2013: Slánské poklady mincí z počátku 17. století, Slánský obzor 21, 10–19.*
Nemeškal, L. 1966: Nález mincí ve Slaném z roku 1956, Numismatický sborník 9, 266–274.
- POZN Plastická vyobrazení na těle nádoby naznačují, že byla vyrobena v Sasku (*Lukas – Pospíšil 2013, 18*).

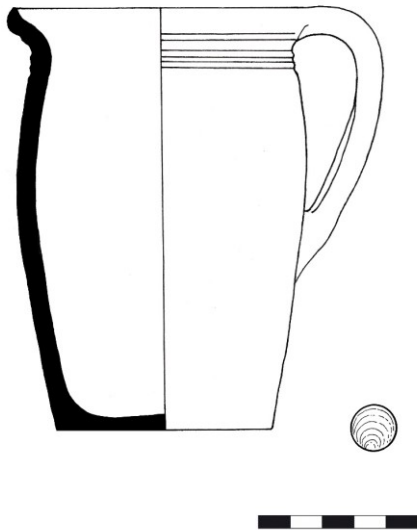

53. RONOVS NAD DOUBRAVOU

okr. Chrudim, 1976

20. léta 17. století

- NZO Nejisté nálezové okolnosti, v muzeu pouze jako nález z Ronova n. D. Splepen ze střepů, část okraje dolepena.
- MIN Celkem 835 ks mincí. Převážně německé drobné mince, tříkrejčary a groše světských a církevních mincoven z území dnešního Německa (Bunšvicko-Wolfenbüttelsko), stříbrné šilinky z nizozemských mincoven a příměs domácího oběživa Matyáše Habsburského, Fridricha Falckého a Ferdinanda II.
- KER Hrnc s vyhnutým odsazeným okrajem a páskovým uchem zdoben dvěma vodorovnými rýžkami na plecích. Na vnitřní straně žlutohnědá, na okraji černá glazura. Dno rovné odříznuté vroubkovaným nástrojem. Okrová barva, stopy po očazení na těle nádoby oproti uchu.
- výška 130 mm / Ø okraje 94 mm / Ø dna 66 mm / šířka ucha 20 mm
- UL Východočeské muzeum v Pardubicích; inv. č. N 1.11
- LIT *Vorel, P. 2011: Nálezy mincí z let 1970–2010 na Pardubicku, Východočeský sborník historický 20, 53–68.*
- POZN Na vnitřní straně hrnku patrné obtisky mincí.

54. BOŠILEC

okr. České Budějovice, 2013

nejml. mince 1636

NZO Objeven během ZAV při rekonstrukci kostela sv. Martina u jižního zdiva presbytáře v hloubce 20 cm pod úrovní novověké dlažby. Rozsypané mince dohledané detektorem. Nádobka lehce porušena, zdokumentována in situ. Fragment pokličky snad součástí depotu.

MIN Celkem 766 ks dobře zachovaných stříbrných mincí. Tolar Ferdinanda II., 3 ks 10krejcarů Leopolda V. a drobné habsburské vládní mince (322ks malých grošů, 11 ks bílých grošů, 376 ks 3krejcarů), v malém počtu další drobné mince. Obsahuje ražby v rozmezí 130-140 let.

KER Menší hrncovitá nádoba se zesíleným šikmo ven vyhnutým okrajem. Mírně prožlabené ucho připojené k okraji končí pod úrovní maximální výdutě. Na podhrdlí zdoben dvěma mělkými vodorovnými rýhami. Dno mírně odsazené, na okrajích několik rovnoběžných rýh. Povrch leštěný, šedočerný. Kvalitní redukční výpal, střep na lomu šedivý, keramické těsto z jemnější hlíny.

výška 84 mm / Ø okraje 96 mm / Ø dna 71 mm

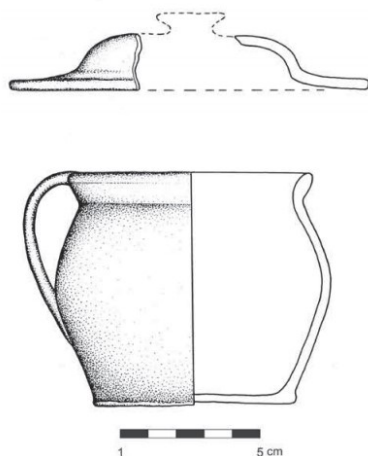
Fragment pokličky s hrubším povrchem, černé až šedočerné barvy. Keramické těsto hrubší s drobnými zrnky písku.

UL Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích; inv. č. A27067 + inv. č. A27092/1

LIT *Chvojka, O. – Krajčíc, R. et al. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.*

Chvojka, J. et al. 2016: Bošilecký poklad. České Budějovice.

POZN Kresba, foto a popis podle *Chvojka et al. 2016.*

55. MOZEROV

okr. Havlíčkův Brod, 2015

nejml. mince 1637

- NZO Zjištěn v lese nedaleko obce Mozerov, pod kořenem v hloubce cca 5-20 cm. Okraj rekonstruován, střepy z něj nenalezeny.
- MIN Celkem 370 ks mincí. Časové rozpětí ražeb cca 50 let. 8 pražských grošů Vladislava II. a drobné české mince, zejména bílé a malé groše. Nejpočetněji zastoupeny krejcary Ferdinanda II. a jejich díly a násobky (133 ks). Dále polské, salzburské, německé a další zahraniční ražby 16. –17. století.
- KER Džbánek s vysokým válcovitým hrdlem, páskovým uchem a mramorovaným glazovaným povrchem. Dno odsazené lištou, odříznuté.
výška cca 120 mm
- UL v soukromé sbírce
- LIT nepubl.

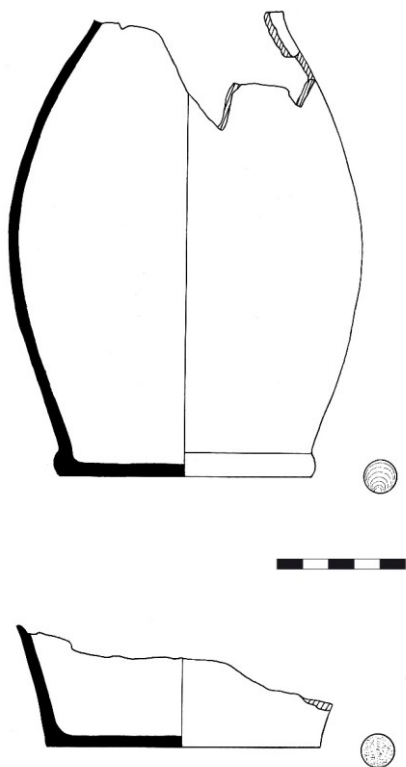

56. HORNÍ RÁPOTICE

okr. Pelhřimov, 2015

nejml. mince 1643

- NZO Náhodný nález mincí na povrchu, následně po prohledání prostoru také v mělké jamce pod kameny, mince rovněž přímo v nádobě. Džbán slepen ze střepů, horní část ulomena. Jako víko byl nejspíše užit spodek další nádoby.
- MIN Pravděpodobně kompletní, celkem 341 ks stříbrných a zlatých mincí. Tolary a dukáty Ferdinanda I., Rudolfa II. a Matyáše. Zastoupeno mnoho evropských ražeb, především tolary a dukáty. Časové rozpětí ražeb cca 100 let
- KER Tenkostěnný džbán, na vnitřní i vnější straně žlutobílá glazura. Vně navíc hnědé „mramorování“ se skvrnami žluté, zelené a modré barvy. Dno s lištou, odříznuté strunou. Světle cihlová barva a oxidační výpal. Velmi jemné keramické těsto.
max. dochovaná výška 190 mm / Ø dna 109 mm
Spodek druhé nádoby s obroušenými hranami, na vnitřní straně hnědozelené poleva. Na dně stopy podsýpky. Jemné keramické těsto s ostřivem.
max. dochovaná výška 48 mm / Ø dna 113 mm
- UL Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod; inv. č. NU 71/343 + NU 71/344
- LIT *Knápek, A. 2015: Horní Rápotice „Mincovní depot“.* Nálezová zpráva č. 2015/4. [Nálezová zpráva.] Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod.
- POZN Popis podle *Knápek 2015.*

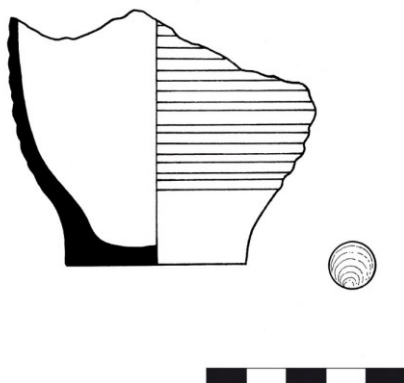

57. BUKOVNO

okr. Mladá Boleslav, 2012

po r. 1645

- NZO Zjištěno při terénní prospekci na k. ú. obce Bukovno pracovníky mladoboleslavského muzea v hloubce cca 15 cm. Mince obaleny textilem a uloženy v nádobce, vyzvednuto in situ. Horní část nádoby odlomena, cca 1/3 těla vylomena, poškozena pravděpodobně už v době uložení.
- MIN Celkem 101 ks mincí, především drobné nominály, převažují české a moravské ražby. Dále slezské, rakouské, štýrské, korutanské, polské mince, vyšší nominály ze Saska. Nejmladší mincí tříkrejcar Ferdinanda III. Časové rozpětí ražeb cca 200 let.
- KER Tenkostěnná nádobka na těle zdobená vodorovným žlábkováním. Na vnitřní straně zelená glazura. Dno rovné, odříznuté. Barva světle okrová, oxidační výpal, keramické těsto velmi jemné.
- max. dochovaná výška 65 mm / Ø dna 46 mm
- UL Muzeum Mladoboleslava; př. č. 118/12
- LIT *Krásný, F. – Kout, A. 2013: Nález pokladu ze třicetileté války na katastru obce Bukovno u Mladé Boleslavi, Boleslavica 6, 11–21.*

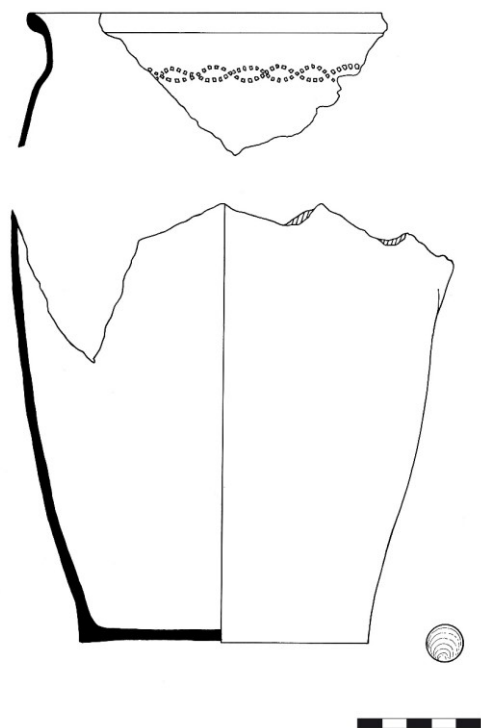

58. KAŠPERSKÉ HORY

okr. Klatovy, 2009

pol. 17. století

- NZO Při výzkumu pod povrchem zádlažby náměstí zjištěny suterénní prostory novověkých domů. V zahlobeném objektu mezi jímkou a zdí jednoho ze sklepů nalezeno detektorem kovů torzo keramické nádoby s mincemi, uzavřené dřevěným víkem. Nádoba dochována po maximální výduť a jeden střep z jejího okraje.
- MIN Celkem 3750 ks stříbrných mincí. Zastoupeny pražské groše, tzv. bílé peníze, 1 až 10krejcarey, feniky a toлары. Časové rozpětí ražeb cca 300 let.
- KER Tenkostěnný džbán s mírně vyhnutým ovaleným okrajem, původně snad páskovým uchem od maximální výduť nádoby. Výzdobný pás na podhrdlí v podobě radýlkem provedených dvou proplétajících se vlnic. Dno rovné, odříznuté strunou. Povrch tuhaný lesklý, světle až tmavě šedé barvy. Velmi jemné keramické těsto světle okrové barvy, oxidační výpal.
- max. dochovaná výška 180 mm / Ø dna 122 mm / šířka ucha 25 mm
- UL Vlastivědné muzeum dr. Hostaše v Klatovech; inv. č. 21.013
- LIT Kašák, K. – Valkony, J. 2010: Kašperské Hory. [Nálezová zpráva.] Český Krumlov, Archaia Jih o.p.s.
- POZN Na vnitřní straně nádoby stopy koroze od mincí, ty rovněž na střepu z okraje.

59. LÍŠNO

okr. Benešov, 1981

pol. 17. století

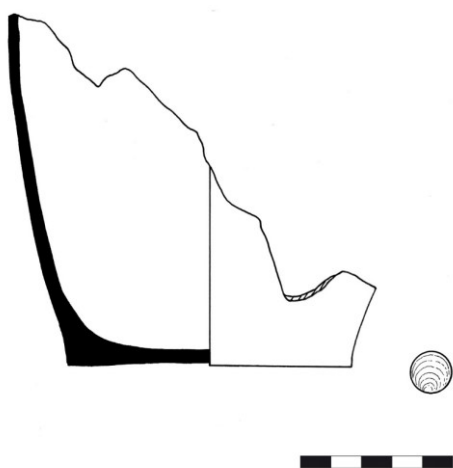
- NZO Odkryt při opravě silnice v Líšně směrem na Ouběnice. Při následném průzkumu dohledány další mince. Nádoba dochována po maximální výduť, nedolepitelné střepey z těla a útržek textilu.
- MIN Celkem 1 zlatá mince a 1081 ks převážně stříbrných domácích i cizích ražeb. Přes 90 % české, moravské, slezské a rakouské ražby, a to především 3krejcarových. Dále zastoupeny mince ze 44 evropských zemí, především německé země. Nejstarší mince ze sklonku 15. století. Nejmladší krejcar olomouckého biskupa z roku 1652.
- KER Tenkostěnná nádoba. Vnitřní strana původně zelenobíle glazovaná. Dno mírně prohnuté, odříznuté. Leštěný černý povrch, na střepeu červenohnědá barva. Keramické těsto s příměsí kamínků.

max. dochovaná výška 120 mm / Ø dna 96 mm

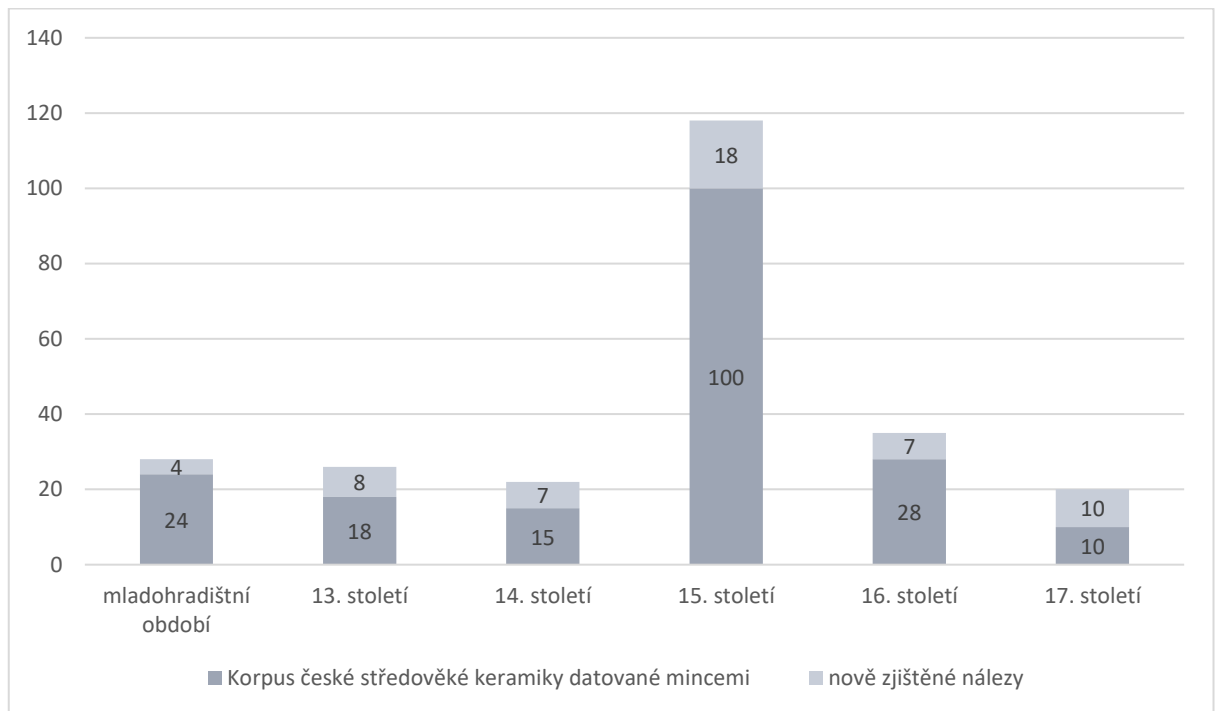
UL Muzeum Podblanicka-pobočka Benešov; inv. č. 30.139

LIT Šimek, E. 1982: Mincovní nález z poloviny 17. století z Líšna, Sborník vlastivědných prací Podblanicka 23, 313–320.

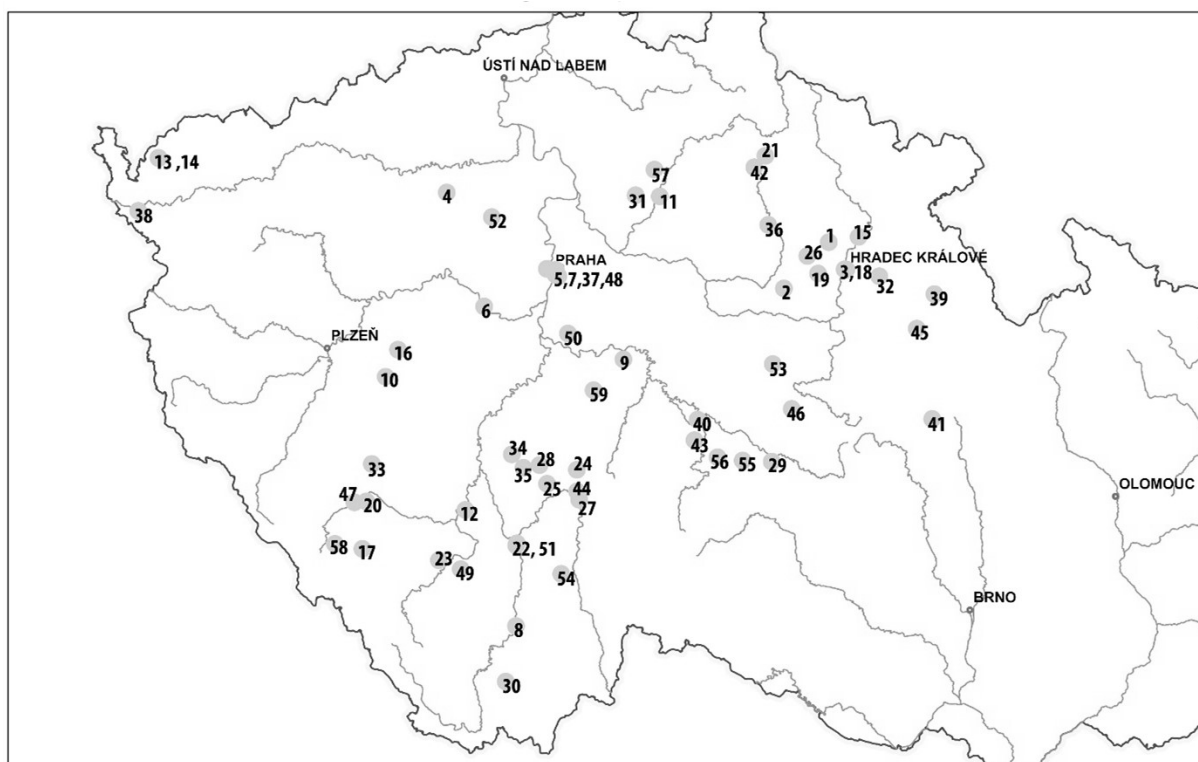
Šimek, E. 2004: Dvě poznámky k hodnocení mincovního nálezu z poloviny 17. století z Líšna, okres Benešov. In: Pánek, J. 2004: Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný profesoru Josefu Petráňovi. Praha, 581–591.

11. Přílohy

Obr. 1: Zastoupení nálezů mincemi datované keramiky ve vymezených časových úsecích.
Vypracovala: A. Ryšková.

7. července 2017

0 20 40 60 80 km

© Česká geologická služba

Obr. 2: Mapa nálezů keramických nádob datovaných mincemi (vypracovala: A. Ryšková; mapový podklad: Česká geologická služba, http://mapy.geology.cz/geocr_25/, měřítko 1 : 25 000).

1- Čistěves, okr. Hradec Králové; 2- Chýšť, okr. Pardubice; 3- Hradec Králové I, okr. Hradec Králové; 4- Nová Ves u Loun, okr. Louny; 5- Praha – Panenská cihelna, okr. Praha; 6- Tetín, okr. Beroun; 7- Praha – kaple sv. Lazara, okr. Praha; 8- České Budějovice II, okr. České Budějovice; 9- Bělčice u Ostředka, okr. Benešov; 10- Kolvín, okr. Rokycany; 11- Písková Lhota, okr. Mladá Boleslav; 12- Písek, okr. Písek; 13- Opatov u Lubů I, okr. Cheb; 14- Opatov u Lubů II, okr. Cheb; 15- Černožice, okr. Hradec Králové; 16- Medový Újezd, okr. Rokycany; 17- Lhota nad Rohanovem, okr. Prachatice; 18- Hradec Králové II, okr. Hradec Králové; 19- Libčany, okr. Hradec Králové; 20- Hejná, okr. Klatovy; 21- Lomnice nad Popelkou, okr. Semily; 22- Týn n. Vltavou I, okr. České Budějovice; 23- Útěšov, okr. Strakonice; 24- Rzává u Chotovin, okr. Tábor; 25- Oltyně, okr. Tábor; 26- Nechanice, okr. Hradec Králové; 27- Sezimovo Ústí, okr. Tábor; 28- Brtec, okr. Milevsko; 29- Novotného Dvůr/Okrouhlicí Dvořáci, okr. Havlíčkův Brod; 30- Netřebice, okr. Český Krumlov; 31- Nemyslovice, okr. Mladá Boleslav; 32- Třebechovice p. Orebem, okr. Hradec Králové; 33- Defurovy Lažany, okr. Klatovy; 34- Klisín u Milevska, okr. Písek; 35- Držkrajov, okr. Písek; 36- Sběř, okr. Jičín; 37- Praha – Štěpánská ulice 33, okr. Praha; 38- Cheb, okr. Cheb; 39- Rychnov n. Kněžnou, okr. Rychnov n. Kněžnou; 40- Hněvkovice, okr. Havlíčkův Brod; 41- Chmelík, okr. Svitavy; 42- Kněžnice, okr. Jičín; 43- Blažejovice, okr. Benešov; 44- Tábor, okr. Tábor; 45- Kostecké Horky, okr. Rychnov n. Kněžnou; 46- Nová Ves u Chotěboře, okr. Havlíčkův Brod; 47- Rabí, okr. Klatovy; 48- Praha – Na Františku, okr. Praha; 49- Chelčice, okr. Strakonice; 50- Pohoří u Jílového, okr. Praha-západ; 51- Týn n. Vltavou II, okr. České Budějovice; 52- Slaný, okr. Kladno; 53- Ronov n. Doubravou, okr. Chrudim; 54- Bošilec, okr. České Budějovice; 55- Mozerov, okr. Havlíčkův Brod; 56- Horní Rápotice, okr. Pelhřimov; 57- Bukovno, okr. Mladá Boleslav; 58- Kašperské Hory, okr. Klatovy; 59- Líšno, okr. Benešov.